

Çıkış Yolumuz: İSLAMCILIK

Fatih Okumuş: Türkiye - Mısır İlişkilerinin Stratejik Derinliği

Celil Bozkurt: Gazze'den Gazveye Bir Esaretin Öyküsü

Mehmet Ali Büyükkara: İslamcılık Üzerine Doğru Sanılan Tekrarlar

Vahdettin Işık: Bir Nefs-i Müdafaa ve Yeniden İnşa Hareketi Olarak İslamcılık

SAYI 33 • Kasım • 2023

İsmail Kara'ya

İSLAMCILIK'ı Sorduk

Cevat Özkaya ile

İSLAMCILIK'IN Dünü,

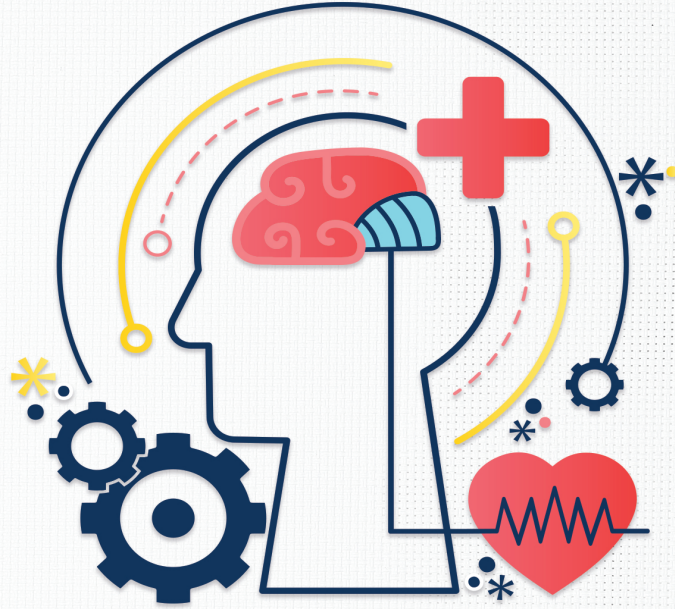
Bugünü ve Yarını Üzerine

Erdal Çakır / **Gazze Cennette Büyüyen Çocuk** • Aslan Balcı / **Gazze'de Soykırım Yapılarak İnsanlık Katlediliyor!** • Arif Altunbaş / **Kutsal Batı İttifakı ve İsrail** • Ahmet Poçanoğu / **Hâlid İbn-i Velîd(R.A.)** • Rıza Savaş / **Erkam B. Ebilerkam** • Vejdi Bilgin / **İslâmcılık Ne Zaman Bitecek?** • Vahdettin İnce / **İslamcılık Nedir, Ne Yapmalıdır?** • Rıdvan Kaya / **İslamcılık: Dinin Hayatlaşması**

Mutlu Aile

Psikolojik Danışmanlık ve Araştırma Merkezi

Uzman Kadromuzla Psikolojik Danışmanlık Hizmeti Veriyoruz.

*“İstanbul'da belirlenen noktalarda **yüz yüze** ayrıca yurt içi ve yurt dışı **online** seçeneğiyle”*

0552 159 86 52

Mutlu Aile Psikolojik Danışmanlık ve Araştırma Merkezi

imh.org.tr

mutluaile.org.tr

Bizi takip edin

/mutluailemutluçocuk
mapam@mutluaile.org.tr

Eyüp Merkez Mahallesi, Silahtarağa Caddesi, 12/1, Eyüpsultan/İstanbul

İMTİYAZ SAHİBİ

İnsan ve Medeniyet
Hareketi Adına
Kemal Özden

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Mustafa Özel

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Mehmet Bulayır

EDİTÖR

Şehnaz Fındık

SON OKUMA

Betül Yavuz

KAPAK GÖRSELİ

Şifa Yaratılmış

YAYIN KURULU

Ahmet Geçer
Cemal Balıbey
Ebubekir Dilekçi
Fatih Büyükkara
Haluk Nas
Mustafa Özel
Mehmet Bulayır
Raif Nas

ISSN: 2757-9271

GRAFİK UYGULAMA

Hanne Nur Özden

YAYIN TÜRÜ

Ayda bir yayınlanır.
Yerel Süreli Yayın.
Ücretsizdir.

Yazı ve reklamların içerik sorumluluğu sahiplerine aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Dergimize, www.insicam.net adresinden erişebilirsiniz.

Kahhâr olanın adıyla.

Aylar öncesi, yıl sonuna kadar yayınlayacağımız dosyalarımızın konularını belirle- miştik. Kasım sayımız, İslamcılık konusuyla çıkacaktı. Önüne gelenin atıp tuttuğu, ağzını açıp gözünü yumduğu, bazılarının geçmişlerinden teberrî ettiği İslamcılık mevzuunu ele alalım dedik. Hazırlıklarımızı yaptık. Bize göre İslamcılık, müslümanca yaşamamanın, müslüman kalmanın ve müslümanca ölmenin adıydı, davasıydı, gayretiydi.

Ancak 7 Ekim cumartesi sabahı HAMAS'ın (el-Hareketü'l-Mukâvemetü'l-İslâmiyye: İslami Direniş Hareketi) Filistin'de, siyonist işgalcilerin baskı ve dayatmalarından dolayı hayatın dayanılmaz ve katlanılmaz bir noktaya gelmesi sebebiyle başlattığı Aksâ Tufanı, bütün dünyada tüm gündemleri değiştirdiği gibi bizi de ek bir dosya yapmaya itti.

Bir kez daha anladık ki, dünyada İslam hâkim olmadıkça, yeryüzü ve insanlar asla ve kat'a rahat ve huzur göremeyecekler. Hak, hukuk, adalet gibi kavramlar, batıların ağzında sakız olmaya devam edecek. Yıllardır kendilerinin dışındaki toplumları ve insanları, ezilmesi gereken bir böcek gibi gören batı, Amerika ve Avrupa'sıyla terörist devlet İsrail'in işbirlikçisi, günah ortağı değil, bütün siyonistlerin damarlarında dolaşan kandır, hayat iksiridir. Bunu bir kez daha gördük, yaşadık.

Dünyadaki yahudileri, yirminci yüzyılın başında Filistin'e toplayan İngiltere, bölgeden resmen çekildikten sonra, arkasında her gün akacak kan ve gözyaşı bıraktı. Şu ekim ayının son gününe kadar yaşananlar, anlatılması imkânsız vahşetlerdir. Sözüm ona modern dünyanın ileri (!) devletleri, terörist devletin maskarası olmuşlardır. Batılı devletler ve onların güdümünde olanlar hissizlikte, suskunlukta, edilgenlikte, dilsizlikte, körlükte, kalpsizlikte tavan yapmış durumdadır. Yaşanan bir savaş değil, trajedidir. İnsanlık bu cinayete etkin, köklü, kesin ve kalıcı bir tepki göstermediği takdirde kendi sonunu getirecektir.

Filistin'de, Gazze'de yaşayan, daha doğrusu hayatta kalmaya çalışan kardeşlerimize, en kalbî dualarımızı, desteklerimizi gönderiyoruz. Çaresizliğimizi ve zayıflığımızı, çaresizlerin ve zayıfların Rabbine arz ediyoruz.

Ve diyoruz ki:

Ey yerin ve göğün sahibi, ey mazlumların, müstazafların sığınağı, ey İbrahim'i ateşten kurtaran, ey Musa'yı denizden geçiren, ey İsa'yı katillerin elinden kurtaran, kulu Muhammed'i Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya götürerek ona inşirah sağlayan, sekînet indiren! Bize merhamet et, bize katından yardım gönder, zafer ihsan et! Peygamberlerin İbrahim'in, İshak'ın, Yakub'un, Davud'un, Süleyman'ın, Musa'nın, Harun'un, Zekeriya'nın, Yahya'nın, İsa'nın topraklarını, son peygamberin isra ve miracı yaşadığı toprakları eli kanlı zalimlerden koru! Sen Kahhâr'sın, Sen Azîz'sin, Sen Cebbâr'sın, Sen Züntikâm'sın!

Peygamberin Nuh'un dediği gibi yakarıyor, yalvarıyoruz Sana:

"Rabbim! Yeryüzünde kâfirlerden hiç kimseyi bırakma! Çünkü sen onları bırakırsan, kullarını şaşırtırlar ve sadece bozguncu, nankör (insanlar) doğururlar." (Nuh suresi, 26-27)

Kahhâr olana emanet olunuz.

Aralık sayımızda daha güzel günlerde buluşmak niyazıyla O'na emanet olunuz.

Mustafa ÖZEL

Genel Yayın Yönetmeni

İÇİNDEKİLER

- 05 *Çizgi* Sabahattin KAYIŞ
- 06 *Çizgi* Hasan AYCIN
- 07 *Gazze Cennette
Büyüyen Çocuk*
Erdal ÇAKIR
- 08 *Gazze'nin Afakını Sarmışsa
Çelik Zırhlı Duvar...*
Kemal MANSUR
- 12 *Gazze'den Gazveye
Bir Esaretin Öyküsü*
Celil BOZKURT
- 16 *Türkiye - Mısır İlişkilerinin
Stratejik Derinliği*
Fatih OKUMUŞ
- 20 *Gazze'de Soykırım Yapılarak
İnsanlık Katlediliyor!*
Aslan BALCI
- 26 *Siyonizmin Psikolojik
Perspektiften İncelenmesi*
Fatma Enise ÖZEL ASLAN
- 28 *Soykırımı Destekleyen
İdeolojilere Acil Boykot Çağrısı!*
Nihal PAKIRDAŞI
- 32 *Kutsal Batı İttifakı ve İsrail*
Arif ALTUNBAŞ
- 34 *Rıza, Talep ve Ölüm ile Anlam*
Mustafa ESER
- 36 *Sükût*
Öznür GÖRÜR KISAR
- 38 *İnci Mercan Gerdanlığı -29-
Hâlid İbn-i Velîd (R.A.)*
Ahmet POÇANOĞLU
- 42 *Kırk Kandil 29*
Erkam B. Ebilerkam
Rıza SAVAŞ
- 44 *İslâmıcılık Ne Zaman Bitecek?*
Vejdi BİLGİN
- 48 *İslamıcılık Üzerine Doğru
Sanılan Tekrarlar*
Mehmet Ali BÜYÜKKARA
- 54 *Prof. Dr. İsmail Kara'ya
İslamıcılık Hakkında Sorduk*
İNSİCAM
- 58 *İslamıcılık Nedir,
Ne Yapmalıdır?*
Vahdettin İNCE
- 60 *İslamıcılık: Dinin Hayatlaşması*
Rıdvan KAYA
- 64 *Bir Nefs-i Müdafaa ve Yeniden
İnşa Hareketi Olarak İslamıcılık*
Vahdettin İŞIK
- 70 *İslamıcılık Ne Demektir?*
Mucahid YILDIZ
- 72 *Cevat Özkaya ile
İslamıcılığın Dünü,
Bugünü ve Yarını Üzerine*
İNSİCAM
- 78 *Âkif Emre'nin İslâmıcılık
Anlayışına Dair Notlar*
Burak ÇETİK
- 82 *Ontolojik Olarak Seküler
Müslümanlık Mümkün mü?*
Gözde ÇİMEN
- 84 *"Türkiye'nin İslamcı
Düşünürleri"*
Betül YAVUZ
- 85 *(Gül Muştusu'ndan) ...*
Sezai Karakoç

Çizgi: SABAHATTİN KAYIŞ

Çizgi: HASAN AYGIN

Erdal ÇAKIR

GAZZE CENNETTE BÜYÜYEN ÇOCUK

Biz Allah'a adanmış İsmailimiz

Biz Allah'a Allah ile kanatlanmış Mustafamız

Tuva,
'Bir'in birden miraç ettiği,
Övülmüşün övülenle buluştuğu
'Bir'lerinin 'Bir'e koştuğu,
Siyahın mateminin beyaz örtülere sarıldığı
'Can'dan Canan'a uzatılmış bıçak
İsmail'den İbrahim'e yürüyen sabır: Tuva
Ve
Dünya ile ahiretin kesişim noktası Kudüs
Cennetin gel gel deyip bağrına bastığı mukaddes kan

Biz cennetten damlayan kanlarımız
Bismillahirrahmanirrahîm
Meleklerin saf tutup el pençe durduğu o kan
Allah'ın Elçisi'nin her bir damlası için yakamıza sürdüğü gül kokusu
Gazze'li çocuklarımız biz,
Efendimiz Musa'ya direnen ne Kızıldenizler gördük
Ne âsâlar gördük Firavun yutan, döne döne yahudi yutan
Kapımıza dizilmiş nice ölümler gördük, dirilmek için sıra bekleyen
Hayy geldi ve canımız ölüme bir gurbet oldu
Dünya yetim
Dünya öksüz
Hayy geldi, tüm yetimlikleri ve öksüzlükleri toplayıp götürdü
Annemiz Fatıma geldi, Hüseyinlerim hoş geldiniz dedi
Dünya eksik süt,
Annemiz Fatıma'dan emerek büyüyoruz şimdi
Biz, şimdi, annemiz Fatıma'dan bir 'büyüklük' emiyoruz

Gazze'nin Afakını Sarmışsa Çelik Zırhlı Duvar...

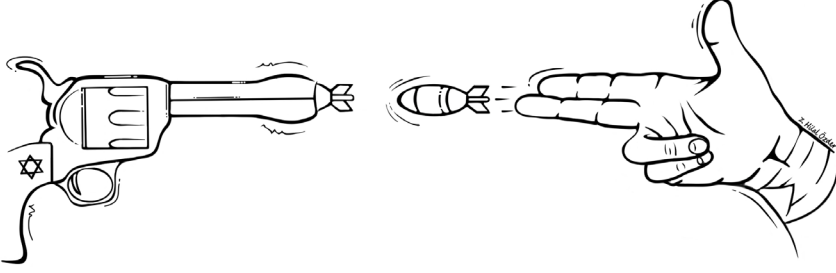
Kemal MANSUR

27 Eylül'de, yani Hamas'ın 7 Ekim'deki Kudüs Tufanı operasyonundan kısa bir süre önce, NATO Askeri Komite Başkanı Hollandalı Amiral Rob Bauer, beraberindeki heyetle birlikte İsrail'i ziyaret etmiş, Gazze sınırındaki güvenlik duvarını gezmişti. İsraili yetkililer güvenlik duvarını ve kullandıkları yapay zekâ teknolojisini, büyük bir gururla ziyaretçilerine anlatmıştı. NATO'nun resmî sitesinde verilen haberde, İsrail'in Gazze sınırındaki birliği için, "Terörle mücadele konusunda benzersiz bir uzmanlığa sahiptir" ifadesi kullanılıyordu. NATO'nun övmek için kelimeler bulamadığı 'karizma'nın ömrü, sadece on gün olmuştu(!)

'İnsan yerine koymadığı' direnişin çocuklarından tan vakti hiç ummadığı bir tokat yiyerek neye uğradığını şaşırان işgalci/katliamcı/kibirli siyonist devlet, çizilen karizmasını düzeltmek için vahşice/pervasızca saldırıyor şimdi. Keyfi istediği her defasında işgal ettiği Filistin topraklarının her karışında katliamlara imza atan ve her defasında küresel güçlerin zımni onayını alan İsrail, ilk kez 'bir gece ansızın' yakalanmıştı. Tabiri caizse, kibir anıtı ortadan ikiye ayrılmıştı. 7 Ekim sabahı Hamas'ın askeri kanadı İzzeddin Kassam Tugayları'nın Gazze sınırını aşarak işgal edilmiş topraklarda operasyon düzenlediği haberini duyan herkes, bu büyük gelişmenin ciddi yansımaları olacağını hissetmişti.

Ekranların ancak buğulu verebildiği tahammülü imkânsız görüntüler eş-

Çizgi: Z. HİLAL ÖZDER

liğinde küçücük bir karada yaşatılan soykırıma, deyim yerindeyse canlı yayında şahit oluyoruz. Onlarca yıldır sürmekte olan işgale karşı topraklarında direnen bir halk ile dünyanın en gelişmiş ülke yönetimlerinin her türlü desteğini arkasına alan nükleer silah sahibi haydut bir devletin orantısız savaşında vahşet çıtası, her geçen gün yeni bir seviyeye çıkıyor. İsrail'in saldırıları kadar uyguladığı kuşatma da vahşice ve ölümcül. Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı (UNRWA) Genel Komiseri Lazzarini, "(Gazzeliler) Sadece bombalardan ve saldırılardan ölmüyor, yakında çok daha fazlası Gazze Şeridi'ne uygulanan ablukanın sonuçları nedeniyle ölecek" ifadelerini kullanarak dünyanın dikkatini çekmeye çalışıyordu, nafile...

Değınmek istediğim noktaları serdetmeden evvel şunu söylemeliyim ki, bedeli göze almış bir topluluğu hiçbir güç yenemez. Gazze halkı, şehid olarak yaşayan dirençli bir halk. Bunun binlerce örneğini gördük ama burada birini zikretmekle yetinelim. Bir gün önce eşini ve iki çocuğunu İsrail saldırısında

kaybeden El Cezire Gazze muhabiri Vail Dahduh, cenazelerini defnettikten sonra kanalın tüm telkinlerine rağmen canlı bağlantılarla olayları aktarmaya devam etti. Dahduh, "Bu çok acı bir bedel, ancak önemli olan bunun sesimizi susturamayacak oluşu. Biz, halkımız ve bu asil insani mesaj karşısında görevimizi yerine getirmeye devam edeceğiz. Allah'tan geldik ona döneceğiz." diye konuştu...

Gelişmelerin ne yönde ilerleyeceğini yaşayarak göreceğiz ama olan bitenin arka planına dair bir ufuk sahibi olmak ve o ufuk gerektirdiği pratikleri üretmek durumundayız. İsrail ile Hamas'ı neredeyse eşitlemeye çalışan ve geniş bir kitleyi bir şekilde etkilediği görünen propagandanın kuyusuna düşmemek için bir anlam/anlama/yaklaşım haritası sunmaya çalışacağız bu yazımızda.

1- Tarihi sürecinden soyutlanmış her hikâye, mazlumdur.

Meseleleri anlık reflekslerle dar açıdan değil, tüm boyutlarıyla ve süreçleriyle ele almak, adaletin gereğidir. Bu düsturu şahsiyetimizin bir parçası haline getirmediğimiz, sadece

Ekranların ancak buğulu verebildiği tahammülü imkânsız görüntüler eşliğinde küçücük bir karada yaşatılan soykırıma, deyim yerindeyse canlı yayında şahit oluyoruz. Onlarca yıldır sürmekte olan işgale karşı topraklarında direnen bir halk ile dünyanın en gelişmiş ülke yönetimlerinin her türlü desteğini arkasına alan nükleer silah sahibi haydut bir devletin orantısız savaşında vahşet çıtası, her geçen gün yeni bir seviyeye çıkıyor.

Etrafımızda olup biteni soyutlayıp kavramsal bir çerçeveye oturarak söylem kurabilme gücüne sahip olmak zorundayız. Birçok nedenden dolayı bu entelektüel işçiliği hakkıyla yerine getiremediğimiz için, kötü niyetli ama kavi kurulmuş anlatılar revaç buluyor. Bu bağlamda 'Yerleşimci' kavramıyla Filistin'de yapılan gaspın nasıl normalleştirildiğini örnek olarak zikrederim.

düşmanlarımız değil dostlarımız tarafından da yanıltılıp, yanlış yönlendirilebiliriz. Önümüze sürülen haber ve anlatıları, sıkı bir süzgeçten geçirerek doğru bilgi ve yaklaşımı inşa edebiliriz.

Hassasiyet göstermediğimiz her durumda, hayali/yalanı gerçek diye temellendiririz.

Hamas'ın da suçlu olduğunu söyleyip duran birçok arkadaş, oylumlu bakamama sebebiyle, Siyonist propogandanın mağduru oluyor.

2- Silahlardan önce kavramlar üretiliyor.

Etrafımızda olup biteni soyutlayıp kavramsal bir çerçeveye oturarak söylem kurabilme gücüne sahip olmak zorundayız. Birçok nedenden dolayı bu entelektüel işçiliği hakkıyla yerine getiremediğimiz için, kötü niyetli ama kavi kurulmuş anlatılar revaç buluyor. Bu bağlamda 'Yerleşimci' kavramıyla Filistin'de yapılan gaspın nasıl normalleştirildiğini örnek olarak zikrederim.

Literatürü de güçlüler yazar. Sadece pазusu değil, entelektüel, bilimsel ve sanatsal tarafı da güçlü olanlar yazar.

3-Siyonizmin (Medya) sihirbazları

Global iletişim ağlarına vaziyet eden ana istasyonlar, şeytani ve insanlığın aleyhine temeller üzerine inşa edilmiş uluslararası sistemin aparatları durumundadır. Dünyanın birçok yerinde olan bitene bunların filtresinden geçmiş olarak muhatap oluyoruz. Attıkları her manşet, firavunun sihirbazlarının yaptığı göz boyama ameliyesinin modern versiyonu. Son yıllarda bu tekeli kırması umulan sosyal medya da sunduğu imkânlarla rağmen maalesef mezkûr merkeze bağlı bir patronaj altında çalışıyor. Kendi bağımsız haber ağımızı kurmamız gerekiyor ama ondan önce kişisel anlamda haberin nereden ne maksatla gel-

diğine dair sorgulama yapmak, en azından zihinsel olarak analize tâbi tutmak zorundayız. Musa (a.s.) asasını atmasaydı, firavun ve avanesinin gösterdiği fotoğrafı doğru kabul etmeye devam edecektik.

Gerçek mi, imaj mı daha güçlü?

4- Birleşmiş Mankurtlar (BM) Sistemi

İkinci Dünya Savaşı sonrası ABD öncülüğünde oluşturulan dünya düzeni temel itibariyle bir çoban-sürü düzenidir. Koyunlar, esas iki çoban arasında dağıtılmış ve kontrolden çıkmamaları için sıkı tedbirler (BMGK) alınmıştır. Her bir ülkede sistemin işleyişi, 'büyüklerin' tezgâhından geçmiş yerel elitler eliyle garanti altına alınmıştır. Son yıllarda mezkûr dünya sisteminin işleyişinde ciddi sıkıntılar olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye başta olmak üzere birçok devlet, müesses global yapının sürdürülebilir olmadığını vurgulamaktadır. Fiilen işlevsiz hale geldiği söylene de halihazırda devletler için formel meşruiyet zemini olması bakımından sistemin bir şekilde devam ettiğini görüyoruz. Analizlerimizi bu gerçeğin henüz yok olmadığı gerçeğini de bilerek yapmak durumundayız.

5- Diplomasi... Lanet olası acziyet.

Diplomasi dediğimiz şeyi, silah gücünden bağımsız düşünemeyiz. Güçlü devletlerin diplomatları da güçlüdür, çünkü sözlerini 'laf' olmaktan çıkararak enstrümanları da masadadır. Diplomasi anlamında etkin olduğunu var saydığımız bazı küçük ülkeler, aslında detay alanlarda (esir değişimi gibi...) iş gören mezun kılınmış ülkelerdir. Bu gerçeği göz ardı ederek yapmaya giriştiğimiz her analiz, eksik kalacaktır. Konu, zayıf ülkeler olduğunda, süper güçlerin her düzeyde diplomatı, çantasında emir taşımaktadır. Diplomasi yoluyla rötuşlar yapılır

ama ana hikâyeyi yazan, hep büyüklerdir.

6- Stüdyo Cengâverleri /Komplo-nun bini bir para.

Uzmanların yaptığı analizler, herhangi bir konuda meseleyi daha iyi anlamamızı sağlar. Bu anlamda, ekranlarda halkı bilgilendirecek/bilinçlendirecek uzmanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Gel gör ki, Gazze'de yaşanan son gelişmelerde de şahit olduğumuz gibi, televizyon ekranlarında gerçeklikten uzak, ayağı yere basmayan yoğun bir laf kalabalığına maruz kaldık. Spor programlarında gördüğümüz 'kahvehane' seviyesi, her konuda ekranda laf söylemekten çekinmeyen sözüm ona "uzmanlar" tarafından da yakalanmış durumda! Meseleyi anlamak adına ekranlarda uzun süre boşuna vakit geçirmek yerine konunun uzmanı olduğunu bildiğimiz/güvendiğimiz kişilerin yazıp söylediklerini arayıp bulmalıyız.

Gazze'nin etrafında dönen habercilik tiyatrosunu da bu gözle okumak lazım.

7- Hiçbir özgün çaba, önemsiz değildir.

Yaşadığımız dünyanın seyircileri değil, şahitleri olmak durumundayız. Her birimiz, elimizden gelen çabayı göstermek, gerektiğinde ko-

lektif hareket edebilme kabiliyetine sahip olmak durumundayız. Bunun için her anlamda çok çalışıp, 'üretmek' zorundayız. Tükettiğimiz bize ait olmayan her şey, başkalarını beslemekte olduğu gerçeğini, zihnimizde canlı tutarak özgün çabalar içerisinde olmalıyız.

8- Dünyanın vicdanlı insanları

Dünyayı, devletlerden ibaret siyasal haritalar üzerinden okumamalıyız. Kötülerin yanında, sesleri daha az çıksa da daha fazla sayıda vicdanlı insanın varlığını düşünerek söylem ve eylem geliştirmeliyiz. Hangi din, ırk, statüde olursa olsun dünyanın vicdanlı insanlarına doğru bir dil ve üslupla hitap etmeliyiz. Bunun için hem resmi hem de sivil toplum anlamında, uzmanlıklar desteklenmelidir.

9- Aklimızla alay edilmesine müsaade etmemeliyiz.

Özellikle sosyal medyada sık karşılaştığımız bir durum var: Birileri akla mantığa uymayan bir haber ya da davranış kalıbı gündeme getiriyor ve yayılması için teşvik ediyor. Çoğu zaman kötü niyetli manipülasyon hüviyeti taşıyan bu tür paylaşımlar, hoşumuza giden içerikler ihtiva ederek üzerimizden yayılma hedefi taşımaktadır. Bu anlamda, bildiğimiz ve güvendiğimiz yerler-

den teyit etmedikçe başkalarıyla paylaşmayalım.

10- Nefsimizi boykot!

Küresel sistemin en önemli yakıtı insanların istek, ihtiyaç ve hayalleridir. Reklam sektörü aracılığıyla yönlendirilen kitlelere biçilen yaşam formları ve bu formların gerektirdiği malzemenin üretim döngüsü içerisinde beslenen bir global sistemden bahsediyoruz. İnsanlar, maalesef moda denen yönlendirmenin kurbanları bugün. Terörün efendilerini en çok korkutan şey, insanların tercihlerini, onların kalıpları dışında şekillendirmeye başlaması olacaktır. Kullandığımız her şey konusunda İslami/insani bir duyarlılık geliştirmek zorundayız. Dolayısıyla ümmet olarak nefsimizin istekleri, keyfimizin, hazlarımızın dayatmaları değil, vicdanımızın yönlendirmelerini esas aldığımızda sömürü sistemi çökecektir.

Dipnot/Başka âlemlerden farkımız bizim.

Hamas'ın silahlı kanadı İzzeddin el-Kassam Tugayları'nın birkaç gün önce Mısır sınırındaki Refah Sınır Kapısı üzerinden serbest bıraktığı iki kadın esirden Lifshitz, Tel Aviv'deki Ichilov Hastanesi'nde basına açıklamalarda bulundu.

Hamas'ın serbest bıraktığı 85 yaşındaki İsraili kadın esir, yaşadıklarını anlattı:

-“Bize Kur'an'a inanan insanlar olduklarını ve bize zarar vermeyeceklerini söylediler. Tünellerdeki kendi koşullarının aynısını bize de sağladılar. Biz de tıpkı onlar gibi ekmele beyaz peynir ve salatalık yedik.” (Anadolu Ajansı)

Gazze'den Gazveye Bir Esaretin Öyküsü

Celil BOZKURT

Doç. Dr., Düzce Üni. Akçakoca Bey
Siyasal Bilgiler Fak.

Tarih İçinde Gazze

Gazze, Akdeniz'in güney doğu kıyısında bulunan 365 km² yüzölçümündeki Gazze Şeridi'nin en büyük şehridir. Bölge nüfusunun yaklaşık 2.375.000 olduğu tahmin edilmektedir. Bölgenin kuzeyinde bulunan Gazze'nin nüfusu, 2017 verilerine göre büyük çoğunluğu Müslüman Araplar olmak üzere yaklaşık 600 bindir. Gazze, tarih boyunca Filistin'deki idari birimlere bağlı kalırken ticari münasebetlerini daha çok Mısır'la gerçekleştirdi. Şehir, Hz. Ebû Bekir'in hilâfeti zamanında İslam Devleti'ne bağlandı (634). Uzun bir süre Müslümanların kontrolünde bulunan Gazze, Haçlı saldırıları sonunda Kudüs Kralı III. Baldwin'in eline geçti (1149). Hittin Savaşı'ndan sonra Selahaddin Eyyubi tarafından geri alınan şehir, yeniden İslam topraklarına dâhil edildi. Moğolların Abbasi Hanedanlığı'nı yıkmasından sonra işgale uğrayan Gazze, Memluklerin Ayncalut Savaşı'nda Moğolları bozguna uğratmasından sonra (1260) Memluk idaresine bağlandı. Gazze, Memluk idaresinde imar edilerek önemli bir kültür ve sanat merkezi haline getirildi. Şehir, Yavuz Sultan Selim'in Memlukleri yenip Mısır'ı fethetmesiyle birlikte Osmanlı Devleti'ne bağlandı.

Gazze, Osmanlı döneminde diğer Filistin şehirleri gibi Şam'a bağlı kaldı. Günden güne nüfusu artan şehir, Remle nahiyesiyle birlikte Yafa'nın kuzeyine, yani bugünkü Tel Aviv'e kadar uzanan Gazze sancağını oluşturuyordu. 1649 yılında Gazze'yi ziyaret eden Evliya Çelebi, "Bu sancak gayetü'l-gaye mâmur ve âbâdandır" sözleriyle tanıttığı şehirde 11 cami, iki hamam ve 600 dükkânla 1300 ev bulunduğunu ve bu binaların taştan yapıldığını, sancağın yedi zeâmet ve 107 tımarının olduğunu kaydetmiştir. 1783-1785 yılları arasında bölgeyi dolaşan Fransız seyyahı Kont M. Constantin François Volney, Gazze'yi Mısır ile Suriye arasında bir ayırım noktası olarak tanımlarken, nüfusunun 2000 civarında olduğunu, çoğunluğu Müslümanların teşkil ettiğini ve Yahudilerle Hristiyanların azınlıkta kaldığını vurgulamıştır.

Gazze, 1904 yılında düzenlenen idari taksimata göre doğrudan Dâhiliye Nezareti'ne bağlı olan Kudüs Mutasarrıflığı'na bağlandı. Bu dönemde bölge-

de teşkil edilen kazalar Gazze, Yafa, Bi'rüssebi ve Halilürrahman'dır. Birinci Dünya Savaşı, Gazze'nin hazin kaderini de belirleyen gelişmelere sahne oldu. Osmanlı ordusu, Filistin ve Kanal Cephesinde İngilizlere karşı mücadele etti. Dördüncü Ordu Komutanı Cemal Paşa'nın 1915 Şubatında Mısır'ı İngiliz işgalinden kurtarmak için yaptığı Birinci Kanal Harekâtı başarılı olamadı. Paşa'nın 1916 Temmuz'unda başlattığı İkinci Kanal Harekâtı da Osmanlı ordusunun yenilgisiyle sonuçlandı. İngiliz ordusunun başlattığı karşı saldırı sonunda Osmanlı ordusu, Elariş'e çekilmek zorunda kaldı. Türk ordusu, 23 Nisan 1916'da Katya'da İngiliz ordusunu durdurmasına rağmen 3-5 Ağustos 1916 tarihinde Romani'de İngiliz ordusuna yenildi. Böylelikle İkinci Kanal Harekâtı sona ererken Ormanlı ordusu, Gazze'ye kadar sürecek olan bir çekilme hattına girdi.

Gazze Savaşları

İngilizler, 26 Mart 1917 tarihinde Gazze-Birüssebi hattında mevzilenen Osmanlı birliklerine saldırdı. Büyük direniş gösteren Türk birlikleri, ertesi gün İngilizleri büyük

kayıplar verdirerek geri püskürttü. Fakat günlerce düşman donanması ve uçaklarının bombardımanına maruz kalan Gazze ve Yafa'da büyük mal ve can kayıpları yaşandı. Dördüncü Ordu Komutanlığı, "mıntıka-i harb" olmasından dolayı Gazze ve Yafa'yı sivil unsurlardan tahliye etme kararı aldı. Gazze, 28 Mart'ta tahliye edilerek buranın kontrolü askeri makamlara devredildi. 9 Nisan'da da Yafa, sivil unsurlardan tahliye edildi. Cemal Paşa, iki şehirden yaklaşık 10 bin Yahudiyi Filistin'in kuzeyine sürgün etti. Sürgünün önemli nedenlerinden biri de Filistin'in geneline yayılan ve İngilizlere çalışan Yahudi casusluğu idi. İngiliz ordusunun 17 Nisan 1917 tarihinde Gazze-Birüssebi hattındaki Osmanlı savunmasını kırmaya yönelik ikinci girişimi de başarısız oldu. Bu başarısızlığın ardından İngiliz ordusunda General Archibald Murray'in yerine General Edmund Allenby, Mısır Seferi Komutanlığına getirildi. İngilizler, ilk kez İkinci Gazze Muharebesi'nde kimyasal gaz kullandı. General Allenby komutasındaki İngiliz ordusu, 31 Ekim 1917'de başlayan Üçüncü Gazze Muharebesi'nde Gazze- Bi-

Osmanlı döneminde diğer Filistin şehirleri gibi Şam'a bağlı kaldı. Günden güne nüfusu artan şehir, Remle nahiyesiyle birlikte Yafa'nın kuzeyine, yani bugünkü Tel Aviv'e kadar uzanan Gazze sancağını oluşturuyordu.

İngiliz Manda idaresinin organize ettiği Yahudi göçleriyle Filistin'de Yahudi nüfusu ve emlakı Arapların aleyhine artmaya başladı.

rüssebi hattında bulunan Osmanlı ordusunun savunma hattını kırdı. 31 Ekim'de Birüssebi ve 7 Kasım'da da Gazze, İngiliz işgaline uğradı. Filistin'in anahtarı hükmünde olan Gazze'nin düşmesinden yaklaşık bir ay sonra İngilizler, 9 Aralık günü Kudüs'ü işgal etti.

Manda Döneminde Gazze

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda kutsal topraklarda yaklaşık 400 yıldır süren İslam hâkimiyeti son buldu. Savaş sonunda Gazze ve diğer Filistin şehirleri, Milletler Cemiyeti tarafından İngiliz mandasına bırakıldı. 1948 yılına kadar sürecek olan manda döneminde Gazze, yeni yapılan yerleşim yerleriyle daha da büyüdü. Bu süreçte uluslararası kuruluş ve misyoner grupları, Gazze'nin imarında etkin rol aldı. Diğer taraftan, İngiliz Manda idaresinin organize ettiği Yahudi göçleriyle Filistin'de Yahudi nüfusu ve emlakı Arapların aleyhine artmaya başladı. İngiliz desteğini alan Yahudiler, bu süreçte kurumsal anlamda bir devlet örgütlenmesine girdi. İngilizler, 1948 yılında Filistin mandasını Birleşmiş Milletler'e devrettiğinde geriye İsrail'in resmen ilanı kalmıştı.

Arap-İsrail Savaşlarında Gazze

1947'deki 181 sayılı Birleşmiş Milletler'in paylaşım planına göre Gazze, Arap devletine bırakıldı. 1948 Arap-İsrail Savaşından sonra şehrin yönetimi Mısır'a verildi. Gazze'nin nüfusu İsrail tarafından ele geçirilen yakın şehir, kasaba ve köylerden kaçıp gelenlerle birlikte büyük oranda arttı. 1957 yılında Mısır Devlet Başkanı Cemal Abdünnasır Gazze'de eğitim seçeneklerinin ve yerel hizmetlerin geliştirilmesini, konut yapımını ve yerel kolluk kuvvetlerinin oluşturulmasını da içeren bir dizi reform politikasını açıkladı.

1967 yılında gerçekleşen Altı Gün Savaşı'nda İsrail Ordusu'nun Mısır Ordusu'nu yenmesinden sonra Gazze Şeridi'yle beraber Gazze şehri de 27 yıl sürecek olan İsrail hâkimiyetine geçti. 1970'lerden itibaren şehirde Filistinliler ve İsraili kuvvetler arasında 1987'de ilk intifada ile sonuçlanan kanlı çatışmalar yaşandı. Gazze, bu ayaklanma sırasında direnişin sembolü haline gelirken şehirdeki ekonomik koşullar da günden güne kötüleşti.

1993 yılında Filistin Kurtuluş Örgütü lideri Yaser Arafat ile İsrail Başbakanı İzak Rabin arasında yapı-

lan Oslo Barış Anlaşması'ndan sonra İsrail kuvvetleri şehirden çekildi ve Gazze'nin idaresi Filistin Ulusal Yönetimi'ne devredildi. Yaser Arafat liderliğindeki Filistin Ulusal Yönetimi, bölgenin idari merkezi olarak Gazze'yi seçti. Filistin Ulusal Meclisi, ilk oturumunu Mart 1996'da Gazze'de yaptı. 28 Eylül 2000 tarihinde başlayan Aksa İntifadası'ndan sonra Gazze, farklı tarihlerde İsrail'in hava saldırılarına uğradı.

İsrail Ablukası

Hamas'ın 2007 yılında Gazze Şeridi'ni ele geçirmesinden sonra bölgede Hamas Hükümeti kuruldu. Bu gelişme üzerine Gazze, İsrail tarafından abluka altına alındı. Filistin İnsan Hakları Merkezi, İsrail'in 27 Aralık 2008 - 18 Ocak 2009 tarihleri arasında Gazze'ye düzenlediği saldırılarda 960'ı sivil toplam 1.434 kişinin öldüğünü açıkladı. İsrail 22 Kasım 2009 tarihinde Gazze'den kaynaklanacak saldırılara karşı önleyici amaçlı olarak şehirdeki belli noktalara savaş uçakları ile saldırı düzenlediğini açıkladı. İsrail uçakları, 9 Ocak 2010 tarihinde Gazze Şeridi'nin orta kesimlerine füze saldırısı düzenledi. Deyr El-Balah'ın doğusuna, düzenlenen saldırıda üç Filistinli öldürüldü.

Mavi Marmara Saldırısı

İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH), İsrail'in Gazze'ye uyguladığı ambargoyu delmek ve Gazze halkının temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 27 Mayıs 2010 tarihinde Mavi Marmara gemisini yola çıkardı. Bu gemiyle birlikte Kıbrıs açıklarında bekleyen 5 yardım gemisi, 30 Mayıs'ta Gazze'ye doğru harekete geçti. İsrail savaş gemileri, uluslararası sularda seyretmekte olan yardım gemilerinden, rotalarını Aşdod'a çevirmesini istedi fakat yardım gemileri bu talebi reddetti. Bunun üzerine İsrail, gemilere

denizden ve havadan komando çıkarttı. Altı gemiden beşi, büyük bir olay olmadan İsrail tarafından ele geçirildi. 800 yolcusu bulunan Mavi Marmara gemisinde ise 10 yolcu gemiye çıkan İsraili komandolar tarafından katledildi. Türkiye, bu olay üzerine İsrail'le olan diplomatik ilişkilerini kesti. Türkiye, ilişkilerin normalleşmesi için İsrail'den üç şartı yerine getirmesini istedi. Bunlar, İsrail'in resmen özür dilemesi, saldırıda hayatını kaybedenlerin ailelerine tazminat ödenmesi ve İsrail'in Gazze ablukasını sona erdirmesiydi. İsrail, olaydan 3 yıl sonra Türkiye'den resmi özür dilerken saldırıda hayatını kaybedenlerin ailelerine 20 Milyon dolar tazminat ödemeyi kabul etti.

Gazze Gettosu

İsrail, 2011 yılından itibaren Hamas'ın direnişini bahane ederek Gazze'ye hava ve kara saldırıları düzenlemektedir. İsrail kuvvetlerinin 2012 yılında Gazze'ye yaptığı sızma harekâtı, Hamas tarafından engellendi. İsrail'in 2014 yılında Gazze'deki sivillere yönelik olarak bir kara, hava ve deniz harekâtı düzenledi. Saldırı sonucunda on binlerce Filistinli Birleşmiş Milletler kontrolündeki altı okula sığınmak zorunda kaldı. Gazze'de sivil asker ayrımı yapmayan İsrail, aynı yıl içinde yaralı sivillerin tedavi gördüğü Şifa Hastanesi'ni bombaladı. Saldırıda ondan fazla çocuk katledildi.

İsrail, yıllardır sürdürdüğü saldırı ve tecrit politikasıyla Gazze'yi bir açık hava hapisanesine çevirmiş durumda. Gazze, bir esir şehir olarak İsrail zulmüne direnmeye devam etmektedir. Filistinli Müslümanlar için Gazze savunması, sadece bir direniş değil, aynı zamanda gazve hükümde bir cihat anlayışıyla sürmektedir.

Gazze'de sivil asker ayrımı yapmayan İsrail, aynı yıl içinde yaralı sivillerin tedavi gördüğü Şifa Hastanesi'ni bombaladı. Saldırıda ondan fazla çocuk katledildi.

Kaynakça

Celil Bozkurt, Türk Kamuoyunda Filistin Problemi, IQ Kültür Sanat Yayınları, 2008.

Celil Bozkurt, Birinci Dünya Savaşı'nda Filistin-Suriye Cephesi'nin Çöküşü, Altınordu Yayınları, 2019.

Mustafa Bilge, "Gazze", İslam Ansiklopedisi, Cilt 13, 1996, ss. 534-536.

Türkiye - Mısır İlişkilerinin Stratejik Derinliği

Fatih OKUMUŞ

Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üni., İlahiyat Fak.

Bölgede devlet geleneğine sahip iki siyasi, askeri ve ekonomik merkez, Mısır ve Türkiye dost geçinmeye mahkûm ve mecburdur. Bu iki ülke, güçlerini, birbirlerini tamamlayacak şekilde kullandıklarında bölgenin istikrarı ve refahı için çok değerli bir sinerji oluşuyor.

Türkiye ve Mısır, barışçıl ilişkiler kurma ve devam ettirme konusunda yeterli tarihi ve stratejik derinliğe, deneyime ve özgüvene belki de dünyadaki herhangi iki bağımsız siyasi yapıdan çok daha fazla sahiptir. Dünyanın günümüze dek ulaşan ilk yazılı uluslararası anlaşmasının günümüzden 15 bin sene önce Türkiye ile Mısır arasında imzalandığını hatırlayacak olursak son on küsur yılda Mısır Devlet Başkanı Abdulfettah es-Sisi ile Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan arasındaki limoni durumun ilişkileri uzun süre daha etkisi altında tutması makul gözüküyordu. Nitekim karşılıklı büyükelçilerin atanması ile ilişkiler yeniden normaleşti.

İlişkilerin Tarihi Derinliği

Osmanlılar ve Memlükler arasında 15. yüzyıl sonu ve 16. yüzyıl başlarında yaşanan rekabet ve savaşlar, her iki tarafa da ekonomik ve siyasi zararlar vermiştir. Nihayetinde 1517'de Yavuz Sultan Selim Han tarafından Mısır'daki Memlük yönetimine son verilecekti. Mısır artık Osmanlı valileri tarafından yönetiliyordu.

1805'te bin bir entrika ile Mısır valiliğine atanmayı başaran Kavalalı Mehmet Ali Paşa (ö. 1849) ülkeyi bir yandan hızla modernleştirirken bir yandan da bağımsızlığa doğru giden siyasi ve askeri adımlar attı. Bu dönemde Türkiye ve Mısır orduları defalarca karşı karşıya geldiler.

Savaşlar her iki tarafa da zarar verdi. Nihayet “Mısır Meselesi” 1841’de, ancak “düvel-i muazzama”nın müdahalesi neticesinde halloldu. Buna göre eyâlet-i mümtâze statüsü kazanan Mısır, içişlerinde müstakil, irsî olarak babadan en büyük erkek evlada geçen bir yönetim şekline sahip olacaktı. Eyalet sistemine göre vali, vilayet sistemine geçilen 1868’den itibaren ise Mısır Hidivi unvanını kullanan Kavalalı ailesi, İngiliz işgali ve nüfuzu altında 1922’den itibaren krallıklarının ilan ettiler.

İngilizler tarafından 1882’de işgal edilen Mısır 1923 anayasasıyla sözde bağımsızlık kazandı. Esasında İngilizlerin verdiği şekli bağımsızlık milliyetçi Vefd Hareketi’ni bölmek için yapılan bir manevraydı. Sa’d Paşa Zağlul’un 1919’da kabul etmediği öneriyi, o sürgündeyken dava arkadaşlarının bir kısmı kabul etmişti.

1952’de Hür Subaylar darbesiyle krallığa, 1954’te ise İngiliz hâkimiyetine son verildi. Kimi tarihçiler Osmanlı Devleti ile Birleşik Krallık arasındaki mutabakata göre oluşturulan anayasal düzenin 1952 tarihine kadar bozulmamış olması ve kralların Türkçe konuşmasını dikkate alarak Mısır üzerindeki Osmanlı nüfuzunun 1952’ye kadar devam etmiş olduğunu belirtirler. Resmi tarihi esas alacak olursak 1922 yılındaki mutabakatla Birinci Dünya Savaşı’nın başladığı 1914’ten geçerli olmak üzere Mısır’daki Osmanlı hâkimiyetinin sona erdiği kabul edilmiştir.

Yüzyıllık Ulus-Devlet Döneminde İlişkiler

Türkiye Cumhuriyeti 1923’ten günümüze değin “yurtta sulh-cihanda sulh” düsturu icabı hiçbir bağımsız ülkenin iç işlerine müdahil olmamayı prensip edinmiştir.

Yüzyıla yaklaşan bu dönemde Türkiye-Mısır ilişkilerinin genel seyri itibariyle dengeli, mesafeli, sağlıklı ve akılcı ilerlediği ve geliştiği söylenebilir. Her iki ülkenin ortak maslahatı, çıkar çatışmalarından çok daha yüksek bir potansiyele sahiptir.

Mısır ile Türkiye’nin aynı yönde, eşgüdüm içerisinde hareket etmesi bölgede en çok ihtiyaç duyulan barış iklimini sağlayacak güçtedir. Girişte de belirttiğim gibi bu iki ülke, bölgede en stratejik lokasyona ve en köklü devlet geleneğine sahiptir. Mısır ile Türkiye’nin işbirliği bu iki ülkenin tek başlarına yaratabilecekleri etkinin on katına kadar çıkabilecek bir çarpan etkisine sahiptir.

Bununla birlikte her iki bölgesel aktörün güçlerinin dengeli olması, ilişkilerin çok hassas bir terazide yürütülmesini de gerektirmektedir.

Sözgelimi, iki kutuplu bir dünyada farklı kamplarda yer almış olmaları Türkiye ile Mısır ilişkilerinin özellikle ikinci dünya savaşını takip eden yıllarda zaman zaman gerilmesine yol açmıştı.

Türkiye’nin Özal’lı yıllarında ilişkiler ekonomik temelli olarak yükselişe geçmiş, bunu eğitim, kültür-sanat, Mısır’daki Türk vakıfları gibi birçok alandaki iş birlikleri takip etmiştir.

Turgut Özal’ın takip ettiği, bütün taraflar için kalıcı bir barışı güvence altına almaya matuf politikalar; MENA (Ortadoğu ve Kuzey Afrika) bölgesindeki birçok ülkeyle olduğu gibi Mısır’la ekonomik ilişkilerin önündeki siyasi bariyerleri de bertaraf edebilmiş, Hüsnü Mübarek yönetimiyle silah sanayii dâhil birçok alanda, genellikle barter usulüyle ticaret yapılabilmıştır.

Elbette ilişkilerin gelişmesinin

Turgut Özal’ın takip ettiği, bütün taraflar için kalıcı bir barışı güvence altına almaya matuf politikalar, MENA (Ortadoğu ve Kuzey Afrika) bölgesindeki birçok ülkeyle olduğu gibi Mısır’la ekonomik ilişkilerin önündeki siyasi bariyerleri de bertaraf edebilmiş, Hüsnü Mübarek yönetimiyle silah sanayii dâhil birçok alanda, genellikle barter usulüyle ticaret yapılabilmıştır.

sebebi Özal'ın açılım politikaları olsa da zemini Mısır'ın da Enver Sedat önderliğinde 1978'den itibaren Batı blokuna kaymış olmasıdır. 1978'de Sedat'ın İsrail'le anlaşma imzalamak suretiyle Birleşik Devletler'e yanaşması neticesinde Türkiye ve Mısır aynı kampta yer almış oldular; bu da ilişkileri geliştirmeye müsait zemini teşkil etmiş oldu.

Tam bu noktada iki ülke münasebetlerinde İsrail faktörüne yakından bakmak icap ediyor.

Türkiye – Mısır İlişkilerinde İsrail Faktörü

1916 tarihli Balfour Deklarasyonu ile fitili ateşlenen, 1948'de bölgenin kalbi Kudüs'te patlayan İsrail projesi barışı kalıcı olarak yok ettiği gibi bölge ülkelerinin birbirleriyle ilişkisini de etkiledi. Teokratik öğelerle bezeli ırkçı bir ideoloji olarak Siyonizm, İsrail bayrağındaki Davud yıldızının üstüne ve altına çizilen iki çizgiyle Nil ve Fırat arasını vadedilmiş topraklar olarak işaretlemiş bulunuyordu. Resmi yoruma göre bu iki mavi çizgi Yahudi erkeklerinin sabah namazında örtündükleri şalın ucundaki mavi çizgilerden mühlhemdir. Gün ışımaya başlayıp

mavi çizgilerin rengi seçildiği vakit dua zamanının başlangıcını gösterir.

İrkçı ideolojisini ve teokratik söylemini bir kenara bırakmadığı sürece İsrail, Nil'den Fırat'a uzanan medeniyetlerin beşiği bu verimli toprakları ele geçirme hedefinden vazgeçmeyecektir.

Vadedilmiş toprakların bir ucu Mısır'a diğer ucu ise Türkiye'ye deşmektedir.

Öte yandan, İsrail devletini ilk tanıyan Müslüman ülkenin Türkiye, ilk Arap ülkesinin Mısır olması düşündürücüdür. Sanırım bu tutum, her iki tecrübeli devletin, sorunları masada halletme refleksinin de bir göstergesi olmalıdır.

Türkiye, yönünü çoktan Batı'ya çevirmiş, Arap harflerini terk ile Latin esaslı alfabeyi kabul etmiş, hilafeti ilga ederek hâkimiyet-i milliye esasını benimsemiş olduğundan 1949'da İsrail'i tanıması, 1958'de Cezayir'in bağımsızlığına mâni olarak Cezayir Kurtuluş Savaşı'nın üç yıl daha uzamasına neden olan meşhur çekimser oyu kullanması anlaşılabilir bir tutumdur.

Oysa Mısır gibi Arap dünyasının lideri sayılan, efsane lider

Abdunnasır döneminde nüfuzunu daha da arttıran bir ülkenin İsrail'i tanıması travmatik sonuçlara yol açtı. 17 Eylül 1978 Camp David Sözleşmesi ve 26 Mart 1979 Barış Anlaşması'nın altında imzası bulunan, bu sayede kendisine Menahem Begin'le birlikte Nobel barış ödülü takdim edilen Sedat, 6 Ekim 1981'de askerlerinden biri tarafından suikasta uğradı. Mısır, kurucusu olduğu Arap Birliği (Arap Ligi) teşkilatından 10 yıl süreyle uzaklaştırıldı. Bu süreçte Yasir Arafat'ın önderliğindeki Filistin Kurtuluş Teşkilatı (FKÖ) da Arap Birliği'nin yeni merkezi Tunus'a taşındı.

Sedat, hatıralarında barışı nasıl kazandığını ayrıntısıyla anlatır. Buna göre, “münafık Arap rejimleri”, özellikle körfez ülkeleri el altından İsrail'le iş tutmakta, görünüşte düşmanca davranmaktadırlar. Sedat, bu ikiyüzlülüğe son vermek, düşmanını masaya oturmaya zorlamak istemektedir. Ekim savaşında (Yom Kippur) Mısır'ın, kendi tabiriyle, “son büyük firavunu” Enver Sedat İsrail'i yok etmek değil, sınırlı da olsa bir zafer kazanmak suretiyle masaya oturtmayı başaracağı düşmanıyla, daha avantajlı şartlarla bir barış anlaşması imzalamaktır. Sedat'ın savaşı, gerçek bir barışa zemin teşkil etmek üzere diplomatik bir araç olarak gördüğü söylenebilir.

Suikasttan sonra Sedat'ın yerini alacak olan yardımcısı Hüsnü Mübarek de Sedat'ın o gece kendisini çağırarak, yarın erkenden Tel Aviv'e gideceklerini, İsrail parlamentosu Knesset'te bir konuşma yapacağını söyleyerek, metin hazırlamasını istediğini hatıralarında anlatır. Mübarek çok heyecanlanmış, tarihi bir sorumluluk aldığını düşünerek özene bezene bir konuşma metni hazırlamıştır. Heyhât! Başkan,

Mübarek'in hazırlamış olduğu metinden tek cümle bile almamıştır. Hüsnü Mübarek, Başkan Sedat'ın o gece tam 50 kişiden konuşma metni yazmalarını istediğini sonradan öğrenecektir.

Sedat'ın çıkışının halkta nasıl yankılandığını anlamak için bir anekdot daha nakletmek istiyorum. Müslüman Kardeşler Teşkilatı (İhvan) ve aynı zamanda Şazeliye tarikatına mensup Muhammed Amca, şeyhinin "Allah münafık Araplara lanet etsin!" dediğini duyunca bir daha tekkeye gitmediğini, çünkü şeyhin tekkeye siyaseti soktuğunu söylemişti. Şimdi, münafıklara lanet okumanın neresi siyaset diye sorulabilir. El-cevap: Başkan Sedat, münafık Arapların İsrail ile ilişkilerinin ikiyüzlü olduğunu söylemişti; şeyh efendinin bu bedduası devlet başkanının algı operasyonuna alet olduğunu göstermekteydi.

Bugün gelinen nokta itibarıyla Türkiye ve Mısır hem İsrail devleti hem Filistin devleti (Batı Şeria ve Gazze yönetimleri) açısından vazgeçilmez partnerlerdir. İsrail'in BM'nin 1947'de aldığı taksim kararını ve 1967'de altı gün savaşlarının akabinde işgal ettiği Doğu Kudüs, Batı Şeria, Gazze, Golan Tepeleri ve Sina Yarımadası'ndan çekilmesini âmir 242 sayılı kararı tanımadı. Bugün işgal altındaki Batı Şeria'da bulunan 250 yasadışı yerleşim merkezinde yarım milyon Yahudi yerleşimci yaşamaktadır.

İsrail'in uluslararası hukuka aykırı olarak Kudüs'ü başkent ilan etme hamlesi karşısında Mısır ve Türkiye benzer refleksler sergiledi.

Sonuç olarak gerek Türkiye'nin gerekse Mısır'ın, İsrail'in BM tarafından tanınan sınırları içinde varlığının kabulü ve sorunları barış içinde diplomasi yoluyla halletme konusundaki kararlılıkları;

öte yandan 1988'de bağımsızlığını ilan eden ve BM'nin 138 üyesi tarafından tanınan Filistin devletinin varlığı ve Filistin halkının haklarının korunması yönündeki tutumları da benzeşmektedir. Türkiye ile Mısır'ın bölgenin en temel sorunu hakkındaki birbirinin neredeyse tıpatıp aynı bir tutuma sahip olmaları, bu iki gücün, kendi aralarındaki ilişki-deki pürüzleri gidererek ortak hareket ettikleri takdirde bölgesel barışa muazzam bir katkı sağlayabileceklerini göstermektedir.

Türkiye ile Mısır'ın güçlerini, tecrübe ve enerjilerini birleştirerek Filistin meselesinde birlikte inisiyatif geliştirmeleri halinde İsrail, kendi meşru sınırları içinde kalmaya mecburdur. Sınırlarının net olarak çizilecek olması en başta İsrail halkının lehine olacaktır. Filistin meselesinde uluslararası toplumun kabul etmiş olduğu iki devletli çözüm sadece Mısır, Türkiye ve Suudi Arabistan'ın ortak bir inisiyatif geliştirmesi ile hayata geçirilebilir.

Birleşik Devletlerdeki Biden liderliği de Trump yönetiminin aksine iki devletli çözüme sıcak bakmaktadır. Biden'ın başkan yardımcılığı döneminde bu formül denenmiş; ancak İsrail Başbakanı Netanyahu'nun başlattığı Gazze saldırıları sebebiyle rafa kaldırılmıştır.

Türkiye ile Mısır Arasındaki Buzlar Erirken

Mısır'ın Yunanistan'la imzaladığı Deniz Yetki Anlaşması'nda Türkiye'nin daha önce ilan etmiş bulunduğu Mavi Vatan sınırlarını, yani meşru kıta sahanlığını ihlal etmemeye özen göstermesi Türk dışişleri tarafından jest olarak algılandı.

Böylece iki ülke arasında bir süredir donma noktasına

yaklaşmış bulunan ilişkileri yeniden tesis etmenin zemini ortaya çıkmış gözüküyor.

Bu zemin üzerinde ilişkilerin normalleştirilmesi niyetiyle masaya oturulduğu takdirde konuşulamayacak mesele yoktur. Türkiye ile Mısır'ın konuşarak halledemeyeceği bir mesele de yoktur. Ankara'nın Müslüman Kardeşler'e, Kahire'nin FETÖ'ye kucak açması; Türkiye'nin MENA bölgesinde aktif askeri ve kültürel operasyonlarına mukabil Mısır'ın genellikle BAE ve İsrail'le birlikte tam karşıt pozisyonda konuşlanmış bulunması dâhil her şey konuşulabilir.

Özelde Mısır, genelde tüm Arap ülkeleri ile Türkiye'nin ilişkilerindeki en önemli mani psikolojik bariyerlerdir. Bunlar görünmezler, ancak hissedilirler ve bazen toplumsal bilinçaltının dışı vurumu olarak hiç umulmadık bir anda ortaya çıkarlar. Türkiye'nin, Arap ülkelerindeki Türkiye algısını çok iyi analiz ederek, yeni Osmanlıcılık gibi bir anti-propagandaya müsaade etmeyecek net bir söylem geliştirmesi kalıcı ilişkilerin tesisi için ön şarttır.

Bununla birlikte Mısır tarafının da henüz masaya oturmadan önce (sosyal) medya üzerinden ön şartlar ileri sürerek kendi kamuoyuna mesaj vermek yerine aynı masaya oturmaya ve bir diyalog başlatmaya öncelik vermesi beklenmelidir.

Türkiye-Mısır münasebetleri siyasetle ve hatta ekonomiyle sınırlandırılmaz. Esasında dil, kültür ve psiko-sosyal yapı yüzeydeki ilişkileri belirleyen leitmotivdir.

Türkiye ve Mısır, diplomasinin normalleşmesine paralel olarak kültürel ve ekonomik ilişkileri geliştirecek adımlar atmalıdır.

Gazze'de Soykırım Yapılarak İnsanlık Katlediliyor!

Aslan BALCI

Gazeteci-Yazar

Birçok savaş bölgesinde bulundum. Nizami, gayrinizami ve şehir savaşlarını gördüm, mülteci ve göçmen kamplarını ziyaret ettim. Bebek katili İsrail'in Gazze ve Filistin topraklarında yapmış olduğu soykırım ve mezalim gibisini görmedim, duymadım. Dünyanın gözü önünde vahşice katliam yapılıyor. Yahudi Siyonist zibidiler ve çakma din adamları işgal edilmiş topraklarda ve dünyanın farklı yerlerinde işlenen soykırımı alkışlıyor ve dans ediyor. Böyle bir kepezelik, dindarlık(!) ve terbiyesizlik olamaz. Bölgede "Filistin sorunu" yoktur, "İsrail işgali ve sorunu" vardır. Ancak emperyalistler manipülasyonla İsrail sorununu Filistin sorununa dönüştürdüler.

7 Ekim Cumartesi Filistin'de Hamas ve İsrail arasında başlayan savaştan sonra doğru dürüst uyuyamıyor ve hayattan tat alamamaya başladım. Hüzün, kahir ve dehşet içerisinde yaşanan soykırımı gözlemlerken Siyonist Yahudiler, Masonlar, Yahudiliğe hizmet ederek kendine "Goyim" dedirten insan kılıklı yaratıkların savaş naralarını duyunca insanlığımdan utanmaya başladım.

Karadan, havadan ve denizden abluka altına alınan Gazze'de yaşananları basit bir dille "savaş" olarak adlandıramayız. Siyonist rejim resmen insanlık suçu işleyerek 21. yüzyılın soykırımını yapıyor. Bu vahşeti ve barbarlığı tek başına yapmıyor. Her zaman güvendiği ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya, Kanada ve diğer ekonomisi gelişmiş Avrupa ülkelerini arkasına alarak böyle bir katliama imza atabiliyor. Soykırımın dayanılmaz hal almasıyla Kanada bu şer gruptan ayrılmaya başladığını görüyoruz.

Normalde İsrail ve Siyonist Yahudiler, tarih boyunca buldukları toplumlarda istenmeyen, güvenilmeyen kişiler olduklarından dışlanmış bir topluluktur. Her zaman korkak ve sinsidirler. Tek başına asla bir eyleme kalkışmazlar. Tarih boyu zamanın güçlü olan devletlerinin eteklerine tutuşarak hayatta kalmayı başardılar. Şimdi de aynısını yapıyorlar. Dedelerimiz bu canilerin atalarını Hristiyanların zulmünden kurtarmıştı. Sonra bize de ihanet ettiler. Emperyalist devletleri şantaj ve ekonomik alanda ele geçiren Siyonist teröristler Filistin topraklarını işgal ederek yerli halka yaşam hakkı tanımıyor.

Kendilerinden başkasını düşünmeyen ve hatta tanrılarının bile sadece kendilerine ait olduğunu söyleyecek kadar bencil olan bu topluluk gittikçe radikalleşmeye başladı. Kendi Hahamlarının elleriyle değiştirdikleri Tevrat'ı oyuncak hale getirdiler. İyice zıvanadan çıkararak bebeklerin dahi katledilmesini öngören terörist ideolojiyi ise Telmud'dan alıyorlar. Hiçbir inanç ve felsefede "Tanrı", "Bebekleri öldürün" gibi bir telkinde bulunmaz. Böyle telkinleri ancak terör örgütleri yapar. Gazze ve Filistin topraklarında yapılan soykırımı terörist bir saldırı olarak değerlendirmeliyiz.

"El-Ehli hastanesini biz vurduk!"

Havadan, denizden ve karadan ablukaya alınan Gazze şeridine günlük ortalama bin tondan fazla ölümcül bombaları atan Tel Aviv rejimi hiçbir ahlaki ve insani değere önem vermiyor. Yaklaşık 2,3 milyon insanın suyunu, elektriğini ve yiyeceğini keserek ölüme terk etti. Dünya halkları ayağa kalktı ancak sözde süper güçler müsaade etmediği için aklıktan ölen bebeklere bir yudum süt ve su ulaştırılmıyor. Yemek yerken ve bir şeyler içerken kendimden utanıyorum.

Dünyanın en büyük eksikliğinden birisi de tek kutuplu olması ve dirayetli liderlerin olmamasından dolayı sağlıklı kararlar alınmıyor. Birleşmiş Milletler (BM) ise sadece beş emperyalist ülkenin elinde oyuncak olduğundan dolayı dünyanın sıkıntıları bitmek bilmiyor. Dünyanın neresinde bir terör hareketi veya sorunlu bir alan varsa hepsinin arkasında bu emperyalist beş ülke vardır. Bunlar sorunu çözmez, aksine daha geniş alana yayılması için uğraş verir. Çünkü bu belalı ülkeler savaşan taraflara silah ve mühimmat satar, bölgenin madenlerini ve gelir kaynaklarını sömürürler. Bundan dolayı savaşın bitmesini istemezler.

Günümüzün sözde süper gücü

olarak görünen ABD'nin başında bulunan garip olduğu kadar akıl sağlığı tartışılan Joe Biden koşarak soykırımcı katillerin ayağına gitti. Gitmeden önce "ülke olarak her yönüyle İsrail'in yanındayız" diye açıklama yaptı. Savaşın onuncu gününde Siyonist rejim korkunç bir katliama imza attı. Gazze'deki Protestan Hristiyanların idaresindeki El-Ehli Hastanesi'ne bombalı saldırıda bulundu. Saldırıda 471 sivil hunharca katledildi, 600'u ise yaralandı. Korkunç bir vahşet. Bebekler, yaşlılar, hastalar, hasta yakınları, sağlık çalışanları ve hatta etraftaki hayvanlar bile katledildi. Dünya'nın şahit olmadığı böyle bir vahşete ABD Başkanı ve idarecileri sebep oldu.

Hiçbir delil ve araştırma sonucu olmadan bunak Biden'in eline bir kâğıt tutuşturuldu. Biden, "Saldırıyı karşı taraf yaptı" diye öznesi belli olmayan ve ancak İsrail'i aklayan bir açıklamada bulundu. Oysa saldırı yapıldığında sözde Başbakan Binyamin Netanyahu'nun yakın adamlarından Hananya Naftali, El-Ehli Hastanesi'ni kendilerinin vurduğunu sosyal medyadan duyurmuştu. Bunun üzerine lanetli Yahudiler dünyanın farklı bölgelerinde kutlamalar yaptı.

Siyonistler dışında dünyanın duyarlı insanlarından ciddi tepkiler gelmeye başlayınca Siyonist rejim her zaman yaptığı gibi yalan söylemeye ve medyayı yönlendirmeye kalktı. İlk önce saldırı kendileri tarafından değil, Gazze'deki İslami cihad tarafından yanlışlıkla vurulduğunu, akabinde ise Hamas'ın İzzettin el Kassam Tugayları tarafından işgal edilmiş topraklara attığı füze ile vurulduğunu iddia ettiler. Bilgisayar hilesiyle yapılan uyduruk görüntüler paylaştılar. Ancak dünya artık teknolojiyi çok iyi kullandığı için Siyonist rejimin yalanları anında çürütüldü.

Bunak Biden, Sunak ve Macron soykırımın ortaklarıdır.

Bunak Biden'den bir gün sonra İngiltere'nin Hint asıllı Başbakanı Rishi Sunak Tel Aviv'e gitti. Siyonist rejime ve bebek katili Netanyahu'ya destek verdiklerini sonuna kadar yanlarında olduklarını, bu savaşı kazanmalarını istediklerini bir kez daha ilan etti. Sunak adam yerine bile konulmadı. Cumhurbaşkanı Yitzhak Herzog'a sarılmak isteyen Sunak'ı eliyle engelledi. Netanyahu ise Sunak'ı eli cebinde dinledi. Yani bu adamı köle olarak gördüklerinden dolayı fazla laubali olmasına müsaade edilmedi. Ardından Fransa'nın zibidisi Emanuel Macron, İsrail'in ayağına gidip şaklabanlıklar yaptı. Soykırım işlenmesine rağmen bunların destek vermelerinin ana teması aslında dünyanın geri kalanına bir mesajdır. Çünkü bu emperyalistlerin ekseninde olan onlarca devlete "sakın ha Filistin'in yanında olmayın" mesajının verilmesidir.

ABD, Çin ve İngiltere'den sonra Fransa da Akdeniz'e uçak gemisi gönderecek. Rusya ise Karadeniz'den uçaklarla Akdeniz'i gözetliyor. Bunca askeri yığınak, ölümcül bombalar, uzaydan izlemeler, İHA ve SİHA'larla gözetlemeler topu topuna 365 km² olan Gazze için yapılıyor. Bunca sözde büyük güçlere karşı sadece bir siyasi parti olan İslami Direniş Hareketi, Hamas ve onun silahlı kanadı olan İzzettin el-Kassam Tugayları var. Yıllardan beri ambargo altında yaşayan, insanı ihtiyaçlarını dahi karşılamakta zorlanan bir avuç inanmış kişiye karşı dünyanın en büyük(!) devletleri bir araya geldi. Bunca güçlerine rağmen el yapımı Hamas'ın füzelerini engelleyemiyor, korkakça sığınaklara kaçıyorlar. Hemen her gün Gazze'den işgal edilmiş topraklara atılan füzelere korkak ve pısrık İsraililer ağlayarak sığınaklara koşuyor. Ölüm korkusundan psikolojilerinin bozulduğu için ülkeyi terk edip başka yerlere kaçtıklarına şahit oluyoruz.

Her gün bombalanan, yiyecek, içecek, barınma, sağlık imkânı ve

elektrik gibi en temel insani ihtiyaçlar dahi olmadan küçücük alana sıkışan Gazzeliler Allah'a şükrederek şehit olmak istediklerini ve topraklarını asla terk etmeyeceklerini haykırıyor. Önümüzde iki fotoğraf var. Birinin elinde dünyalık olarak silah, mühimmat her şey var, ancak inanç ve cesaret yok. Öbür tarafta ise dünyalık olarak ellerinde hiçbir şey yok. Hatta yiyecek ve içecek suları bile olmamasına rağmen Allah'a olan imanları ve cesaretleri var. En büyük arzuları ise Allah için şehit olmak. İşte bu inanç ve iman karşısında bütün çakma süper güçler diz çökmek zorunda kalıyor.

Her ne kadar Gazze harabeye çevrilmiş olsa da bunca teknoloji ve maddi güce rağmen emperyalistler Hamas idaresine karşı yenilmiştir. Bu savaş, dünya tarihinde yeni bir sayfa açacaktır. Bu az ama inanmış küçük bir topluluğun, büyük ama inançsız ve korkak bir topluluğa nasıl galebe çaldıklarının destanıdır. 7 Ekim 2023 tarihi Siyonist rejimin ve onun dostlarının topyekûn yenilmesi olarak anılacaktır. Tel Aviv idaresi Gazze'ye yönelik kullandığı orantısız, yasaklanmış Beyaz Fosfor bombası, yıkıcı ve ölümcül güç karşısında bir avuç mücahidi yenededikleri yazılacaktır.

İsrail kendini "Tanrının biricik oğlu(!)" ve asla yenilemez olarak gösteriyordu. Dünyanın en kanlı istihbarat örgütü Mossad ile iç istihbarat örgütü Şin Bet efsanesi çöpe atıldı. Her birinin birer kâğıttan kaplan oldukları görüldü. Tanrı'nın çocukları ve koruması altında olmadıkları ortaya çıktı.

ABD ve İsrail kara hareketinden çekiniyor.

İşgalci İsrail savaşın başladığı 7 Ekim'den beri Gazze'ye kara hareketi başlatacağını duyurdu. Bunun için binlerce tank ve 300 binden fazla yedek askeri sınıra yerleştirdi. Televizyonlardan her gün çapulcu

silahlı birliklerin hareketlerini izleyip duruyoruz. Ancak Gazze'ye girmeye bir türlü cesaret edemiyorlar. Hamas gözdağı vererek Siyonistleri Gazze'deki "metro" ismini verdikleri yeraltı tünellerinde beklediklerini duyurarak düşmanın moralinin bozulmasına neden oldu. Bölgeye ABD askerleriyle birlikte onlarca devletin istihbarat ve özel donanımlı askerlerinin yerleştiğini biliyoruz. Hepsi tünellerden ve meskûn mahalde savaşmaktan dolayı büyük kayıplar verileceğinden çekiniyor. Kimse Hamas'ın kabiliyetini test etmek istemiyor. Kara hareketinde yaşanacak sivil kayıplar İsrail ve Batı karşıtlığını daha da artıracak tahmin ediliyor. Zaten bazı devletler Siyonist rejime verdiği desteği çekmek üzere.

Ancak görünen o ki, barbar İsrail ilk önce Kuzey Gazze'yi tamamen havadan vuracak. Bölgede sivil halkın çıkması için akıllara ziyan bir beyanat yayımladı. Bu duyurudan sonra Kuzey Gazze'de bulunan bütün siviller terörist olarak kabul edilecek. Böyle aptalca ve hukuk dışı bir karar olur mu? Filistinliler kendi topraklarında "terörist" olarak ilan ediliyor sözde koca ülkeler de İsrail'in bu aptalca kararına "arkadayız" diye destek çıkıyor. Gerçekten dünyanın çivisi yerinden çıktı.

Bölgenin yerleşim birimlerini, alt ve üst yapıyı yıktıktan sonra korkak Siyonist birlikleri bölgeye girerek petrol ve doğalgazın olduğu sahil şeridini blok bariyerlerle ayırarak ilk etapta Gazze'nin kuzeyi işgal edilecek. Daha sonra bu işgal hareketi Han Yunus'a kadar ilerleyecek. Yaklaşık 2,3 milyon Gazzeliyi Refah sınır kapısına ve Mısır'ın el Arış çölüne sürmek istiyor. Böyle şeytani planları olduğunu sözde istihbarat bakanları duyurdu.

İşgal edilmiş topraklardan Gazze sınırına sevk ettiği askeri araçların bir kısmında blok bariyer olduğunu görünce kısa aralıklarla Gazze'yi ayırarak halkı sindirebileceğini ve masum Filistinlilerin elinde bulunan 20 milyar m³ değerindeki doğalgaz ile petrol sahalarını alabileceklerini sanıyorlar. Şimdiye kadar yanıldıkları gibi bundan sonra da yanılacaklar. O topraklar Yahudi çapulcularının mezarı olacak. Dünyanın farklı bölgelerinden toplayarak getirdiği katil, hırsız, tecavüzcü ve ahlaksız çapulcular Filistinlilerin binlerce yıllık atalarının topraklarını asla ellerinden alamayacak. Çünkü Filistinli ölümden, zulümden veya barbar Siyonistlerin işkencelerinden korkmuyor. Aksine elindeki taşla koca tanka kafa tutan küçücük çocukların azmi var oldukça

hiçbir korkak çapulcu Yahudi buralara hâkim olamayacak.

ABD'den şehir savaşında uzman üç yıldızlı beş general ile birlikte iki bin deniz piyadesinin Tel Aviv'e geldiği ve birlikte ortak plan üzerinde çalıştıkları için kara harekatı bir müddet askıya alındı. İngiltere, Fransa ve diğer emperyalist ülkelerden de özel birliklerin gizlice operasyona katılacağı tahmin ediliyor. Her ne kadar işgal güçleri "operasyona ABD birlikleriyle hazırlanıyoruz" diyorsa da bu inandırıcı değil. Ancak Hamas bu askerlerden esir alırsa işte o zaman söz konusu ülkelerin hükümetleri zor duruma düşecek, belki de başkanlar koltuğundan olacak.

Özgürlük savaşçıları tünellerde zehirli gazla katledecekler.

Kara harekati yapıp, sahil şeridini ayırdıktan sonra ABD ve diğer emperyalistlerin askerleriyle birlikte Kassam Tugayları'nın tünellerini arayıp imha etmeye çalışacaklar. Bu esnada eğer tünellere ulaşmayı başarırlarsa esas soykırım ve katliam o zaman yapılacak. Tünellere ölümcül ve yasak olan zehirli gazları basacaklar. İçeride bulunan özgürlük savaşçıları şehit edilecek. Akabinde de geride delil bırakmamak için denizden alacağı suları tünellere basarak çökmelerine sebebiyet verecekler. En önemlisi attıkları zehirli gazın delillerini ortadan kaldıracaklar. İsrail ve suç ortağı ABD, İngiltere ve diğer şeref yoksunu köleler böyle bir katliama göz yumacaklar ve olayı örtbas edecekler.

Durmadan havadan gözetleme yapıyorlar. Hamaslı savaşçıların yerleri ve atış yaptığı rampaların yerlerini bulmaya çalışıyorlar. Şimdiye kadar bunca çaba ve sözde "uzman" ekiple istedikleri sonuca ulaşamadılar. Savaşın 16'ncı gününde Siyonist birlikler Han Yunus tarafından sızmaya çalıştı. İki buldozer, bir tank Hamas tarafından imha edilerek geri çekil-

diler. Daha sonraki günlerde kısa ve dar alanlarda Gazze'ye sızıp çatışmalar devam etti. Ancak barbarlar mukavemeti görünce kaçtı. Daha önceden beri yaptığı gibi sivil ve Müslüman kılığına girerek halkın arasına karışmaya başladılar. Yaralı numarası yaparak istihbarat toplayıp ölüm merkezlerine iletiyorlar. Küçücük bir alanda dahi başarısız olunca hile ve hurdaya başvuruyor. Delikanlı gibi ortaya çıkıp savaşacak bir düşman yerine, sivil, yaralı kadın veya yaşlı numarası yaparak kahpece davranıyor. İsrail mert değil namerttir.

7 Ekim'de İsrail efsanesi yerle bir oldu. Ayaklarında terliklerle aldıkları kısa eğitimle elli hafız paramotora binerek Siyonistlerin aşılabilir dedikleri sahte sınırları aşarak, havadan süzülerek işgal edilmiş topraklara indi. Önceden tespit edilen karakollar, kontrol noktaları, demir kubbe kuleleri, çakma ordunun generalleri, hareket ve istihbarat merkezleri ele geçirildi. Sinyal kesici Jammerlerle İsrail ordusunun iletişimi kesildi. Bu sayede milyarlarca dolar harcadıkları elektrikli ve sensörlü teller kesilerek binlerce özgürlük savaşçısı işgal edilmiş topraklara girdi. İlk öncü ekip yiğitçe çarpıştı. Bir kısmı şehit oldu. Bir kısmı ise hala içeride kalarak gerektiği zaman harekete geçeceği zamanı beklemektedir. Hamas ve diğer direniş grupları yüzlerce Siyonisti esir alarak Gazze'ye getirdi.

Esirlere İslam'ı ölçülere göre muamele edildi. Ancak İsrail medyayı kullanarak yalan haber ve dünyadaki etki ajanları vasıtasıyla kurgulanan yalan görüntüler yayılmaya başlandı. İlk önce genç bir kız yarı çıplak olarak teşhir edilirken yayın yapıldı. Kısa zaman sonra Hamas, söz konusu kızın bir müzik festivalinden alındığını ve üzerinde elbise olmadığına dair gerçek video görüntülerini yayınladı. Ayrıca o kız yaralandığı için hemen hastanede tedaviye alındı.

Ardından 40 çocuğun kafasının ke-

sildiği yalanı yayıldı. Bunak Biden de "ben de gördüm, 40 çocuğunun kafasını kestiler" diyerek yalana destek oldu. Yine kısa zaman içerisinde bu haberin de yalan olduğu böyle bir olayın olmadığı ve Hamaslı savaşçıların esir çocuklarla oyun oynadıkları ve onlara yiyecekler verdiğine dair görüntü yayınladılar. Savaşın 17. gününde serbest bıraktığı iki kadına kahve ikram ettikleri, daha sonra da kadın ayrılırken askere "Selam" diyerek veda ettiği görüldü.

Siyonistlerin onlarca yalana karşı Hamas aslanca mücadele etmeye çalışıyor. Onlarsa dünyanın farklı bölgelerinde durmadan sosyal medya platformlarında yalan içerik hazırlayıp yayılıyor. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de kamuoyuna doğru ve gerçek haberleri ulaştırmak için çalışan gençler var. Bu yiğitler "@paramotornewss" adı altında sosyal medya mecralarında durmadan doğru ve güvenilir haber yaymaya devam ediyor.

Hamas'ın cesurca hamlesi İsrail'in karizmasını çizdi.

1967'den beri bölgeye ve dünyaya lanse edilmeye çalışılan bir konu vardı. Onlara göre İsrail ordusu Tanrı tarafından korunuyor(!) ve asla yenilemezdi. Ancak karnı aç, ayağındaki terliklerle bu algıyı yok eden bir avuç yiğit, dünya savaş tarihinde yeni bir sayfa açtı. Söz konusu ordunun ne kadar korkak ve beceriksiz olduğu tüm dünya tarafından görüldü. Bu durum aslında ezilmiş halklara bir umut ve meşale oldu. İsrail'in dokunulmaz olmadığını herkes gördü. Köle yerine konulan uluslar teker teker ABD, İsrail ve Siyonistlere kafa tutmaya başladı.

Başta ABD olmak üzere Avrupa ve dünyanın birçok ülkesinde devletler zoraki bebek katili İsrail'in yanında yer aldı. Ancak halklar sokak ve caddelerde ellerinde Filistin bayraklarıyla İsrail'i telin ve masum sivil

halka destek vermeye başladı. Dünya halklarının yanında Türkiye gibi bazı ülkelerin yoğun baskı ve çabasıyla saldırıların 15. gününde Mısır'ın Refah sınır kapısından 20 tır da olsa kısıtlı insani yardım malzemesi sokulabildi. 2,3 milyonluk halk için 20 tır hiçbir şeydir. Ancak bu yardımlar sayesinde belki de birkaç masumun hayatı kurtuldu. Yardımlar çok kısıtlı da olsa devam ediyor. En önemlisi yakıt olmadığı için onlarca hastane çalışamaz duruma geldi. Koca dünya birkaç çapulcu itiraz ediyor diye yakıt tankerleri Gazze'ye giremediği için hastanelerdeki binlerce masum sivil hayatını kaybediyor. Bu çaresizlik bizi kahrediyor.

Türkiye, Mısır ile tam zamanında normalleşme sürecine girdi. Bu sayede diktatör ve Muhammed Mursi'nin katili olan Abdulfettah es-Sisi idaresiyle yakın irtibat kuruldu. Daha ilk günlerde askeri kargo uçaklarıyla yardım malzemesi, akabinde sağlık bakanlığı sahra hastanesi kurmak için tüm ekipmanları el Arış Havalimanı'na gönderdi. Yardım malzemelerinin Gazze'ye girmesi için BM'yi harekete geçirmeye çalıştı. Katar, Kolombiya ve bazı Latin Amerika ülkelerinin de yakın gayretleriyle BM Genel Sekreteri Antonio Guterres Refah Sınır kapısına getirilip orada basın açıklaması yaptırıldı.

ABD ve emperyalist zalimler zorla da olsa kapının açılmasını sağlayıp az miktardaki yardımın Gazze'ye girmesi sağlandı. Ne yazık ki bu bile bir kazanım olarak değerlendiriliyor. Çünkü bölgeye en ölümcül ve gaddar canavarlar sevk edildi. Hepsi bir avuç aptal soytarı ve uçuk mitolojilerinin gerçekleşmesi için sorgusuzca itaat ediyor. İsrail'i koruyanların geneline yakını Hristiyan. Oysa barbar rejim 2 bin yıllık tarihi kiliseyi ve içerisindeki yüzlerce Hristiyan'ı da katletti. Tarihi kilisenin yıkılmasına en çok Müslümanlar üzüldü. El Ehli Protestan Hastanesi'nin vurulmasını da

yine Müslümanlar telin etti. Papa dahil olmak üzere hepsi barbar İsrail'in yanında yer aldı. Papa da kendi inancını ve dindaşını sattı.

Türkiye daha ilk günden itibaren şiddetin durması, tarafların ateşkes ilan etmesi ve iki devletli çözümün derhal yürürlüğe girmesi için itidal çağrısında bulundu. Yine aynı günlerde başını ABD ve emperyalistlerinin çektiği Batı ülkeleri bombaların ve en ölümcül silahların Filistinlilerin başına atılması, çocuklarının, bebeklerinin kundaklarda öldürülmesi gerektiğine yönelik açıklamalarda bulundular. Bir tarafta barış ve adalet istenirken, çapulcu, yozlaşmış Batı'da ise savaş boruları çalınmaya başladı. Bu aslında iki medeniyeti gösteriyor. Batı tarihi boyunca hiçbir zaman medeni ve adil olmamıştır. Bütün serveti doğulu zengin ülkelerinin çalınmasıyla elde edildi.

Avrupa devletleri İsrail'i halkları ise Filistinlilerin yanında

İsveç de sözüm ona "fikir hürriyeti" adı altında İslam'a, Müslümanlara ve Kur'an-ı Kerim'i yakma dahil türlü hakaretleri savundu durdu. Aynı İsveç devleti bu kez Filistin'i savunan hatta Filistin bayrağıyla gösteri yapanların vatandaşlıklarının düşürülmesi ve ülkeden kovulmaları gerektiği yönünde çirkin maskelerini ortaya çıkardı. Sadece Filistin bayrağı açtı diye bir insan hangi akıl ve hangi hukuk maddesine göre yargılanabilir? Dünyada, resmi devlet olan Filistin bayrağının açılmasını suç sayan hiçbir anayasa maddesi yoktur. Hatta işgal altındaki İsrail'de bile Filistin bayrağı açılıyor, Avrupa'da açılmıyor. Bu aptalca yasağı getirenler sözde demokrat.

Avrupa'nın hemen her ülkesinde aynı faşist ve nazi kafasıyla İsrail'i telin mitingleri ve Filistin lehine slogan atmak yasaklandı. İşin garip tarafı bu aptal mankafalılar yaptıklarını "demokrasi" ve "insan hakları"

için yaptıklarını iddia ediyor. Böyle aptalca bir insan hakkı olur mu, bebekler ölmesin, camiler, kiliseler vurulmasın, halk açlıkla ve susuzlukla cezalandırılmasın diyenlerin neresi insan haklarına aykırı?

Bir de bu dünyada yaşayıp yaşamadıkları pek belli olmayan Arap dünyası var. Onların kralları, sultanları ve diktatörleri kendi halkına karşı aslan kesilirken yabancılara ve özellikle emperyalistlere karşı ise süt dökmüş kedi gibiler. Bir de Filistin devletinin başkanı var. Adı Mahmut Abbas. Bu zavallı kendi halkını dahi savunamayacak derecede köle ruhludur. Ürdün Kralı Abdullah ise Aksa'nın koruyucusu. Ancak soykırımcı İsrail, hemen her gün Mescidi Aksa'ya baskın düzenliyor, bu kralcık kalkıp Siyonist soytarılar tek kelime dahi söylemiyor. Katar, nispeten Cezayir ve son zamanlarda delikanlı tavırlar sergileyen Libya liderleri dışında Arap aleminde soykırımcı İsrail'e söz söyleyebilecek veya söylese de ciddiye alınacak hiçbir devlet ve lider yoktur.

Mısır, Suudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri'nin envanterinde bulunan silah ve mühimmat onlarca Avrupa ülkesinin elinde yoktur. Peki, bu silahları ne zaman ve kime karşı kullanacaklar? Söze sıra geldiğinde en büyük düşman İsrail'e karşı kullanılacak. Ancak bu doğru değildir. Barbar, bebek katiline tek bir mermi dahi sıkamazlar. Bu silahlar kendi halkları üzerine kullanmak için alınmıştır. Sisi'nin kendi halkını katlettiği gibi diğerleri de acımadan Müslümanları öldürürler ama kafir efendilerine(!) asla karşı çıkamazlar.

İran ise yıllardan beri Filistin ve Kudüs şovu yapar. Arap devletleri gibi o da konuşmaktan öteye geçmeden bir eylem yapmaz. Devamlı tehdit edip durur. Ancak icraatını gören olmamıştır. Bu olayda da öyle oldu. Hamas'ın hamisi gibi görünmeye çalışan İran, kendini bu savaşın dışında tutmaya çalışıyor. İran'dan

kimse gözü kapalı savaşa girmesini istemiyor. Yardım etmeyeceksen barı süs ve şov yapma! İnsanların umutlarını boşa çıkarma.

Arap devletleri neden pısrık ve sessiz?

Fiyaskoyla sonuçlanan ve kapanış bildirisi dahi çıkarılmayan Kahire'deki Barış Zirvesi'nde Arap Birliği Genel Sekreteri sıfatını taşıyan Ahmet Ebu Gayt denilen zavallı, kendi ülkesini işgalcilere karşı koruyan Filistinli özgürlük savaşçıları utanmadan "terörist" olarak tanımladı. Böyle bir adamın başkanlık ettiği Arap Birliği'nden hiçbir numara olmaz. Bunlar yalandan otururlar hararetli ve hamasi konuşmalar yaparlar. Sonunda da "kınıyoruz" bazen de "şiddetle kınıyoruz" diye açıklama yaparak dağılırlar. Bu kez onu dahi yapamadılar. İsrail'de bunların kafasına vurarak elindekileri alır. Bundan dolayı Arap ülkelerinden hiçbir beklentimiz yoktur. Eğer Türkiye buralara garantör olarak girerse o zaman bölgeye gerçek anlamda güven ve huzur ortamı gelebilir.

Aslında Mısır gerçek anlamda bir lidere sahip olmuş olsa bugün Gazze ve Filistin durumu bu halde olmaz. Emperyalistler bunu bildiği için Mısır'ı her zaman baskı altında tutarak kalkınmasını istemiyor ve askerler devamlı darbe yaparak sivil ve yerli liderlerin politika yapmasının önüne geçiyorlar.

Recep Tayyip Erdoğan liderliğindeki Türkiye, Mısır, Ürdün, Suudi Arabistan ve diğer bölge ülkelerine çağrıda bulunuyor "Filistin için garantör olalım, askerlerimizi bölgeye yerleştirip kutsal yerlerimizi ve kardeşlerimizi biz koruyalım" diyor. Bu aslında hem bölge hem de Filistin için çok önemli bir çıkış yoludur. Ancak bu liderler kendi koltukları ellerinden çıkacak diye korktukları için Türkiye'nin böyle bir teklifini asla duymak istemiyorlar. Bunun için bu ülkeler

Türkiye'nin aleyhine konuşarak kendilerini haklı çıkarmaya çalışacak kadar zavallı duruma düşüyorlar.

Üzülerek ifade etmeliyim ki yaşadığımız dünyanın birçok yerinde haklıların değil güçlülerin sözünün geçtiği bir hal almaya başladı. Oysa esas olan haklının hakkının savunulmasıdır. Delikanlılık, erdemlilik ve centilmelik bunu icap ettirir. Zaten devletlere bakıyorsun hemen hepsi Siyonistlerin kölesi durumundalar. Yasaklara rağmen halklar her ortamda korkmadan masum Filistin halkının yanında. Bütün dünya halkları birleşti Gazze'deki soykırımın durması için adeta tek bir vücut oldu. Hiçbir yer de İsrail'i savunan bir miting veya yürüyüş olmadı. Dünya hakları İsrail ve şeref yoksunu ortaklarını suçlu buluyor, Filistin halkını ise mazlum ve hakkını savunan özgürlük savaşçısı olarak görüyor. Menfaat ve çıkar çevreleri ise küçük bir kısıntı elde etmek için katil ve soykırımcı soytarıların yanında durarak büyük hata yapıyorlar.

Siyonistler özellikle sivilleri katlediyor.

Siyonist rejim, özellikle sivil ve savunmasız halkı katlediyor. Çakma Yahudi din adamları bebeklerin katledilmesi için durmadan açıklama yapıp duruyor. Bu kavim tarihte peygamberleri, en masum olan bebekleri hunharca katlettikleri için farklı nedenlerle Allah tarafından lanetlenmiştir. Yeryüzünde Yahudilerden başka lanetli bir kavim yoktur.

Gazze'yi eşi benzeri görülmemiş şekilde bombalayan işgal rejimi halkın suyunu, elektriğini ve gıda tedarik yollarını keserek yoğun sivil ölümlerine yol açtığı için tüm yöneticiler ve emperyalist ortakları savaş suçu işliyor. Sivil halkı korkutarak yerinden ediyor ve güney Gazze'ye gitmeleri için zorluyor. Bebek katiline kanarak kuzey Gazze'yi terk eden sivil konvoyun üzerine bomba atarak

yaklaşık 80 kişinin ölümüne sebebiyet verdi. Dünya devletleri buna da sessiz kaldı. Hastaneleri, okulları, kilise ve camilerle birlikte sadece sivilin yaşadığı binaları vurdu, yüzlerce masum katledildi söz konusu emperyalistler yine de İsrail tarafını tuttu.

BM'nin okulları, çalışanları ve kurumları zalim barbar İsrail tarafından bombalandı. Onlarca çalışanı öldürüldü. BM bildiğimiz aynı BM. Gözü var görmez, dili var hakikati konuşmaz! BM görevini yapamaz haldedir. Derhal yeniden bir BM tesis edilmeli ve emperyalistlerin ellerinden kurtarılmalıdır. 5 bine yaklaşan şehit ve 20 bine yakın yaralı olmasına rağmen BM hâlâ sessiz....

Türkiye'nin teklif ettiği garantörlük konusu derhal tesis edilip en yakın zamanda Filistin topraklarına İslam orduları konuşlandırılmalıdır. Bu arada başkenti Kudüs olan egemen ve bağımsız Filistin Devleti kurulmalı. Mahmut Abbas gibi Batı'nın ve İsrail'in kuklası olan kişilere bir daha Filistin davasının başına geçme fırsatı verilmemelidir. Eğer Türkiye bölgede garantör olursa burada akan kan durma noktasına gelir. Adil seçimler yapılır. Bu aynı zamanda işgalci İsrail'in bile işine yarar. Haksız yere gasp ettiği yerlerde güven içerisinde yaşamalarının önü açılır.

Dünyayı kaosa sokmak isteyen, "Tanrıyı kıyamete zorlamaya" çalışan akılsızlarla emperyalistler bölgede barış ve sulhun olmasını istemez. İran dahil bunlar kandan ve savaştan nemalandıkları için gerçek anlamda barıştan hoşlanmazlar. Türkiye bölgede gerçek anlamda barış istiyor. Çocuklar ve bebekler ölmesin diye mücadele veriyor. Bizler dağların, taşların dile geleceği güne inanıyoruz. Bundan dolayı emperyalistler istese de istemese de yakın gelecekte bölgede barış ve huzur ortamı oluşacak.

Siyonizmin Psikolojik Perspektiften İncelenmesi

Fatma Enise ÖZEL ASLAN

Uzman Klinik Psikolog

Sosyal psikolojinin önem kavramlarından biri olan **uyma** ya da diğer bir ifadeyle **itaat**, insanların sosyal etki ağlarının etkisiyle diğerlerinin gerçek ya da hayali etkileri sonucunda davranışlarını değiştirmesi olarak ifade edilmektedir. Olağan dışı bir durumda nasıl davranacağını bilememe, herkesten farklı davranmaktan çekinme, toplumdandırılmaktan/çıkılmaktan korkma gibi nedenlerden dolayı uyumculuk ortaya çıkabildiği görülmüştür.

Bununla birlikte, belirli bir grubun içinde yer alındığında **bireyselliğin kaybolduğu** görülmektedir. Kişilerin kalabalık içinde kimliklerinin belirlenemediği durumlarda, insanların davranışları üzerindeki kısıtlamaların gevşetmesi olarak açıklanan bu kavram, insanların grup halinde hareket ettiklerinde vahşi ve ilkel davranışlarını açıklamaktadır.

Bir ülke halkının ve askerlerinin, o ülkenin bir vatandaşı olarak bir gruba dahil olması; grup normlarına ve otoriteye itaat etmeleri ve grubun içinde bireyselliğin yitilmesiyle tarih boyunca pek çok soykırım yapılmış, katliam gerçekleştirilmiş ve insanlık suçu işlenmiştir. Açıkça görülmektedir ki Filistin sınırları dâhilinde bağımsız bir Yahudi devleti kurmak ideolojisi olan siyonizm sonucunda, siyonist ideolojiye mensup bireylerin, **grup ideolojisine uyarak** Filistin Devleti'nin topraklarında Müslümanlara yönelik soykırım uygulanmaktadır. İsrail Savunma Bakanı Yoav Gallant'ın Gazze'de yaşayan insanları "insan-hayvan, barbar" olarak tanımlayarak tüm savaş hukuku

kurallarını geride bıraktıklarını dile getirdiği açıklamanın, **emirlerine uyulmasını meşrulaştırmak** için yapıldığı anlaşılmaktadır.

Kasıtlı olarak zarar verme ya da acı çektirme anlamına gelen **saldırğanlık**, sosyal psikoloji alanında sonradan gözlem yoluyla insanlardan öğrenilen, kültürel olarak edinilen bir davranış türü olarak ele alınmaktadır. Engellenme-saldırğanlık kuramına göre, kişi bir amaca ulaşmada engellendiği kanısına vardığında saldırğanca davranır. Bu kurama göre her engellenme durumunda saldırğanlık ortaya çıkmayabilir; ancak ait olunan grubun hak ettiği düşünülenden, beklentisi içinde olunan şeyden ya da o gruba benzer grupların sahip olduğundan daha azına sahip olduğuna yönelik görece yoksunluk olduğunda saldırğan eğilimler artmaktadır. Siyonizm ideolojisine sahip Yahudilerin Filistin topraklarına yerleşmelerinden sonra zaman içerisinde toprakları işgal etmeleri, Nakba olarak bilinen Filistin toplumunun kendi topraklarından sürülmesi ve halkın yok edilmesi olayı; sahip olduklarından daha fazlasına göz dikmiş olan siyonist ideolojinin etkisindeki Yahudilerin saldırğanlık eğiliminden kaynaklanmaktadır.

Siyonist ideolojide, **stigmatizasyonun** ve **zenofobinin** önemli bir yer kapladığının altını çizmek gerekir. Filistinli, Arap, Müslüman şeklinde yapılan damgalamalar ve kendinden olmayana yani yabancılara yönelik korku ve nefret duyguları bu ideolojideki kişilerin saldırğanca davranmalarını geçerli kılıyor.

Psikanalitik yaklaşıma göre insanı hayatta tutan iki önemli içgüdüden biri cinsellik, diğeri saldırğanlıktır. Kendilerini siyonizme adayın bireylerin geçmişte yaşadıkları veya kendilerine aktarılan travma döngüsünü kırabilmek için saldırğanlık içgüdülerini aktive ettiklerini söyle-

yebiliriz. Psikodinamik perspektiften değerlendirdiğimizde, Siyonizm mensubu bireylerin yön değiştirme savunma mekanizmasını kullandıklarını söyleyebiliriz. Savunma mekanizmaları, insanların kendilerine kötü hissettiren düşüncelerden, durumlardan, insanlardan kaçınmak amacıyla bilinçsizce ortaya koydukları davranışlardır. **Yön değiştirme savunma mekanizması**, kişinin kendisine rahatsızlık veren bir durumu muhatabına iletmesi ve tepki göstermesi yerine -üzerinde güç sahibi olduğu- başka bir kişi/gruba tepki göstermesidir.

1800'lü yıllardan 1940'lı yıllara değin, dünyanın farklı bölge ve ülkelerinde ayrımcılık ve baskıya maruz kalarak yaşayan Yahudilerin, geçmişte maruz bırakıldıkları **stigmatizasyon** ve uygulanan soykırımı kuşaklar arası travma aktarımıyla yeni nesile aktardıkları düşünülmemektedir. Bunun sonucunda, kuşaklar arası aktarılan bu travmanın etkilerini taşıyan bireyler; yıllar, belki yüzyıllar öncesinde kalan bu olaylara karşı verilebilecek tüm tepkileri, kendilerine bunları yaşatan devletlere karşı siyasi ve politik kanallar üzerinden vermek yerine, Filistin halkına göstermektedirler.

Analitik psikoloji yaklaşımına göre, **kolektif bilinçdışı**mızda bize atalarımızdan aktarılan duygu, düşünce ve önseziler yer alır ve bu aktarım nesiller boyu devam eder. Geçmişte yaşanan travmatik olayların, bireylerin kolektif bilinçdışında saklı olması, bireyleri şimdiki

zaman diliminde örtük olmayan bir biçimde koruyucu ve savunucu biçimde hareket etmeye itebilir.

Bireysel psikoloji yaklaşımına göre değerlendirdiğimizde ise aşağılık kompleksi kavramı dikkat çekmektedir. Bu kuram açısından değerlendirildiğinde geçmişte azınlık olarak görülen, ezilen, soykırım uygulanan ırkın, bu kompleks sebebiyle bu kompleksi aşmak üzere üstünlük duygusuna yöneldiğini, üstünlük duyguya aşırılıklar sergilediğini, Filistin halkına haksızlıklar yaptığını ve bu haksızlıkları kendilerine meşrulaştırdıklarını söyleyebiliriz.

İnsancıl psikoloji ya da pozitif psikoloji yaklaşımlarına göre siyonizmi ele alamıyoruz. Çünkü bu ekollerin ortaya koyduğu insanın güçlü yanlarını ortaya çıkarmaya dayanan kuram ve kavramlarını, siyonist ideolojide yer aldığını düşünmüyoruz.

Tehlikede olma düşüncesi ve hayatta kalma güdüsü ile ortaya korku duygusu çıkar. **Korku duygusu**, nedeni sorulduğunda çoğu zaman rasyonel olarak cevap verilemeyen bir duygudur. Kişi, gerçekleşme ihtimali bulunmayan ya da henüz gerçekleşmemiş olaylardan korkar. Siyonizm ideolojisindeki bireylerin, üç hak din içinde kutsal olan bu toprakları yeniden kaybetmeye, bu kutsal toprakların kendilerinden alınmasına dair duydukları korku; Filistin topraklarına yapılan işgali onlar açısından açıklanabilir kılabilir.

Genel olarak değerlendirdiğimizde; insanlık dışı yapılan tüm kabul edilemez yanlışları; siyonizm ideolojisine sahip kişilerin bireyselliklerini yitirerek uyma davranışı sergilemeleri, kolektif bilinç dışındaki düşünce ve önsezileri, yüksek düzeyde korku duymaları ve aşağılık kompleksinden kurtulamamaları sebepleriyle yaptıkları, hissettikleri bu yoğun duygularla başa çıkabilmek için saldırğanca davrandıklarını ifade etmek mümkündür.

Soykırımı Destekleyen İdeolojilere Acil Boykot Çağrısı!

“Ne çok acı var”
Cahit Zarifoğlu

Nihal PAKIRDAŞI

Filistin'in güneybatısında bulunan Gazze şehri, 7 Ekim 2023 tarihinden itibaren İsrail başbakanı Binyamin Netanyahu önderliğinde yirmi beş gündür soykırımı tabi tutuluyor.

21. yüzyılın ilk çeyreğini süregeldiğimiz bu zaman diliminde “soykırım” tabirinin literatürden kaldırılmasına izin vermeyen İsrail’e başta Amerika olmak üzere İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Kanada vb. birçok Avrupa ülkesi hiç zaman kaybetmeden bağlılıklarını sunarak destek oldu.

Hiçbir savaş ahlâkının gözetilmediği sivillerin, hastanelerin, kampların dahi fosfor bombalarıyla vurulduğu bu süreçte; İsrail’in en büyük müttefiki olan ABD’nin Beyaz Saray Sözcüsü John Kirby, “Savaş bu kanlıdır, çirkin-dir; masum siviller zarar görecek” ifadelerini kullanarak atalarının mirasına büyük bir bağlılıkla sahip çıktığını ispat ederken; geleceğe kötü, kanlı, yıkıcı ve yüz kızartıcı bir tarih bıraktı.

Yazıyı kaleme aldığım saatte dahi, mevcudiyetlerini korumak ve devam ettirmek maksadıyla Gazze’ye uyguladıkları bu soykırım yöntemi bizlere; geçmişten bugüne Amerika’nın, siyonist İsrail’in ve Batı’nın sömürü ve soykırım üzerine bina ettikleri yönetim politikalarından zerre miskal şaşmadıklarını göstermektedir.

Nicelikte büyük nitelikte küçük olan bu güçlü (!) devletlerin bizleri şaşırtmadıkları bir başka konu ise en akut zamanlarında okyanusları aşarak bir araya gelebilmeleri. Kendileri açısından çok önemli ve başarılı bir meziyet kabul edilebilecek bu birlik hali, takdire şayan bir dayanışma örneğidir! dersek abartmış olmayız sanırım. Aynı zamanda, 12 Ekim’de İsrail’i ziyaret eden ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken’in, “Bir Yahudi olarak da buradayım” ifadesi, Netanyahu’nun kutsal kitaplarına işaret ederek “Amalek’in sana yaptıklarını hatırlamalısın” vurgusu; diğer yandan ABD’nin Temsil-

ciler Meclisi Cumhuriyetçi Başkanı Mike Johnson'ın, "Hristiyanlar olarak İncil'in İsrail'in yanında durmamız gerektiğini çok açık bir şekilde öğrettiğine inanıyoruz" çıkışı bu dayanışmanın din merkezli olduğunun da net bir göstergesidir. Bu kutsal birlikteliği sadece bu yüzyılın seküler dayanışması olarak görenlerin yanıldığı nokta ise bu güç ittifakının sanılanın aksine 3000 yıllık bir mirasın getirisi olmasıdır. Ve bu mirasın yekûnunun sadece Filistin değil Arz-ı Mev'ûd olarak adlandırılan Türkiye'nin de topraklarının içinde bulunduğu bölgeye yayılmasıdır.

21. yüzyıl sürecinde tüm müslüman âlemi "küfrün tek millet olma halini" tekrar deneyimlerken; ne yazık ki Filistin'in yanı başında bulunan birkaç müslüman devletin siyasi yaptırımları, sert söylemleri dışında çoğu İslâm ülkeleri haçlı-siyonist ittifakın gerçekleştirdiği bu soykırıma ancak "kınıyoruz" mesajını göndermeyi uygun gördüler, hem de bombalar Gazze'nin üzerine yağmur gibi yağıp, taş taş üstünde bırakmazken. Evlatlar şehit olan annelerini saçlarından tanıyıp; babalar evlatlarının parçalanmış cesetlerini torbalarda taşıırken. Küçük kıyamet Gazze'de koparken. Allah'ın, Kur'an-ı Kerim'inde, münafıkların Allah'tan ziyade mücahit ve müstakim olan mü'minler'den korktuklarını ve "Onlar (Yahudi'lerle münafıklar) toplu bir halde size karşı savaşamazlar; ancak tahkim edilmiş yerlerde, yahud duvarlar (siperler) arkasından savaşır. Aralarında çarpışmaları ise şiddetlidir. (Ey Rasûlüm), sen onları toplu sanırsın, halbuki kalbleri dağınktır; bu, onların akılları ermez bir kavim olmalarındandır" ayetlerini bu azgın topluluklarla karşı 1442 sene önce Müslümanlara göndermişken; bizler, Yahudi inancını belleyip, zulme karşı kendimizi geride tuta-

rak Allah'ı ve peygamberini savaşa yollarken; karşı taraf düşmanlarının aleyhine birleşip Haçlı ittifakını kurarken, ne zaman ve nasıl bu akıl tutulmalarına düşer olduk?

Osmanlı Devleti'nin uluslararası siyasetten çekilmeye başlamasıyla beraber Ortadoğu'da yeni bir siyasi düzen kuruldu. Fransız ihtilali ile yayılan milliyetçilik fikri Osmanlı Devleti'nin içindeki etnik grupların bağımsızlık taleplerinde bulunmasında etkili oldu ve durum Osmanlı'nın dağılma tehlikesi ile karşı karşıya kalmasını sağladı. Bu süreç, öncelikle Batıcılık ve Osmanlıcılık akımlarını ortaya çıkardı. 19. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde İslâm dünyasının niçin geri kaldığına yönelik daha kavramsal bir temelde yürütülen tartışmaların ortaya çıkarıldığı İslamcılık düşüncesi, küresel siyasetin de etkisiyle daha aksiyoner bir kimliğe büründü. Hindistan, Mısır ve Türkiye başta olmak üzere siyasal ideoloji bağlamında ele alınan İslamcılık; tarih boyunca engellemelere, kırılmalara maruz kalmış olsa da varlığını günümüze kadar devam ettirmeyi başardı. Geçmişten bu yana Mısır, Lübnan, Cezayir, Suudi Arabistan, Malezya, Özbekistan, Pakistan, Bosna Hersek vb. gibi farklı İslâm coğrafyalarında birçok İslâmî hareket ortaya çıktı. Özellikle Mısır'da doğan Müslüman Kardeşler Teşkilatı'nın kuruluşunun İslâm dünyasına etkisi çok güçlü olmuş ve farklı karakterlerde birçok İslâmî harekete zemin hazırlamıştır. Ez cümle, Osmanlı Devleti'nin Ortadoğu'da gücünün azalmasıyla birlikte kurulan yeni siyasi düzenler birçok İslâmî hareketi ortaya çıkardı. Bölgenin toplumsal ve siyasal bileşeninde önem kazanan bu hareketlerin salt amacı gerek düşünce gerekse eylem bazında İslâm dünyasının çıkmazlarına çare üretmekti. Yine bu satırları yazdığım dakikalarda, İsrail Gaz-

Nicelikte büyük nitelikte küçük olan bu güçlü (!) devletlerin bizleri şaşkırtmadıkları bir başka konu ise en akut zamanlarında okyanusları aşarak bir araya gelebilmeleri. Kendileri açısından çok önemli ve başarılı bir meziyet kabul edilebilecek bu birlik hali, takdire şayan bir dayanışma örneğidir! dersek abartmış olmayız sanırım.

Geçmişten bu yana Mısır, Lübnan, Cezayir, Suudi Arabistan, Malezya, Özbekistan, Pakistan, Bosna Hersek vb. gibi farklı İslâm coğrafyalarında birçok İslâmî hareket ortaya çıktı. Özellikle Mısır'da doğan Müslüman Kardeşler Teşkilatı'nın kuruluşunun İslâm dünyasına etkisi çok güçlü olmuş ve farklı karakterlerde birçok İslâm'i harekete zemin hazırlamıştır.

ze'yi fosfor bombalarıyla ateş altında tutarken literatür anlamında sözü çok fazla uzatmadan, yormadan bir an önce sadede gelme tarafarıyım. O zaman hiç vakit kaybetmeden iğneyi kendimize, çuvaldızı ele batıran sorumluluğumuzu çekinmeden kendimize yöneltilim: "Tarihin seyri içerisinde, İslâmî hareket ve ideolojilerin takipçileri, gözlerinin önünde din kardeşleri zulme uğrarken, kendilerini harekete geçirecek bir bilince ve aksiyona neden sahip ol(a)madılar, olamıyorlar?"

İslâm aleminin bu akut soru(n)larına karşı, "Bilimde çok ileriler, onlar muasır medeniyet, müslüman ülkelerin çoğu idarecileri kendi adamları, geçmişten bugüne özellikle zamanımızda geliştirdikleri teknolojiler sayesinde algı yönetimlerini çok iyi kullanıyorlar, zenginler vb." Batı ve avanesine hasredilerek verilen cevaplar hepimizin cebinde atıştırmalık leblebiler olarak duruyor. Peki, bizler bu cevapların Müslümanca bilgisinin kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim ve Peygamber (s.a.v)'in sünnetinde, uygulamalarının ise Asr-ı Saadet'ten başlayarak tüm İslâm devletlerinde yaşadığını biliyorken şu

anki İslâm aleminin hal-i pür melalini ne ile izah edebiliriz?

Geçen 200 yıl içinde İslâm alemini kendine ait yol işaretlerini takip etmenin aksine Batı'nın tabelalarını takip ederek yolunu kaybetti. Batı, kendi çıkarlarına hizmet etmek amacıyla ortaya çıkardığı birçok yol işaretlerini (ideoloji), ötekileştirdikleri toplumlara altın tepsi içinde sundu. Bu ideolojiler, Cemil Meriç'in de söyleminde işaret ettiği gibi "izm'ler (ideolojiler) idrakimize giydirilmiş deli gömlekleriydi" ve doğal olarak İslâm aleminin aklının ve ruhunun kangrenleşmesine sebep oldu. Batı'dan ihraç ettiğimiz ideolojilerin içinde konumuzla birbir ilintili olan hümanizm, Batılıların savaş karşıtı söylemlerinin beslediği kaynak durumundadır. Ne yazık ki İslâm alemini süreç içinde bilerek ya da bilmeyerek insan/insanlık bünyesine zararlı hümanizm sosunu büyük bir iştahla yedi, yedirdi. Yedikçe öğretilerimiz eylemsizleşmeye başladı; bizler eylemsizleştiğimiz ataletimiz arttı, ataletimiz arttıkça vücudumuz tutuldu, kemiklerimiz eridi, obezleştik, depresyona girdik ve sonunda iş göremez bir hale geldik. İslâm'ı,

ideolojiler çerçevesinde yorumlayarak düşüncede, eylemde fastfood bir hayatı inşa ettik. Kısaca, zaman içinde hümanizm/hümanist hareket, müslüman düşüncenin aksiyon tarafını büyük ölçüde kısırlaştırmayı başardı. Nihayetinde savaşı yadsıyan hümanist bakış Doğu'nun elindeki silahlarını (silahlanmada çağa yetişememe) alarak toplumun savaştı tarafını törpülerken, çocuklarını ise kendilerine açık hedef haline getirdi. Tarihin geldiği bu anda İsrail, Gazze'deki din kardeşlerimize bu vahşeti yaşatırken istesek de felce uğramış bedenimizi yerinden kaldıramadık. 21. yüzyılın şu dakikasında dahi İsrail'in Gazze'de dindaşlarımıza yaptığı bu soykırımı çoğu İslâm devletlerinin kınayarak geçiştirmesi bu durumun açık bir göstergesidir. Oysa biz yüzyıllar boyu haksız bir cana kıymanın, -İsrailoğullarına inen ayet bağlamında- bütün insanları öldürmüş gibi olduğunu bilerek İslâm'ın adaletini yeryüzüne hâkim kılmaya çalışan eyleme dönük bir inancın müdavimleriydik. Ne yazık ki İsrail'in 1948'den beri Filistin halkı nezdinde yaşattıkları bizlere göstermiştir ki İsrail'in, Amerika'nın, Batı'nın ve takipçilerinin ötekileştirdikleri halklara pazarladıkları hümanizm/hümanist yaklaşım safsatası, özellikle müslüman soykırımlarını karşılık görmeden rahatça yapmak için uydurdukları bir kılıftır. Ayrıca İsrail'in, 7 Ekim'den bu yana gerek ticari gerek ideolojik gerekse teknolojik bakımdan bir ahtapot gibi sardığı dünyaya karşı hiçbir sorumluluk hissetmeden işledikleri tüm vahşi katliamları kendi siyonist inançlarından referans alarak ortaya koymaktadır. Kendini, tüm dünyanın hâkimi sanan Firavunlaşmış zihin yapısının giriştiği bu vahşetten ne hümanist bakış ne hukuk ne Birleşmiş Milletlerin Ateşkes Çağrısı geri döndürememektedir.

İslâm aleminin şerefini tek başlarına koruyan Gazze, açık bir mezarlığa dönüşmüşken, Müslümanlar ivedilikle tarih içindeki hatalarından ders alıp, kendilerine ait değerler ve kavramlar etrafında insanlık adına çözümler geliştirip, ortaya koymak zorundadır. Siyonist İsrail'in ne ahlâki ne de hukuki kuralı gözetmeyen sınırsız soykırımları karşısında vicdanı sızlayan dünya halkları dahi intifadaya kalkıyor, Allah'ın izzetli kıldığı Peygamber (s.a.v)'in ümmetine bu zelim duruş hiç yakışmamaktadır. Son olarak kısa bir hatırlatma; Mescid-i Aksa tüm Müslümanların ilk kible-sidir. Tüm ümmetin sorumluluğunu ve izzetini üstlenip onurlu bir direniş gösteren Gazze ve Filistin halkına selam olsun. Mahcubiyetle...

Küçük Bir Not

Burada şerh düşmek gerekir ki her daim güçlünün değil haklının yanında olmaya özen gösteren Osmanlı Devleti'nin mirascısı Türkiye Cumhuriyeti'nin Devlet Başkanı Recep Tayyip Erdoğan tüm insiyatifini kullanarak siyonist İsrail ve müttefikleri tarafından ortaya konan bu sınırsız zulme karşı tepkisini koymuştur. Konuyla ilgili başta bölge ülkeler olmak üzere sağduyulu tüm devletlerden bu soykırımı karşı durmaları konusunda çağrılarda bulunmaktadır. Ayrıca, konu ile ilgili aktif bir diplomasi uygulayan Türkiye'nin, İsrail'le olan enerji anlaşmaları askıya alınmış, İsrail'in savaş suçlusu ilan edilmesi için girişimlerde bulunmaya başlanacağı ilan edilmiş ve İsrail zulmüne karşı somut adımlar atılmıştır, atılmaya devam edilmektedir. Türkiye Devleti çözümü ise başkenti Kudüs olan bağımsız Filistin Devleti'nin kuruluşunda olduğunu belirtmiştir.

İslâm aleminin şerefini tek başlarına koruyan Gazze, açık bir mezarlığa dönüşmüşken, Müslümanlar ivedilikle tarih içindeki hatalarından ders alıp, kendilerine ait değerler ve kavramlar etrafında insanlık adına çözümler geliştirip, ortaya koymak zorundadır.

Kutsal Batı İttifakı ve İsrail

Arif ALTUNBAŞ

Tarih boyu Babil'den kovulan, Mısır'dan sürgün edilen, İspanya'dan atılan, Polonya'da Holokost çiftliklerinde hayvan muamelesi gören, Hitlerin gaz odalarında Nürnberg'te zehirlenip fırınlarda yakılan, nerede bulunursa orada sorgusuz sualsiz katledilen, yaşadığı her ülkede lanetliler listesinin en başında yer alan, her türlü kötü muameleye layık görülen bu millet neden bu hale düşmüştür?

Kovuldukları ülkelerde ne kötülükler, ne hainlikler yaptıkları, kimlere nasıl ve ne zarar verdikleri neden yazılıp konuşulmaz? İstisnasız gittikleri ve yaşadıkları her yerden kovulup sürgün edilmelerine sebep olan sorunlar nedir? Hep kovanlar mı suçludur? Kovulananın hiç mi suçu, günahı, hatası yoktur? Tarih boyu hep kovuldukları ülkelerin devletleri, yöneticileri veya uluslarına bunlar hangi kötülükleri, hainlikleri yaptılar ve onlara nasıl bir zarar ve ziyan verdiler de her defasında bıçak kemiğe dayanıp kaçabildikleri yere kadar kovalandılar?

Adil bir yargıç öldüren kadar o işte ölenin de suçu olup olmadığını araştırır. Hâkim adil ve tarafsız bir karar verebilmek için ölen de öldüren de ilk sorgulamada sorgulayanın nazarında potansiyel suçlu muamelesi görür. Gerçek suçlunun kim olduğuna karar verebilmek için yargı, taraf tutmadan, en küçük bir delil bulabilmek için katilin de maktulün de saçının teline ve tırnağına kadar her şeyi ön şartsız araştırılır.

Hakkı ve hukuku temsil eden hakimin görevi, tarihi yalanlara, iftira ve uydurulmuş haberlere, güçlünün veya zayıfın makam, mevki, ekonomik ve sosyal statüsüne, rüzgârın kuvvetle estiği yöne göre karar veremez. Her şeyi en ince teferruatına kadar sorgular, araştırır, inceler ve en sonunda vicdanının sesine uyar, kararını verir.

Uluslararası güç odaklarının çıkardıkları kıstas ve yasalara göre; dünyanın birçok ülkesinde mazlum görülen, gösterilen, öyle kabul edilen yeryüzünden kovulan bu lanetli azgın azınlık, işgalci, saldırgan, soykırımcı faşist Hitlercilerden hiçbir farkı yok. 75 yıldır Filistin'de yaptıkları kanunsuz ve hukuksuz işgal ve istila, insanlık dışı saldırı ve katliamları dünya kamuoyundan gizleyen devletler ve medya organları onların tüm zulümlerine fiilen

ortak olmaktadır.

“Yahudilere karşı önyargılı olma, onlara karşı düşmanlık besleme” anlamına gelen antisemitizm, Yahudilerin zulüm ve kanunsuzluklarının yazılması, anlatılması ve yayınlanmasının önünde en büyük engel teşkil etmektedir. Dünya mütekebbirleri ve Siyonistlerle dayanışma içinde taşları bağlamışlar ve kudurmuş itlerini sokaklara salı vermişlerdir. Bunun için yeryüzünün tüm mazlum ve zayıf ülkelerinde kan, zulüm, işkence ve yoksulluk hâkimdir.

Antisemitizm algısı ve yargısından dolayı bugün İsrail’in Filistin’de yaptığı 1929’dan bu yana insanlık dışı baskı, zulüm, katliam ve soykırım karşısında birçok devlet adamı, siyasetçi, uluslararası ilişkiler uzmanı, akademisyen, aydın, yazar, çizer, sanatçı, tarihçi, hukukçu ve basın yayın organları Amerika ve onun etrafındaki yalaka yönetimlerin ceberut baskı ve devlet teröründen korkup çekindikleri için işgalciye işgalci, katile katil, zalime zalim, bile diyemiyorlar. Bilakis yalan, iftira ve uydurma haberler ve algı yönetimleriyle katili, zalimi, işgalciyi, soykırımcıyı, haklı mazlu-

mu suçlu gösteriyorlar. Yahudilere kan kusturan Adolf Hitler ve Benito Mussolini faşizmini sorgulayan, suçlayan Batı dünyası, bugün aynı suçları ve katliamları işleyen İsrail faşizmini görmezlikten, duymazlıktan gelerek tarihi ikiyüzlülüklerini gösteriyorlar.

Amerika’nın fosfor bombaları, her türlü silah ve cephaneleri, araç gereç ve yardımları, uçak gemileri ve diğer savaş aparatlarıyla katil İsrail’in sonuna kadar yanında olduklarını alenen dünyaya ilan eden destekleriyle Filistin’de sadece Filistinlikler değil çocuk insanlık katlediliyor. İsrail faşizmini Müslüman ülkelerin başına bela eden İngiltere ve Fransa’da her zamanki malum düşmanlıklarıyla Amerika’yı izliyorlar.

Filistin’in işgali sonrası bu topraklara Yahudi göçleri başlamış, bu göçler bizzat İngiltere tarafından maddi ve manevi olarak organize edilip desteklenmiştir. 1917’den 1948’e kadar Filistin’deki Yahudiler ile yeni gelen Yahudi yerleşimcilerin yerli Müslüman ahaliye baskın, taciz, işgal, terör ve katliamları emperyalist işgalci İngilizler tarafından desteklenmiştir.

İngiliz savaş kabinesinden Dışişleri Bakanı Arthur Balfour, 1917’deki girişimiyle başlatılan ve sonuçta 14 Mayıs 1948’de Filistin’de bir Yahudi devleti olan İsrail kurulmuştur. BM’nin İsrail’in Filistin’e yerleştirilmesi kararından 11 dakika sonra Amerika tarafından devlet olarak kabul edilmesi, onun peşinde kolonyalist İngiliz, Fransız ve diğer emperyalist batılı ülkelerin aynı şeyi yapması Siyonist işgal, istila ve sömürü plan ve programın bir parçasıdır.

ABD, İngiliz, Fransız ve diğer batılı Haçlı ittifakının sponsorları ve finansörleri Yahudi sermayesidir. İsrail’in hedefi, güney sınırları Habeşistan, Eritre, Mısır, Kuzey sınırları Türkiye, doğu Sınırı İran Irak’tan oluşan batısı Akdenize kadar uzanan büyük İsrail’i kurma ütopyasıdır.

Batılı emperyalistlerin hedefi ise dünya enerji ve ticaret yollarının üzerinden geçtiği bu coğrafyadaki tüm İslam ülkelerinde yağmaladıkları yeraltı ve yerüstü zenginliklerini ve jeostratejik mevzileri ellerinden kaybetmemek için İsrail gibi bir fitne çibanını burada vekâlet savaşları için yaşatmaktadır.

Kısaca, İslam’a ve Müslüman ülkelere karşı İsrail Batı’yı, Batı da İsrail’i kullanmakta veya kullandıklarını sanmaktadırlar. Amerika ve İsrail’le birlikte hareket eden Müslüman ülkelerin ve siyasetçilerin başlarına, bugün Gazze’nin başına yağın bomba, mermi ve ateş yağmuru yağmadan uyanmaları, gerçek düşmanlarının kim olduklarını görmeleri, anlamaları, ona göre şimdiden tedbir almaları, her türlü hazırlıklarını yapmaları uyarısı ve umuduyula...

Ne Amerika, ne Batı, ne Siyonizm, ne Rusya, ne de Çin.

Her şey sınırsız ve sınıfsız bir İslam dünyası ve Türkiye için.

Rıza, Talep ve Ölüm ile Anlam

Mustafa ESER

“Anlam zihinde bulunduğuna, şeylerden ve dilden bağımsız olduğuna göre onun biri şeylere diğeri dile bakan iki yönü vardır. İşte bu bağlamda anlam; şeylere bakan yönü ile bilgi ('ilm, suret), dile bakan yönü ile anlam (ma'na) yani kendisidir. Demek ki konuşma ya da iletişim; anlamı veren ve anlamı alan olmak üzere iki kutup arasında gerçekleşmektedir. Anlamın verici kutbunu anlatılan (mana), alıcı kutbunu anlaşılana (mefhum) şey oluşturmaktadır. Şu halde tam ve başarılı bir iletişim anlatılan ile anlaşılana (mana-mefhum) örtüşmesi ile mümkündür. Bu iletişim ya da anlaşma; iki kutupta yer alan kişilerin aynı anlam üzerine konmaları sonucu meydana gelen konuşmadır.”

ALİ DURUSOY

Anlamanın imkânı, anlaşılana şeyin rızası iledir. Bu rızanın iradeli varlık olan insandan nasıl alınacağı nispeten açıkken iradesi olmayan varlıklardan nasıl alınacağı pek de açık bir mesele değildir sanki. İrade sahibine niyetinizi ve amacınızı aktarabilirsiniz size rıza göstererek sizin onu anlamanaza salık verebilir, verir. Verir, zira iradenin varlık gayesi anlamak ve anlaşılmasıdır. Dolayısıyla anlaşılmaya rıza vermemesi neredeyse mümkün değildir. İradesi olmayan bir varlık ise rızasını alacağınız; işte burada devreye ilahi nizam girer. Bu akışın bir usulü, bu tabiatın bir dili vardır. Ve dahi ruhu ve cevheri vardır. İşte bunu bilebilen onun ne ile hoşnut ve razı olacağını da bilebilecektir. Bundan gafil olan, ona dilediği gibi hükümler olacağına inanabilir ve gaflet içindeki muamelesi neticesinde, Kur'an'ın fesat dediği hal ortaya çıkar.

Anlamanın oluşmasına imkân verdiği bir fenomen de affetmektir: Affetmek, doğası gereği anlamakla mümkün olabilecek bir neticedir. Anlamayan ya da anlayamayan affedemez. Anlamak, bilmenin de tanımanın da hissetmenin de ve nihayet inanmanın da fevkinde kuşatıcı bir kabiliyettir. Anlamın kıymeti ölümün varlığı ile de delillendirilir. Zira namütenahi arzuları ve düşünceleri olan insanın yok olmaması ontolojik bir zorunluluktur. Yokluğun nelığı başlı başına bir tartışma konusuyken insanın yok olması meseleye çözülmesi zor yeni bir düğüm daha atılması demek olacaktır. Bu bağlamda affetmek de ölüm ekseninde anlamını daha sarıh hale getirecektir. İnsan psikolojik olarak en kolay ölümü düşündüğünde ya da affedeceği kişi öldüğünde affedebilmektedir. Çünkü ölümün mutlaklığı karşısındaki çaresizlik, affetme erdemi ile dengelenebilir hale gelmektedir. Ya da teselli, teslim olunanla mümkün olduğundan ölümün tesellisi ölüme teslim olmakla

netleşebilecektir. Rıza alabilen anlayabilir; anlayabilen affedebilir; ölüm rızayı da anlamı da affetmeyi de keskin ve derinlikli hale getirir.

Anlaşılabilecektir. Rıza alabilen anlayabilir; anlayabilen affedebilir; ölüm rızayı da anlamı da affetmeyi de keskin ve derinlikli hale getirir. Anlaşılabilecektir. Rıza alabilen anlayabilir; anlayabilen affedebilir; ölüm rızayı da anlamı da affetmeyi de keskin ve derinlikli hale getirir. Anlaşılabilecektir. Rıza alabilen anlayabilir; anlayabilen affedebilir; ölüm rızayı da anlamı da affetmeyi de keskin ve derinlikli hale getirir. Anlaşılabilecektir. Rıza alabilen anlayabilir; anlayabilen affedebilir; ölüm rızayı da anlamı da affetmeyi de keskin ve derinlikli hale getirir.

Pek çoğunun pek çoğunu anladığı iddiası ile anladığı düşünülen şey hakkında bolca yorum yapılan bir çağda yaşıyoruz. Öyle ki bazen yanlış anlama bile bir dereceyi gösterir oluyor. Zira yanlış anlamak, anlama çabasının bir

çıkması olması dolayısıyla itibarı hak ediyor. Bazılarının doğru anlama iddiası o denli katıyet ifade ediyor ki yanlış olmasına ihtimal verilmiyor. Bu kesinlik, sağlaması yapılmamış neticelerin bir araya gelmesiyle anlaşılmanın işaret dahi etmediği bir düğüme dönüşüyor. Anlıyorum, iddiası teselli de etmez oluyor artık. Zira sadece konuşmanın devamı için bir bağlaç niteliğinde; hatta bazen anlatanı susturmak için cümle sonu noktası olarak kullanılıyor. Anlama ameliyesi bu denli mukaddes haldeyken böyle savruk kullanılması onu tahrip gücü yüksek bir ünsiyet bombasına dönüştürüyor. Bu denli mukaddes ontolojik bir ihtiyaç, bu dereceye inince her türlü kullanım alanının güvensiz hale geldiği bir netice oluşturuyor.

Anlama, anlamın olabildiğince az hasarla aktarımıdır. Bu aktarım da kusursuz bir akış zannediyorum zordur. Aynı uzamda, aynı şekilde, muteber aynı mizaca ve aynı duyguya sahip insanlar arasında bile anlamın kusursuz aktarımı nadirattandır. Anlamın aktarımının kusursuzluğu, anlamın demlendiği dimağa sahip olanla bu anlamı bünyesine dâhil edecek varlık arasında kusursuz bir ilişki iledir. Bu, insandaki pek çok katmanın çığığinden ve

mevcut potansiyelini tam olarak kullanılmak çok az âdeme nasip olmasındandır. Bir de niyet etmek var tabii. Niyetin ibadetlerde farz olmasının sebeplerinden biri de anlatmaya çalıştığımız durumla alakalıdır biraz da. Zira eylemin salihattan olabilmesi, o eylemi işleme niyetindeki sıhhattedir. Ama aynı niyet meziyeti son derece konsantre duyguların deveren ettiği, yoğun bir hercümercin yaşandığı bir zeminde zuhur eder. Bu zemin o derece kaygan ve değişkendir ki insan bazen kendine bile münafık olabilecek gaflete düşer de üzerinde cidden düşünmezse bunu fehmedemez. Yani insanın varlıklar içinde itibarını sağlayan meziyeti onun en büyük imtihanı da olur aynı zamanda.

İnancımız gereği anlamın kusursuz aktarımı hem aşağıdan yukarı ubudiyette hem de yukarıdan aşağı uluhiyettir. Ne kul Allah'ı yanlış anlar, anlayabilir ne de Allah kulunu. Bu başka iki şey arasında mümkün olamayacak bir aktarım halidir. Ünsiyet değildir her iki yöndeki muamele. Zira ünsiyet mesafeli varlıklar arasındadır. Buradaki haliliyettir. Mutlak birliktelik-birlik değil- ve ayrı olunması mümkün olmayan ontolojik bitişikliklidir.

Ölümün elinde olduğu Allah, hayatı ölümle netleştirir. Rızayı olmasını kullunun kendisinden razı olmasına bağlamıştır. Kusursuz anlayan ve anlaşılmayı en çok hak eden de yine O'dur. Niyetin makarrı olan kalplerin özüne vakıf olan O'dur. Affetmek de O'nun şanındandır. Varlığın anlamına temas etmek veya o anlamı seyretmek ya da bu anlama dâhil olmak da yalnızca Allah'lı bir hayatla gerçekleşebilecektir.

“De ki: Ey ehl-i kitap! Sizinle bizim aramızda müşterek olan bir söze geliniz: Allah'tan başkasına tapmayalım; O'na hiçbir şeyi eş tutmayalım ve Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilâhlaştırmasın. Eğer onlar yine yüz çevirirlerse, işte o zaman: Şahit olun ki biz müslümanlarız! deyiniz.” Al-i İmran Suresi 64. Ayet.

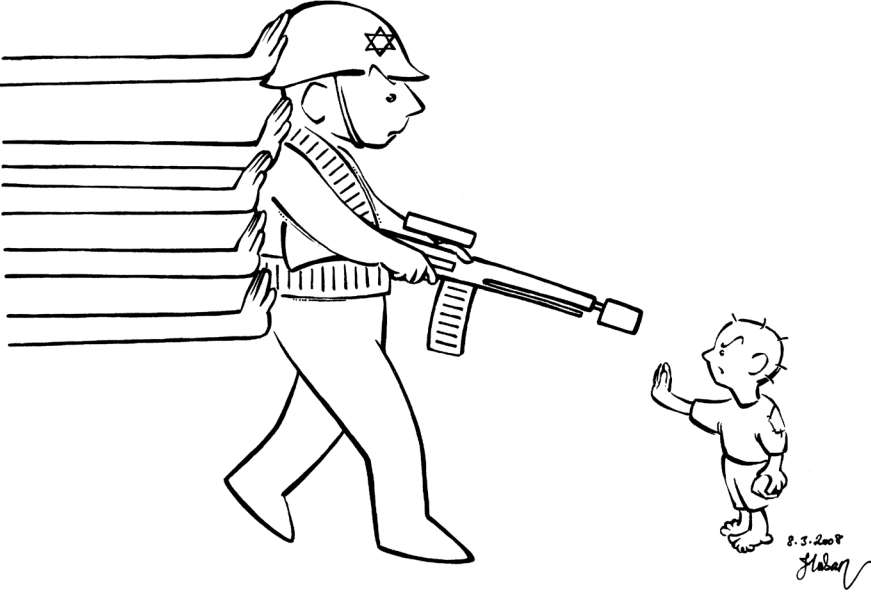
Sükût

Öznür GÖRÜR KISAR

Filistinli kardeşlerimizin birçoğu şehadet yolculukları ile bize bir diriliş şarkısı fısıldayıp gittiler. Dünyanın en yalnız, en mahzun fakat en izzetli, en şerefli vedası oldu gidişleri. Sanki büyük bir film platosundan en gerçekçi sahneler telefon ekranlarına, TV haberlerine yansiyordu. Dünyanın sessizliğinin başka bir açıklaması olabilir miydi? Gerçek dışı ve hayal ürünü değildi yaşananlar. Müslüman halklar kendince ülkelerinde, sokakta ses olmaya çalışıyor; ülke liderlerinden cılız birkaç sesin dışında kimse katliamı göremiyordu. Göremiyordu evet; görebilmenin şartı gözlerdeki perdelerin kalkması ile mümkün olabilecekti. İnsan olabilme erdemi, merhameti, adalati sanki bir yerlere gizlenmiş; bir türlü gün yüzüne çıkıp dünya liderlerinin dillerine, eylemlerine uğramıyordu. Zalimliği tescillenenlerden bu yaklaşım, az çok beklenen davranışlar olsa da tepki göstermesi gerekenlerin birer kör ve sağıra dönüşmesi akla hayale sığabilecek türden değildi.

Hiçbir sükût daha zehirli değildi; bu çağın ki kadar. Hiçbir sükût bu kadar katil ve zalime benzemedi. Hiçbir sükût bu denli sağır ve kör olamazdı; insan yaratıldığından bu yana. Hiçbir sükût bu kadar kirli, bu kadar ağır, bu kadar zalimce değildi. Hiçbir sükutun kalbi bu denli buz, bu kadar sert ve acımasız olmamıştı. Dünyanın suskun, bütün hasta ruhları ve kalpleri bu zulme ortaktı, kor bir ateşe tutunduklarını bilmeden. Ölümüne bir sükutun parçalarıydılar. Kendi ruhlarının ölümünü anlayamadan seyrettiler. Kalplerinin atıyor oluşu, onları diri kılamadı.

Şimdi biz onlarca, binlerce masumun şehadetine şahitlik ediyorken duamız odur ki; kardeşlerimize en kısa zamanda zafer nasip olsun. Sükûta katılan yığınların içerisinde olmaktan beri kılsın bizi rabbimiz. Gönlümüz onların şehadet mertebelerine özenip, daim niyaz üzere olsa da eli kolu bağlı çaresiz bekleyişimiz, acımız, gönlümüze çok ağır geliyor.

Ahir zaman ümmetine en acı çağda yaşamak düştü. Bu çağın tüm kötülük ve pisliğinden yaradana sığınmıyoruz. Olan biten onca zulmün şahidi olmak çok acı, aciziz. Dünyanın tüm zalimliğine, ikiyezliçlüğüne ve ölüm sessizliğine karşı aklımızı yitirdiğimiz, dişlerimizi ve yumruklarımızı sıktığımız dem, bu demler. Duanın gücüne sığınmıyoruz. Biliyoruz ki Allah mazlumların kalplerindedir.

Gönlümüz öyle ağır bir yük, öyle büyük bir acizliğin altında eziliyor ki ne anlatsak ne söylesek nafi. Kardeşlerinin şehadetine, annelerinin, babalarının şehadet yolculuğuna şahit olan yavrucaklar görüyoruz. Kardeşlerin birbirini teselli ettiği küçücük çocuklar. Korkulu bakışlar, dehşetle bakan masum gözler, acılı anneler, çaresiz babalar... Ya rab sen merhametlilerin en merhametlisisin. Kardeşlerimizi zaferle müşerref eyle. Şehadetle şereflendirdiğin gibi.

Filistin'in eğitimden sorumlu yetkilisi eğitim öğretim döneminin öğrencilerin şehadete kavuşmasından dolayı sona erdiğini açıklıyordu. Bu resmî açıklamanın içimizi yakışı, gönlümüzü kavuruşu

ile yanıyoruz günlerdir. Tüm bu yaşananların hepsi, biz evimizde günlük hayatımıza devam ederken, işyerlerimizde çalışıp, çay içip yemek yiyip normal hayatımıza devam ederken, çocuklarımızın gözlerine bakarken, onları severken oldu. Acziyetin başka türüsüne şahit değildik. Biz biliyoruz ki olmaları öldüren Rabbimiz, onlar için en hayırlı olanı dileyecek. İzzetli direnişleri dünya Müslümanlarına örnek, zalimlere korku olacak bundan böyle. Artık müminlerin gıpta edecekleri bir zafer ve destan var. Bu direnişte küffar galip gelse bile, kazanan her şartta kardeşlerimizdir biliyoruz. Tüm dünya Müslümanlarına bir nefes olmak, ölürken bile örnek olabilmek, yol açabilmek, önder olabilmek nasibi ile göçmek bu dünyadan, ne kadar kıymetli. Hamdolsun. Kardeşlerimizin tevekkülüne hayranlığımız, belki bizi kendimize getirir; duamızdır. Küçük dünya dertlerimizin gönlümüze bir yük, ayaklarımıza ayak bağı olduğu o mahcubiyet içerisinden sesleniyoruz. Sizler ile bizi kardeş kılana hamdolsun. Mevlam size şehadet nimetini tattırdığı gibi, zaferle de müşerref kılsın. Âmin.

Gönlümüz öyle ağır bir yük, öyle büyük bir acizliğin altında eziliyor ki ne anlatsak ne söylesek nafi. Kardeşlerinin şehadetine, annelerinin, babalarının şehadet yolculuğuna şahit olan yavrucaklar görüyoruz.

İnci Mercan Gerdanlığı -29-

Hâlid İbn-i Velîd (R.A.)

Ahmet POÇANOĞLU

Emekli Konya İl Müftüsü

29.HADİS

Hadith خالد بن الوليد ابن المغيرة بن عبد الله بن عمر بن مخزوم بن يقظة بن كعب بن لؤي بن غالب بن فهر بن مالك بن قريش، الذي يقال له سيف الله أخبره: أنه دخل مع رسول الله صلى الله عليه وسلم على ميمونة، زوج النبي صلى الله عليه وسلم، وهي خالته وخالة ابن عباس. فوجد عندها ضبا محنودا. قدمت به أختها حفيدة بنت الحارث من نجد. فقدمت الضب لرسول الله صلى الله عليه وسلم. وكان قلما يقدم إليه طعام حتى يحدث به ويسمى له. فأهوى رسول الله صلى الله عليه وسلم يده إلى الضب. فقالت امرأة من النسوة الحضور: أخرج رسول الله صلى الله عليه وسلم بما قدمتم له. قلن: هو الضب. يا رسول الله! فرجع رسول الله صلى الله عليه وسلم يده. فقال خالد بن الوليد: أحرام الضب؟ يا رسول الله! قال (لا). ولكنه لم يكن بأرض قومي. فأجدي أعافه) قال خالد: فاجترته فأكلته. ورسول الله ينظر. فلم ينهن

Seyfullah Hâlid İbn-i Velid İbn-i Muğire İbn- Abdillâh İbn-i Ömer İbn-i Mahzum İbn-i Yakaza İbn-i Ka'ab İbn-i Lüey İbn-i Malik İbn-i Kureyş Hadisi:

Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ile birlikte zevcesi Meymûne'nin yanına girmişlerdi. Meymûne(ranha) hem Hâlid'in hem de İbn-i Abbas'ın teyzesidir. Onun yanında kızartılmış keler vardı. Bunu Meymûne'nin kız kardeşi Hufeyde binti Haris Necid'den hediye getirmişti. Meymûne keleri Rasulullah'a (s.a.v) sundu. Pek az olurdu ki ona bir yiyecek sunulsun da o yiyecekten bahsedilsin ve ismi söylensin. Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) de elini kelere uzatmıştı ki orada bulunan kadınlardan biri Rasulullah'a (s.a.v) sunduğın şeyi haber verin! dedi. Kadınlar; bu kelerdir yâ Rasulallah! dediler. Rasulullah (s.a.v) kelerden elini hemen çekti. Bunun üzerine Hâlid b. Velid, "Keler haram mıdır ya Rasulallah?" diye sordu. "Hayır, lakin o benim kavmimin arazisinde bulunmaz. Bundan dolayı ben de kendimi ondan tiksindir bulurum" buyurdu. Hâlid şöyle dedi: Ben keleri önüme çekerek yedim. Rasulullah da bakıyordu. Ama beni menetmedi.

(Buhari:5391, Müslim: 1946)

Bu Hadisten Öğrendiklerimiz:

Rabbimiz “*Temiz olan şeylerden (Tayyibat) yiyin ve salih amel işleyin. Çünkü şüphe yok ki ben yaptıklarınızı çok iyi bilenim.*” (Mu'minun, 51) buyurmuştur. “Tayyibat” kelimesi tayyibenin çoğulu olup, zararı olmayan, temiz, eziyet verici bir yanı bulunmayan ve helal olup kendisinden lezzet alınan şeyler hakkında kullanılır. “Keler”, fındık faresini andıran bir küçük hayvandır. Ancak ondan biraz daha büyüktür. Rasulullah (s.a.v) efendimiz, “Ben keleri ne yerim ne haram ederim.” buyurmuştur.

Biz bu hadisten Rasulullah'nın (s.a.v), hakkında şüphe edilen şeyin hükmünü nasıl açıkladığını ve gerekli bilgileri nasıl verdiğini öğreniyoruz. Bir şeyden mutlak olarak nefret etmek ya da ondan hoşlanmamak haram olmasını gerektirmez. Nebi'den (s.a.v) nakledilen herhangi bir yemeği ayıplamadığı hususu; sadece insanın pişirdiği helal yemekler ile alakalıdır. Böylelikle o yemeği pişirenin hatırı kalmasın ve bu hususta onun kusurlu davrandığına dair bir sonuç çıkarılmasın, pişiren kırılmasın üzülmesin dindedir. Yoksa mevcut haliyle yaratılmış olan bir yiyecekten insan tabiatının hoşlanmayışı her zaman mümkündür. İnsan tabiatı bazı yiyeceklerden hoşlanmak- hoşlanmamak bakımından farklı farklıdır.

Rasulullah (s.a.v) kendi yemediği şeyi helal kılmakla -özellikle Hâlid'in bulunduğu bir ortamda- İslam ordusunun sefer şartlarında yiyecek ihtiyaçlarını karşılamayı kolaylaştırmış, orduyu sefere hazırlamıştır.

Hâlid İbn-i Velîd (Radiyallahü anh)

Hâlid İbn-i Velîd, hicretten 35-39 yıl kadar önce miladi 583 veya 587 yılında Mekke'de dünyaya geldi.

Babası Velîd b. Mugire, Kureyş kabilesi arasında seçkin, Hz. Peygamber'in ve İslamiyet'in azılı düşmanlarından bir kişiydi. Annesi Lübâbe es-Suğrâ Esmâ bint Hâris; Hz. Abbas'ın karısı Ümmü'l-Fazl Lübâbe el-Kübrâ bint Hâris ile Hz. Peygamber'in hanımlarından Meymûne bint Hâris'in baba bir kız kardeşidir. Hz. Ömer ile anne tarafından akraba olan Hâlid, onunla aynı yaştadır. Çocukluğunda ata binmeyi, ok, yay, mızrak, kalkan ve kılıç kullanmayı, süvari birliklerini sevk ve idare etmeyi öğrenmiştir.

Hâlid, uzun süre İslam'a ve Müslümanlara karşı hasmane bir tavır sergilemiştir. Uhud Savaşı'ndan önce Kureyş ordusunda süvari birliğinin başına getirildi. Savaşın başında Müslümanlar üstünlüğü ellerine geçirdiler ve müşrik ordusunu bozguna uğrattıkları halde, savaşın sona erdiğini düşünen Ayneyn tepesindeki okçular Hz. Peygamber'in kesin emrine rağmen yerlerini terk ettiler. Müslüman okçuların yerinden ayrıldığını fark eden Hâlid, kendisine bağlı süvari birliği ile İslam ordusunu arkadan kuşatmış ve bu kritik hamle nedeniyle Müslümanlar, kazanmak üzere oldukları savaşta büyük sıkıntılar yaşamışlardır. Hendek Savaşı'nda da Kureyş ordusunun süvari birliğinin başında bulunan Hâlid zaman zaman hendeği aşmaya çalıştı. Hz. Peygamber'in çadırı hizasındaki bölgeden şiddetli bir saldırıya girişti ancak gece yarısına kadar devam eden bu saldırıdan bir sonuç alamadı. Hicretin 6. yılında umre yapmak niyetiyle Hudeybiye'ye gelen Resûl-i Ekrem'i ve Müslümanları Mekke'ye sokmak istemeyen Kureyşliler, Uşfân önünde bulunan Gamîm adlı tepeye yerleştirdikleri 200 kişilik bir süvari birliğini Hâlid b. Velîd'in kumandasına verdiler. Umretü'l-kazâ için Hz. Peygamber ile birlikte Mekke'ye gelen Hâlid'in kardeşi Velîd, Hâlid'i bula-

Biz bu hadisten Rasulullah'nın (s.a.v), hakkında şüphe edilen şeyin hükmünü nasıl açıkladığını ve gerekli bilgileri nasıl verdiğini öğreniyoruz. Bir şeyden mutlak olarak nefret etmek ya da ondan hoşlanmamak haram olmasını gerektirmez.

Hâlid b. Velîd, Hicri 8. yılındaki Mekke'nin fethine iştirak etmişti. Dört ayrı birlik halinde şehre giren İslam ordusunun sağ kolunu yönetiyordu. Müslümanlar Mekke'ye girişte ciddi bir mukavemetle karşılaşmamış ancak kumandanlığını Safvân b. Ümeyye'nin yaptığı Kureyş birliği İslam ordusuna direnince Hâlid'in birliği tarafından kısa sürede bozguna uğratılmıştır.

mayınca kendisine verilmek üzere bir mektup bıraktı. Mektubunda Rasulullah'ın "Hâlid gibi bir insanın İslam'ı tanımaması ne tuhaf! Keşke o, gayret ve kahramanlıklarını Müslümanların yanında müşriklere karşı gösterseydi. Bu kendisi için çok daha hayırlı olurdu. Biz de onu başkalarına tercih ederdik." dediğini bildirdi. Kardeşinin mektubunu okuduktan sonra duyulanan ve artık Müslüman olma vaktinin geldiğine karar veren Hâlid b. Velîd, Osman b. Talha ve Amr b. Âs ile birlikte hicretin 8. yılında Medine'ye giderek Müslüman oldu. Hâlid (r.a) Müslüman olduktan sonra üç yıl kadar Hz. Peygamber'in sohbetinde bulundu ve Müslüman olarak katıldığı ilk savaş Mûte Savaşı'dır. Hâlid bu savaşta, İslam ordusunu Bizans ordusuna imha edilmekten kurtardı. Medine'ye dönünce Rasulullah (s.a.v) kendisine "seyfullah" (Allah'ın kılıcı) unvanı verdi. Hakikat şu ki; O ehl-i İslam'ın elinde Allah'ın keskin bir kılıcı idi.

Hâlid b. Velîd, Hicri 8. yılındaki Mekke'nin fethine iştirak etmişti. Dört ayrı birlik halinde şehre giren İslam ordusunun sağ kolunu yönetiyordu. Müslümanlar Mekke'ye girişte ciddi bir mukavemetle karşılaşmamış ancak kumandanlığını Safvân b. Ümeyye'nin yaptığı Kureyş birliği İslam ordusuna direnince Hâlid'in birliği tarafından kısa sürede bozguna uğratılmıştır.

Hz. Peygamber, Mekke'nin fethinden sonra çevredeki bazı kabileleri İslam'a davet amacıyla Hâlid'i, 350 kişilik bir ordunun komutasında Benî Cezîme kabilesi üzerine gönderdi. Kabile mensuplarının, "Dinimizi değiştirdik" sözlerinden, Müslüman olduklarına ikna olmayan Hâlid b. Velîd (r.a) onların öldürülmesini emretti. Bu olaya çok üzülen Hz. Peygamber (s.a.v), "Allah'ım! Ben Hâlid'in yaptıklarından beriyim" dedi ve Hz. Ali'yi Cezîme

kabilesine gönderip öldürülen otuz kişinin diyetlerini ödedi. Ancak, Hâlid'i kınamakla birlikte cezalandırmadı ve kumandanlık görevinden de azletmedi. Zira Hâlid b. Velîd, Hz. Peygamber'e ve onun arzusuna ters icraatta bulunacak bir insan değildi. Aksine itaatkârdı, Rasulullah'ın hizmetine amade idi. Benî Cezîme halkının ifadelerindeki inceliği kavrayamamıştı.

Hâlid, Huneyn Gazvesi'nde hafif yaralandı. Rasulullah'ın (s.a.v) emrinde katıldığı son gazve ise Tebuk Gazvesi'dir. Bu sefer esnasında bir savaş olmayınca Hz. Peygamber tarafından bir askeri birlikle Tebuk'ten Dûmetülcendel'e, Ükeydir b. Abdümelik'in üzerine gönderildi. Bu görevini başarıyla tamamlayıp dönen Hâlid, Rebûlâhir H.10'da 400 askerle Necran'a giderek Hâris b. Kâ'b kabilesini İslam'a davet etmekle görevlendirildi.

Hz. Ebu Bekir (r.a) Rasulullah'ın (s.a.v) halifesi olunca mürtetlerle savaşmak üzere hazırladığı 4000 kişilik ordunun başına Hâlid'i başkumandan tayin etti. Hâlid, h. 11 tarihinde, peygamberlik iddiasında bulunan Tuleyha b. Huveylid el-Esedî'nin üzerine yürüdü. Buzâha'da yapılan savaşta mürtedler öldürüldü, Tuleyha ise kaçtı. Hâlid daha sonra, zekât vermeyi reddeden Temîm kabilesiyle savaşmak üzere Bütâh'a gitti. Bazı mürtetlerle kabilenin reisi Mâlik b. Nüveyre'yi öldürdü. Hâlid, Resûl-i Ekrem'in nübüvvetine ortaklık iddiasında bulunan ve bazı hokkabazlıklarla kendisine bir meleğin vahiy getirdiğini iddia eden Müseylime'nin ortadan kaldırılması için Bütâh'tan Yemâme'ye hareket etti. Yolda Müseylime ve kabilesi Benî Hanîfe'nin Akrabâ adlı yerde toplandıklarını haber alınca o tarafa yöneldi, şiddetli bir savaştan sonra mürtedlerin başı ve ileri gelenleri öldürüldü.

Hicretin 12. senesi Ebî Bek-

ri's-Siddîk (r.a), Hâlid İbn-i Velid'i (r.a) Irak'ın fethine memur buyurdu. Böylece İslam tarihinde fütihat dönemi için ilk adımı attı. Hâlid'in başkumandan tayin edilmesiyle başlayan, bütün insanlık tarihinin en büyük ve en geniş, süratli ve tesirli, asıl önemli vasfı devamlı ve kalıcı olan, adaleti, tevhidi ve ilâ-yi kelimetullahı yeryüzünde hâkim kılacak, fitneyi ortadan kaldıracak İslam'ın fütuhâtı başlamış oldu. Hâlid b. Velîd (r.a) önce Irak'ta Sâsânîler'e, ardından Suriye'de Bizans'a karşı iki ayrı başkumandanlık altında başlatılan bu fetihlerin ilk zamanlarında her iki cephede de İslam ordularına başkumandan ve kumandan olarak önemli görevler yüklendi. Basra körfezinden Aynü'ttemr'e, Fırat nehri boyunca uzanan toprakların İslam devleti sınırlarına katılmasını sağladı.

Ebû Bekri's-Siddîk (r.a), Hz. Hâlid bin Velid'in yerine Müsennâ'yı vekil bırakıp mevcut maiyetinin yarısı ile acele Şam'a yardım için gitmesini irade buyurdu. Hâlid (r.a), Hz. Ebû Bekir'in Suriye fethi için göndermiş olduğu Ebû Ubeyde b. Cerrâh, Şurahbîl b. Hasene ve Yezîd

b. Ebû Süfyan ile buluştu. Busrânın kuşatılması sırasında diğer kumandanlar onu başkumandanlığa getirdiler. Hâlid b. Velîd'in kumandası altında birleşen İslam ordusu kuzeye doğru ilerledi ve Amr b. Âs ile Ecnâdeyn'de buluştu. Bizans İmparatoru Herakleios'un kardeşi Theodoros kumandasındaki 80.000 kişilik ordu ile yapılan ve Müslümanlara Filistin ve Suriye kapılarını açan Ecnâdeyn Savaşı'nda büyük bir zafer kazandı. Dımaşk'a sığınan Bizans ordusunun ardına düşerek şehri Receb 14'te (Eylül 635) fethetti. Fetihden bir yıl sonra Bizans ordusuyla Suriye'de son defa yapılan Yermük Savaşı'nı da kazandı. Bu sırada elden çıkan Dımaşk şehrini ikinci defa fethetti. Bu fetih esnasında zaferin doruğundayken yeni halife Hz. Ömer (r.a) onu görevden azletti. Daha sonra Halit'i görünce "Ey Hâlid, biliyorsun ki seni çok severim. Sen görevinden başarısız ya da hatalı olduğun için azledilmedin. Fakat halk elde ettiğin zaferleri senin şahsında buluyor. Ben biliyorum ki bize bu zaferleri ihsan eden Allah'tır. Senin, halkın şirkine sebep olmandan korktum. Bütün bu başarıların Allah'tan geldiğini bilmelerini istediğim için böyle hareket ettim. Onun için azlettim" dedi. Hâlid Bin Velid, kalbinde asla bir sıkıntı hissetmeden karara saygı duyar ve gönül hoşnutluğu ile kabul eder. Hz. Ömer'in bu kararını olgunlukla ve devlet adamı vakaıyla karşılar, Şam fetihlerinde Ebu Ubeyde'nin emri altında savaşmaya devam eder. Hâlid'in kabiliyetini, askeri dehasını takdir edip görüşlerine daima itibar eden Ebu Ubeyde (r.a) fetihler esnasında onu yanından ayırmamış, öncü birliği kumandanı olarak kendisinden faydalanmıştır. Başkomutan Ebu Ubeyde'nin vefatından sonra başka birinin emri altına girmeyen Hâlid b. Velîd, ömrünün geri kalan yıllarını Humus'ta geçirmiştir.

En büyük arzusu cihat meydanlarında şehit düşmek olan sahabi, ölüm döşeğindeyken: "Ah Hâlid! Şehit olamayan Hâlid! Harp, benim etimi çiğneyemedi. Şehitlik mertebesi hariç elde etmediğim makam kalmadı. Vücudumda bir karış yer yoktur ki ya kılıç yarası ya bir ok yarası veya bir mızrak yarası olmasın. Şimdiye kadar yüz civarında muharebede bulundum, bedenimde ok, kılıç, mızrak yarasından başka bir karış yer kalmamış olduğu halde, hamdolsun ilâ-yi kelimetullah uğrunda can veriyorum. Rahat döşeğimde öldüğüme teessüf ederim. Korkakların gözleri uyumasın!" der. Bundan sonra, "Ölümü, savaştaymışım gibi ayakta karşılayacağım. Öldüğüm zaman atımı, savaşta tehlikelere dalabilen bir yiğide veriniz! Atım ve kılıcımdan başka bir şeye sahip olmadan öleceğim. Mezarımı, bu kılıcımla kazınınız! Kahramanlar kılıç şakırtısından zevk alır" dedi. 60 yıl yaşadı ve yatağına düşüp kelime-i şehadet getirerek vefat etti. Rasulullah'ın "Allah'ım! O, senin kılıçlarından bir kılıçtır. Onunla İslam ordusunu muzaffer eyle." sözleriyle dua ettiği Hâlid Bin Velid (r.a.) Rabbine kavuştu.

Hz. Ömer'in ifadesiyle, "Ölümüyle İslam'da hiç kapanmayacak bir gedik açılmıştır." ve günümüzde, her zaman İslam ümmetinin Hâlid Bin Velid (r.a.) gibi kahramanlara ihtiyacı vardır. Duamız ve ümidimiz odur ki çok zor bir süreçten geçtiğimiz şu devirde rabbimiz böyle muhteşem kahramanları bu ümmete tekrar lütfeyesin. İslam ümmetine Hâlidler yetiştirme kabiliyeti versin. Hâlid (r.a), Hz. Peygamber'den 18 hadis rivayet etmiş, bu hadislerden ikisi Buhari ve Müslimin Sahihinde yer almıştır.

Allah O'ndan razı olsun.

KIRK KANDİL

29

Erkam B. Ebilerkam

Rıza SAVAŞ

Prof. Dr., Dokuz Eylül Üni. İlahiyat Fak.
Emekli Öğretim Üyesi

16 veya 17 yaşlarında ilk Müslümanlar arasında yerini alan Erkam b. Ebilerkam'ın yaklaşık olarak miladî 595 yılında doğduğunu söyleyebiliriz. Mekte'nin zengin ve ileri gelen ailelerinden biri olan Mahzûmoğullarına mensuptur.

Hız. Peygamber'e katiplik yaptığı rivayetlerini¹ dikkate aldığımızda genç bir delikanlı iken bu işe başlayan Erkam'ın Hız. Peygamber'in vefatına kadar bu görevi yürüttüğünü söyleyebiliriz.

Hız. Peygamber'e sadakatle bağlanarak Safa tepesi eteklerindeki evini onun emrine verdi. Hız. Peygamber, Kabe'ye yakın bu evi tebliğ faaliyeti için çok elverişli bularak merkez haline getirdi. Bu ev, "İslam Evi/Darü'l-İslam" olarak isimlendirildi. Çünkü burada Hız. Peygamber ashabına eğitim verir, inen ayetleri kadın erkek buraya gelen insanlara aktarır ve açıklamalar yapardı. Bu evde çok insan İslam dinine girmiştir. Burası hem bir ibadet hem eğitim öğretim yeri ve hem de İslam'ın insanlara nasıl ulaştırılacağına ilişkin düşünülüp konuşulduğu bir strateji belirleme mekânı idi.

Darü'l-Erkam'daki faaliyetler hakkında önemli bilgiler içeren bir rivayeti İbn Sa'd'ın şu nakli ortaya koymaktadır: Ammar b. Yasir, şöyle dedi:

"Suheyb'le Darü'l-Erkam'ın kapısında karşılaştım. Ammar ile Süheyb arasında şöyle bir konuşma geçti:

Ammar: Muradın nedir? Ne yapmak istiyorsun?

Süheyb: Sen ne yapmak istiyorsun?

Ammar: Ben Muhammed'in huzuruna girip onun konuşmasını dinlemek istiyorum.

Süheyb: Ben de böyle yapmak istiyorum.

Medine'ye ilk hicret edenler arasında yer alan Erkam Bedir, Uhud, Hendek gibi önemli gazvelerin hepsine katıldı. Okuma yazma bildiği için Hz. Peygamber'in vahiy kâtipleri arasında yer alan Erkam, Medine'de zekât memurluğuna tayin edildi.

Ammar şöyle devam etti: Bunun üzerine onun huzuruna girdik, Bize İslam'ı anlattı, biz de Müslüman olduk. Sonra o gün burada akşama kadar durduk, sonra akşam gizlice oradan ayrıldık"²

Erkam'ın ilk Müslümanlar arasında yer almasından dolayı Hz. Peygamber'in bu evi mekân tutmasının peygamberliğinin ilk yılında olduğu kabul edilebilir. Rasulullah, peygamberliğinin altıncı yılında Hz. Ömer'in Müslüman olmasından sonra Darü'l-Erkam'dan ayrılmıştır. Buna göre Rasulullah, Erkam'ın evini altı yıl kadar bir İslam merkezi olarak kullanmıştır.

Hz. Ömer'in İslam'ı kabul edip bu eve gelmesini anlatan İbn Hişam, burada kadın ve erkeklerden oluşan kırk kadar bir topluluktan bahsederken³ İbn İshak, Hz. Peygamber'in Kur'an'ı evvela erkeklere sonra da kadınlara okuduğunu kaydetmiştir.⁴

İbn Sa'd, Erkam'ın evini oğluna satılmamak ve miras bırakılmamak üzere vakfettiğini zikretmiş ve bu vakfiyenin metnini eserine almıştır.⁵

Medine'ye ilk hicret edenler arasında yer alan Erkam Bedir, Uhud, Hendek gibi önemli gazvelerin hepsine katıldı. Okuma yazma bildiği için Hz. Peygamber'in vahiy kâtipleri arasında yer alan Erkam, Medine'de zekât memurluğuna tayin edildi.

Ubeydullah ve Osman adında iki oğlu olduğu ve soyunun Osman'dan devam ettiği ve Erkam'ın torunlarının Şam bölgesine yerleştiğini ve burada senelerdir yaşadığını İbn Sa'd bize aktarmaktadır. Osman babasının yedinci müslüman olduğunu söylemiştir.⁶

Erkam, Medine'de hicri 53 yılında vefat etti ve cenaze namazını vasiyeti üzerine Sa'd b. Ebû Vakkâs kıldırdı.

¹İbn Sa'd, et-Tabakat, I, 269, 274, Beyrut 1968.

²İbn Sa'd, et-Tabakat, I, 227, 247.

³İbn Hişam, es-Sire, I, 343, Mısır 1955.

⁴İbn İshak, Sire, 128, Konya 1981.

⁵İbn Sa'd, et-Tabakat, III, 243.

⁶İbn Sa'd, et-Tabakat, III, 243.

İslâmcılık Ne Zaman Bitecek?

Vejdî BİLGİN

Prof. Dr., Uludağ Üni. İlahiyat Fak.

“İslâmcılığın Sonu” mu?

Dikkatli kitap okuyucuları “... Sonu” şeklindeki başlığa sahip ne kadar çok kitabın olduğunu muhakkak ki fark etmişlerdir. İngilizce “The End of...” şeklindeki bu başlık olduğu gibi Türkçemize aktarılarak popüler hâle geldi. Düşünürler, akademisyenler, yazarlar hâlâ bu popüler başlıktan vazgeçmedi ve sonuna geldiğini öngördükleri yeni şeylerin peşindeler. Şüphesiz bir düşünce veya sosyal olgu bir anda ortaya çıkmadığı gibi, bir anda da ortadan kalkmaz; sosyolojik anlamda “son” dediğimiz şey de bir süreci ifade eder. Dolayısıyla yeni olarak görülen durum, eskisinin tamamen zıddına yepyeni bir durum değil, eskisinin farklılaşmış hâlidir. İşte burada eskiye referansla bir yeni isimlendirme yapılır. Örneğin modernliğin sonunun geldiğine inanan düşünür, yeni duruma geç-modernlik veya (pek çok durum için yaygın olarak kullanıldığı biçimiyle) post-modernlik der.

Ülkemizde “Millî Görüş” geleneğinden bir partinin iktidara gelmesiyle birlikte ideallerin ve hayallerin yerini katı sosyal, siyasal, ekonomik gerçekliğe bıraktığı, dolayısıyla İslâmcılığın öldüğünü iddia edenler söz konusu. Nitekim iktidar partisi de kendisini “muhafazakâr demokrat” olarak tanımlıyor ve cumhuriyet değerlerine vurgu yapıyor. Bu iddianın dışında iktidarın ekonomik, toplumsal, eğitsel ve uluslararası politikalarının sonuçlarından hareketle İslâmcılığın öldüğünü düşünenler de var. Birinci görüş iktidarın “İslâmcı” olmadığını iddia ederken ikinci görüş “İslâmcı” olduğunu ancak İslâmcılığın başarısız olduğunu söylüyor. Bu ikinci görüş için özellikle ekonomide faiz meselesi ve Suriye, Mısır gibi ülkelere yönelik politikalar argüman olarak kullanılıyor.

Bu tartışmalardaki temel problem, İslâmcılığın iktidara endekslenmesi. Oysa İslâmcılığı anlamak için iktidardan daha öte tabana, ayrıca yerel-küresel konjoktüre ve dinin temel metinlerine bakmak gerekiyor.

İslâmcılık Niye Ortaya Çıktı?

İslâmcılığı Fundamentalizm gibi bir tepki hareketi olarak düşünmek doğru değildir. Fundamentalizm denilen ve 19. yüzyılın sonlarına doğru ABD’de ortaya çıkan hareket, modern bilim, düşünce ve hayat tarzına ayrıca liberal Hristiyan yorumlara bir tepki olarak doğmuştu. Batı bu dönemde siyasal, toplumsal, bilimsel ve teknolojik anlamda çok büyük atılımlar içerisindeydi. İslâmcılık ise Batı karşısında geri kalmış, İslâm coğrafyasının hızla sömürge haline geldiği, aynı zamanda büyük toplumsal, ekonomik, eğitsel problemlerin olduğu bir dönemde yeniden ayağa kalkmanın reçetelerinden birisi olarak ortaya çıkmıştı. Fundamentalizmin aksine modern bilimle İslâm’ı uzlaştırmaya, bunun yanında modern siyasal kavramları İslâm’a mal etmeye çalışan bir yaklaşıma sahiptir. 20. yüzyılın başında birkaç ülke hariç bütün İslâm coğrafyasının sömürgeleştirilmesi, yüzyılın ikinci yarısına girerken

bağımsızlığını kazanan devletlerin İslâm’a referanslarının olmaması, ayrıca adaletsizlik, yoksulluk ve yolsuzlukların devam etmesi İslâmcı anlayışı daha sonraki dönemde de besledi.

İslâmcılık tepeden gelen bir anlayış değildi, toplumun alt tabakasında da mâkes bulmadı. Esas olarak başta yazarlar, akademisyenler ve bürokratlar olmak üzere orta sınıf insanlar tarafından desteklendi. Osmanlı bakiyesi bir toplum olarak bugünden baktığımızda II. Abdülhamid’in siyaseti bu iddiamızı nakzeder gibi görünebilir. Zira II. Abdülhamid’in güttüğü İttihad-ı İslâm siyaseti İslâmcı bir politika olarak değerlendirilebilir, ancak sultanın fikirleri, döneminin İslâmcı aydınlarının siyasi fikirleri ile aynı değildi. Üstelik II. Abdülhamid’in Cemaleddin Afgani gibi birisini İstanbul’da zorunlu ikamete tâbi tutması, saray dışında sivil hareketlere hoş bakmadığına işaret eder.

İslâm ülkelerinin bağımsızlıklarının üzerinden ortalama 70-80 sene geçmesine rağmen İslâmcı olarak nitelendirilebilecek liderlerin veya partilerin iktidarı pek nadirdir, olanlar da yakın tarihlidir. İslâmcı hareketler 1990’lardan sonra siyasette güç kazansalar da pek çok ülkede iktidar olmadılar/olamadı-

İslâmcılık tepeden gelen bir anlayış değildi, toplumun alt tabakasında da mâkes bulmadı. Esas olarak başta yazarlar, akademisyenler ve bürokratlar olmak üzere orta sınıf insanlar tarafından desteklendi. Osmanlı bakiyesi bir toplum olarak bugünden baktığımızda II. Abdülhamid’in siyaseti bu iddiamızı nakzeder gibi görünebilir.

Müslüman ülkelerin bağımsızlıklarını kazanmalarına rağmen siyasi, hukuki, eğitsel alanlarda dinî kodlardan Batı'ya doğru kaymaya devam etmesi, İslâm'ı kültürel bir öge olarak tarihin bir dönemine terk etme niyeti, geçmişle günümüz arasındaki irtibatı koparma çabalarıydı.

lar. Örneğin 1991'de Cezayir'deki İslâmi Selamet Cephesi genel seçimlerin birinci turunu kazanınca ikinci tur iptal edildi ve akabinde ülke bir iç savaşa sürüklendi. Mısır'da 2011 yılında İhvan-ı Müslimin iktidara gelse de askeri darbe ile devrildi. Tunus'ta Raşid el-Gannuşi 2014'te ülkesine döndüğünde devlet başkanlığına aday olmamayı tercih etti ama bu ihtiyatına rağmen adli takibatlara maruz kalıyor. Sonuç olarak İslâmcılar hâlâ muhalefet konumundadırlar. Bu hareket içinde de çoğunluğu en zengin sınıf ve en üst bürokratik tabakadan ziyade orta düzeydeki kişiler oluşturuyor.

Dünya Kurumsal Dinden Uzaklaşırken İslâmcılık Niçin Devam Ediyor?

Sosyolojinin son 50-60 yılı sekülerleşme tartışmaları içinde geçti. Klasik sekülerleşme yaklaşımına göre toplumlar modernleştikçe, bir başka ifadeyle sanayileşmenin, şehirleşmenin, eğitim düzeyinin artması, bilimsel gelişmeler, geleneksel normların çözülmesi vb. süreçler sonucunda bireysel anlamda bilinç, toplumsal anlamda kurumlar dinden uzaklaşacaktı. Ancak sekülerleşmenin önemli kuramcılarında Berger'in de dikkat çektiği üzere hem modernleşmenin en hızlı olduğu A. B. D'de hem de modernleşme yolunda ciddi adımlar

atan bazı Müslüman ülkelerde sosyolojik öngörülerin tersine gelişmeler yaşandı. Amerika'da Evanjelik Fundamentalist hareket, İslâm dünyasında ise İslâmcı hareketler yükselişe geçti. Bu ve benzeri gelişmeler Berger'i sekülerleşme teorisini üzerinde yeniden düşünmeye sevk etti ve ünlü sosyolog sekülerizmin bir kriz içerisine girdiğini iddia etmeye başladı.

Şüphesiz her olguyu kendi bağlamı içerisinde değerlendirmek gerekir. Zira evrensel bir sekülerleşme veya dinî canlanmadan söz ettiğimizde herkesi ikna edecek bir açıklama getirmek güçtür. İslâmcılığın zayıflamak yerine kuvvetlenmesinin iki temel sebebinden söz edilebilir. Bunlardan birincisi, Müslüman ülkelerin bağımsızlıklarını kazanmalarına rağmen siyasi, hukuki, eğitsel alanlarda dinî kodlardan Batı'ya doğru kaymaya devam etmesi, İslâm'ı kültürel bir öge olarak tarihin bir dönemine terk etme niyeti, geçmişle günümüz arasındaki irtibatı koparma çabalarıydı. İkinci sebep ise modern eğitim anlayışı içinde yetişen pek çok aydın, şair-yazar, öğretmen, doktor, mühendis vb.lerinin geleneksel ve alternatif dinî eğitim kanallarından beslenerek dinî dünya görüşüne yönelmeleriydi. Bu durum, yukarıda zikrettiğimiz Berger'in dikkatini çekmiştir. Genelde entelijansiya

dinden uzaklaşırken İslâm dünyasına, dine referans yapan bir entelijansiya ortaya çıkmıştır.¹ Dolayısıyla Müslüman ülkelerde İslâmcılık ne bir köylü ne de bir işçi hareketidir; aksine ilk ortaya çıktığı zamanda olduğu gibi daha çok orta sınıf, eğitilmiş, bürokraside yer alan ya da nitelikli mesleklere sahip insanlar tarafından taşınıyor. Peki, nasıl oluyor da ülkelerindeki modern eğitim kurumlarına devam eden ya da doğrudan Batı'da eğitim gören insanlar daha reformist bir İslâm anlayışına sahip olacaklarına ya da İslâm'ı tamamen özel hayatlarının nostaljik bir öğesi haline getireceklerine siyasi ve toplumsal talepleri olan bir anlayışı (İslâmcılığı) savunuyorlar? Kanaatimizce burada devreye dinî metinler giriyor.

Şüphesiz metinler bize kendilerini zorla empoze etmez, aynı metinden birbirine oldukça iki zıt yorum çıkarmak mümkündür. Fakat İslâm'ın metinleri söz konusu olunca, bin yıllık geleneğin de etkisiyle hâlâ marjinal yorumlar ana akımlardan birisi haline gelecek yapıdan uzaklar. Dinî eğitim almış Müslümanlar, dünyanın çok farklı coğrafyalarında da olsalar, neredeyse aynı kaygılarla hareket ediyor, aynı hassasiyetleri gösteriyor, aynı tepkileri veriyorlar. Giyimlerinden kadın-erkek ilişkilerine, boş zaman faaliyetlerinden ekonomik eylemlerine kadar pek çok alanda ortak tutumlar sergiliyorlar. Kendi içlerindeki bu benzerliklerin yanında, Müslümanlar farklı kültürlerle karşılaştıklarında da arzu edilen düzeyde entegre olmuyorlar; bireylerin dindarlık düzeyleri yükseldikçe entegre olmama ihtimali de artıyor. Müslümanları bu şekilde tutan temel faktörün temel dinî metinler olduğundan şüphe edilemez. İslâm, hayatın pek çok alanı ile ilgili hükümler ihtiva ediyor, bu hükümler birer dinî el kitabı olan ilmihâllerde detaylı bir

şekilde anlatılıyor, ilmihâllerde yer almayan konular da fetva kitaplarında bulunuyor. Dolayısıyla Kur'an ve Sünnet ile başlayıp mezhep kitaplarına, oradan da ilmihâllere ve fetva kitaplarına aktarılan bir anlayış söz konusu. Geleneksel İslâm fıkıh geleneği içinde kavranan bu metinler yeni yorumlarla bir yapı-bozumuna uğramadıktan sonra her bir Müslümanın politik, ekonomik, eğitsel ve gündelik hayata dair taleplerde bulunması olağandır. Bu taleplerin sertlik derecesini de çevresel faktörler belirliyor. Bir başka ifadeyle küresel anlamda sömürü ve işgaller, mahalli anlamda da İslâm'ı kendisine rakip gören siyasi elitler ve seküler kurumsal düzenlemeler İslâmcılığı besliyor.

Sonuç olarak İslâmcılık söyleminin sona ermesi için ya temel dinî metinlerin yeni yorumlara tâbi tutulması ve bu yorumların marjinallikten çıkıp geniş halk kitlelerince kabul görmesi ya da İslâm coğrafyasındaki çeşitli sınıf ve zümreler ile toplumsal kurumların İslâm ile olan mesafelerini kapatmaları gerekiyor. Yakın vâdede bu tür gelişmeler de mümkün görülmediğinden 19. yüzyılda ortaya çıkan İslâmcılığın, bugün yeni-Selefilik gibi anlayışları da içerisine alıp yoluna devam edeceğini iddia etmek zor değildir.

İslâm, hayatın pek çok alanı ile ilgili hükümler ihtiva ediyor, bu hükümler birer dinî el kitabı olan ilmihâllerde detaylı bir şekilde anlatılıyor, ilmihâllerde yer almayan konular da fetva kitaplarında bulunuyor.

¹Berger'in görüşleri için bkz. Peter L. Berger, "Sekülerizmin Gerilemesi," Sekülerizm Sorgulanıyor. Haz. Ali Köse. İstanbul: Ufuk Kitapları, 2002, s. 16-23.

İslamcılık Üzerine Doğru Sanılan Tekrarlar

Mehmet Ali BÜYÜKKARA

Prof. Dr., Marmara Üni., İlahiyat Fak.

İslamcılık doğal olarak her kavram gibi tanımsız şekilde doğdu. Bu çıkışa 19. yüzyılın sonu, 20. yüzyılın başı gibi bir tarihleme yapabiliriz. Batı emperyalizminin küresel zafer ilan ettiği günlerden bahsediyoruz. Hususen Batı Aydınlanması menşeli seküler modern ideolojilerin düşünsel saldırılarının zirve yaptığı bir dönemi konuşuyoruz. İslamcılık bugüne kadar tarihi süreçte kendini tanımlanabilir duruma getirdi, haliyle “ötekilerini” oluşturdu, belli-belirsiz sınırlarını çizdi. Buradaki görece belirsizlik ya da müphemlik, İslamcılığın sabit kalmayıp kendini yenilemesinden ve farklı biçimlerde kendini gösterebilecek kabiliyetler geliştirmesinden kaynaklanıyor büyük ölçüde.

Canlı bir kavram olması itibarıyla, İslamcılığın ikbal ve zeval devirlerini konuşmak durumundayız. Bu inişler, çıkışlar dışarıdan ve içeriden bakış açılarının sürekli değişimine yol açıyor. Canlı olması, onu farklı algılamaların nesnesi yapıyor. Bir taraftan “ötekiler”, kendi öznellikleriyle İslamcılarını tanımlayıp onları koymak istedikleri bir yerlere yerleştiriyor. Diğer taraftan “içeriden” herkes, kendi zaviyesinden kendi İslamcılık hikayesini yaşıyor ve yazıyor, aynı zamanda tanımlıyor. Tüm bunlar tek bir İslamcılığın değil, farklı İslamcılıkların mevcudiyetini görünür kılıyor. Bu minvalde üzerinde de çok konuşulup tartışıldığı için, eskilerin tabiriyle galatı rü’yet, yani görüş yanlışları yaygınlaşıyor. Hatta bu yanlışlardan bazıları takakkümî bir kuvvete erişerek İslamcılık hakkındaki hakikatleri çarpıtıyor. Bu yazıda bu neviden en çok rastlanan ve tekrarlanan tarif, tasvir ve idrak yanlışlarına kısaca temas etmek istiyoruz.

Müslüman ismi varken İslamcı sıfatına ihtiyaç yoktur

İslamcılık akımı bir zarurete mebni doğdu. Batılı emperyalistlerin İslam topraklarını işgalleri, birçok müslüman ülkeyi sömürgeleştirmeleri, ekonomik darboğaza sokmaları, Batı ilerlemesi karşısında müslümanların özgüven sorunları, İslami kurumların yozlaşmaları, misyonerler ve oryantalistlerin tahripkâr çalışmaları, hilafetin sonlanması gibi eş zamanlı veya birbirini takip eden olumsuz gelişmelere çareler arama niyetindeki bir kesim müslüman, fikri ve fiili seferberliğe geçti. Günümüzde de devam eden bu durum karşısında müslümanların bu gidişatı durdurup tersine çevirecek bireysel veya teşkilatlı çalışmalarını, bu yoldaki ilmi ve entelektüel faaliyetlerini, siyasal ve/veya militer hareketlenmelerini, tecdid ve ıslah projeleri gibi bir dizi aksiyonlarını İslamcılık kavramıyla karşılıyoruz. Tüm bu işlerde referans İslam olduğu için, İslam'ın düşünsel, toplumsal ve siyasal sahalarda yeniden egemen olması gayesiyle çalışmalar yürütüldüğü için bu toplu gayretin faillerine İslamcı, ortaya çıkan işlerin yekûnuna da İslamcılık diyoruz.

Diğer taraftan aynı aksiyonları İslam'ı referans almadan gerçekleştirmek isteyen başka siyasal ve kültürel organize çevreler var. Mesela Batıcılar, tümüyle seküler zeminde, Batı'nın ulaştığı çağdaş medeniyet seviyesini ve bunu sağlayan modern değerleri referans alarak kurtuluşu, gelişmeyi ve ilerlemeyi hedefliyorlar. Dinin bir dünyevi değer teşkil etmesi, Batıcı zaviyeden kabulü mümkün olmayan bir şeydir. Hakeza aynı aksiyonları milli değerlere referansla gerçekleştirmeyi hedefleyen milliyetçiler mevcut. Arap, Türk, Arnavut, Kürt, Hint, Fars vs. milliyetçilikleri,

söz konusu varlık mücadelesinde milli kimlikleri en üst değerde gördükleri için, İslam ancak milli referansları besleyip destekleyecek yardımcı bir unsur olarak kıymet buluyor. Bu durumda ana referans odağı olarak işlev göremiyor.

Hem Batıcı hem de Milliyetçi akımların bünyesinde müslüman kimliğini tümüyle terk eden yahut gayrimüslim hüviyetiyle davasına hizmet eden insanlar yok değil. Fakat çoğunluk, "bizler de müslümanlarız" diyerek Batıcılık ya da Milliyetçilik yapıyor. Haliyle işlerinde İslam'ı referans alan müslümanlar ile almayanların ayırıcılığına gitmek için İslamcılık zaruri bir kavram olarak kullanıma giriyor.

Her müslüman İslamcıdır

Aslında her müslümanın aynı zamanda bir İslamcı olması gerekir. Allah ve Resulü'nün insanlığa sunduğu kâmil mümin tipi, tam bir İslamcı portresidir. Böyle olduğunda İslamcı gibi ilave bir sığata da zaten ihtiyaç kalmayacaktır. Kavramın kullanımı abesle iştigal olacaktır. O Allah ki, Hac suresinin 72. ayetinde "bundan önceki kitaplarda da bu Kur'an'da da bize müslüman adını verdiğini" söylemektedir. Bu isme başka bir ismin eklenmesi, Allah'ın koyduğu ismi kâfi görmemek noktasına kadar giden bir hadsizliği çağrıştırabilir.

Fakat bu mülahazalara rağmen, yazının mukaddimesinde zikrettiğimiz şartlar altında, her müslümanın İslamcı duyarlılığına sahip olmadığını, bu nedenle de her müslümanın İslamcı olmadığını ya da olmadığını belirtmemiz gerekiyor. İslamcı olmak ilave bir niyeti, cehdi, gayreti icap ettiriyor. Beşer'in ifadesiyle, sürekli mücadele minderinde bulunmayı, sorumluluk hissetmeyi, inisiyatif almayı, havlu atmamayı gerektiriyor. "Müminlerden özür sahibi olmaksızın

Tüm bu işlerde referans İslam olduğu için, İslam'ın düşünsel, toplumsal ve siyasal sahalarda yeniden egemen olması gayesiyle çalışmalar yürütüldüğü için bu toplu gayretin faillerine İslamcı, ortaya çıkan işlerin yekûnuna da İslamcılık diyoruz.

İslamcı olmak ilave bir niyeti, cehdi, gayreti icap ettiriyor. Beşer'in ifadesiyle, sürekli mücadele minderinde bulunmayı, sorumluluk hissetmeyi, inisiyatif almayı, havlu atmamayı gerektiriyor.

*oturanlarla Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihat edenler eşit olmazlar. Allah, mallarıyla, canlarıyla cihat edenleri, derece itibarıyla, oturanlardan üstün kıldı. Allah onların hepsine de cenneti vaad etmiştir. Bununla beraber Allah mücahitlere, oturanların üzerinde büyük bir ecir vermiştir*¹ mealinde Nisa suresinin 95. ayeti aslında açıklamak istediğimiz durumu çok veciz şekilde önümüze seriyor. Ayetteki "oturanları" acaba "mücadeleden kaçanlar" olarak tefsir edebilir miyiz? Buna rağmen Allah (c.c) onlardan mümin ismini kaldırmıyor. Üstelik onlara da iman ve amelleri dolayısıyla hüsnâyı, yani ahiret güzelliğini vad ediyor. Fakat iman ve İslam'ın malum ve muhtasar şartlarıyla yetinmeyip kendi yolunda malları ve canlarıyla gayret edenleri, risk alıp fedakârlık gösterenleri "oturan müminlere" üstün kılıyor. Ayetten özetle anlıyoruz ki her müslüman, mücahit vasfını kuşanmıyor. İslamcı ile müslüman arasında böyle bir husus - umum münasebeti olduğunu, her İslamcının pek tabii müslüman olduğunu ama her müslümanın İslamcı olmadığını ayetten mülhem söyleyebiliriz. Aliya'nın *İslam Deklarasyonu*'nda "müslümanın İslamlaşması" ifadesiyle açıkladığı husus tam da budur. Bu açıklamalarımız ayrıca "müslüman ismi varken İslamcı sıfatına ihtiyaç yoktur" diyenlere de ikinci bir itirazi cevap teşkil etmektedir.

İslamcılık modernist bir akımdır

İslamcılığın modern zamanların bir akımı olduğunda kuşku bulunmuyor. Ancak bu durum İslamcılığı modernist bir akım yapmıyor. Bilakis İslamcılık modernizmin tahribatına karşı alınacak tedbirleri ve modernizmi zayıflatacak hamleleri daima gündeminin en üstlerinde

tutmuştur. Söz konusu modernizm imajı, ilk İslamcılarının, hususen Muhammed Abduh kuşağının, ilk kaynaklara dönüşçü, dinî istidlalde nas-akıl dengesinde akli çözümlere ağırlık veren tutumları ve içti-hat yanlısı fikirlerinin bir yansımasıydı. Ancak bu çizgi İslamcılık'ta hiçbir zaman hâkim bir yönelim haline gelmedi. Mesela Abduh'un talebesi Reşid Rıza, hocasının ardından onun bu duruşunu rehabilite etmek için ömrünün sonuna kadar uğraştı durdu.

Daha yakın dönemde Fazlurrahman'ın tarihselciliği de modernitenin ürettiği sorunlar karşısında metodolojik bir çıkış yolu sunması itibarıyla birtakım İslamcılara ilk bakışta cazip ve münasip gelmiş olabilir. Ancak bu modernist yöntemdeki kaypaklığın fazla zaman geçmeden idrak edilmesi İslamcılığı büyük ölçüde tarihselcilikten uzaklaştırmıştır. Daha önemlisi hem Kur'ancılık hem de tarihselcilik yüzleriyle İslam modernizminin seküler, laikçi ve emperyalist çevrelerle yer yer işbirlikleri geliştirmesi, işbirlikçi olmayanların da en azından yolun sonunda onlarla aynı neticelerde birleşmesi İslamcılarını fazlaca tedirgin etmiştir ve etmektedir. İslamcılığı bir modernizm türü addetmek bu nedenlerle haksız ve asılsız bir itham olarak kalmaktadır.

İslamcılar gelenekli yapılara, medreseye ve tarikatlara karşıdır

İlk İslamcılarda, özellikle Osmanlı'nın Kahire, Şam, Bağdat gibi Arap şehirlerinde şöhret yapmış alim ve münevverleri arasında baskın "ilk kaynaklara dönüşçü" bir akım mevcuttu. Üretken basın-yayın faaliyetleri, siyasetle olan yakın münasebetleri, yoğun seyahatleri bu isimleri diğer İslamcılara nispetle daha öne çıkarmıştı. Müslüman-

ların yeniden ayağa kalkmaları, eski parlak devirlerine geri kavuşmaları için bidat ve hurafelerden arınmaları gerektiğini söyleyen, sorunlu zühd ve tevekkül anlayışının müslümanları girişimcilikten alıkoyup tembelleştirdiğini ileri süren bu kesim, tasavvufi yapıları genel menfi gidişattan sorumlu tutmaktaydı. Benzer şekilde aynı kesim, bir mezhebin taklidini esas alması nedeniyle çağdaş ihtiyaçlara cevap veremediği ve ehil ellerce yürütülmediği gerekçesiyle medrese sistemini de hedefine koymuştu. Eğitimin modernleşmesini savunmaktaydı.

Benzer düşünceler bugün de İslamcı camialar içinde mevcuttur. Ancak bu tutumu dün ve bugün için İslamcılığın geneline teşmil etmek mümkün değildir. II. Meşrutiyet'le birlikte Sultan Abdülhamit'in matbuat sansürü kalkınca, İslamcı kesimler dergilerini çıkartmaya başlamışlardı. Mehmet Akif'in editörlüğünü yaptığı *Sırât-ı Müstakîm/Sebîlürreşâd* dergileri yukarıda bahsettiğimiz minvalde tasavvuf ve medrese tenkitlelerine sıkça yer veren yayınlardı. Fakat yine İslamcı çevreden Mustafa Sabri ve arkadaşlarının çı-

kartıkları *Beyânülhak*, tam aksine modern gelişmeleri menfi gidişattan mesul tutan ve mezhebi gelenekleri müdafaa ederek medreseye sahip çıkan yazıların tefrika edildiği bir dergiydi. *Beyânülhak* çevresi medresenin ıslahını çözüm için yeterli görmekteydi. Yine Meşrutiyet dönemi periyodiklerinden *Cerîde-i Sûfiyye*, *Tasavvuf*, *Muhibbân* gibi yayınlar mutasavvıf İslamcılarca yayınlanmaktaydı. Mesela beşik şeyhliği türünden yozlaşmaları tenkit süzgecinden geçiren yazılarla beraber, sufiyye geleneğinin modern zamanda İslamcılık zaviyesinden göreceği çok yönlü müspet işlev bu dergilerdeki birçok yazının mevzuunu oluşturmuştu.

Mezhep ve tarikat geleneklerine mesafeli ve eleştirel duruşu İslamcılığın alamet-i fârikası sayan tarif ve izahlar, ya kendi fikri mevkilerini İslamcılığın merkezi görür tarzda bir nevi inhisarcılıkla maluldür ya da İslamcılığı mahkûm etmek için sunulan içi boş bir retorikten ibarettir. Son zamanda İslam alemindeki birçok tarikatın sufi-erkân-dergâh sacayağını fazlaca aşan faaliyet sahaları bu iddianın geçersizliğinin en bariz kanıtıdır. İran devriminin bir medrese hareketi tarafından koordine edilişi ve arkasından din esaslı bir devletin teşkili yine bu iddiayı boşa çıkartacak güncel bir misaldir.

İslamcılık ümmetçi olduğu için milliyet fikrine karşıdır

İttihad-ı İslam ülküsü İslamcılığın tabiri caizse olmazsa olmazıdır. Bu siyasal birlik idealini sekteye uğratabacak, başta milliyetçilikler olmak üzere her türlü fikir ve hareket İslamcılarca muzır addedilmiştir. Genel bakış böyle olmakla beraber, Allah'ın ayetleri (el-Hururât: 13) kabul edilen etnik farklılıklar ve bunun yol açtığı milli şuur ve duygular fitri hakikatler

II. Meşrutiyet'le birlikte Sultan Abdülhamit'in matbuat sansürü kalkınca, İslamcı kesimler dergilerini çıkartmaya başlamışlardı. Mehmet Akif'in editörlüğünü yaptığı Sırât-ı Müstakîm/Sebîlürreşâd dergileri yukarıda bahsettiğimiz minvalde tasavvuf ve medrese tenkitlelerine sıkça yer veren yayınlardı.

İslamcılık modern zamanın hâkim seküler ideolojileri karşısında insanlığa halis bir toplumsal düzen projesi sunar. Bunu gerçekleştirecek vasıtalardan biri siyasettir. İktidarın temini, İslamcı ideallerin hayata geçmesini çabuklaştırıp kolaylaştıracaktır. Genellikle siyasal İslam olarak anılan bu ıslahatçı anlayış bu mülahazalarla hareket etmektedir.

kabul edilmiştir ve bunların inkârı yoluna gidilmemiştir. Efgani gibi ilk temsilcilerden bugüne İslamcılar, milli uyanışı sağlayan unsurlar olmaları hasebiyle dil, tarih ve edebiyat çalışmalarına gereken önemi vermişlerdi. Zira milletlerin bağımsız kimlikler olarak öncelikle kendilerini geliştirip ayağa kalkmaları, ümmetin birliği idealinin sıhhatlice tahakkuku için bir ön şarttır. Sadece dikkat edilmesi gereken husus, kavmiyetçiliğin ve dini olana alternatif seküler bir milliyetçiliğin üstün hale gelmemesidir. Diyebiliriz ki, sol ideolojilerde rastlanıldığı şekilde milli şuurdan yoksun köksüz bir enternasyonalizm İslamcılıkta kendine fazla bir alan açamamıştır.

Said Nursî'nin ifadeleriyle devam edersek, milliyetçiliğin "bir kısmı menfidir, şeâmetlidir, zararlıdır. Başkasını yutmakla beslenir, diğerlerine adâvetle devam eder". Müsbet kısmı ise, "âyet-ı içtimaiyenin ihtiyâc-ı dahilîsinden ileri gelir. Teâvüne, tesânüde sebeptir; menfaatli bir kuvvet temin eder, uhuvvet-i İslâmiyeyi daha ziyade teyid edecek bir vasıta olur". Nursî bu tür milliyet fikrinin İslamiyet'in zırhı olacağına, ona destek olup koruyacağına inanır. Onun İslamiyet'in yerine ikame edilmesi ise büyük bir cinayettir.²

İslamcılık siyasal iktidar odaklı bir akımdır

İslamcılık modern zamanın hâkim seküler ideolojileri karşısında insanlığa halis bir toplumsal düzen projesi sunar. Bunu gerçekleştirecek vasıtalardan biri siyasettir. İktidarın temini, İslamcı ideallerin hayata geçmesini çabuklaştırıp kolaylaştıracaktır. Genellikle siyasal İslam olarak anılan bu ıslahatçı anlayış bu mülahazalarla hareket etmektedir. Fakat bu yöntemi doğru ve uygun bulmayan geniş İslam-

cı kesimlerin de mevcut olduğunu biliyoruz. Siyasetin fırsatçı, çıkarıcı, acilci vs. dürtülerinin zararlı doğası bir kısım İslamcıyı siyasetten uzaklaştırmıştır. Bireyden başlayıp ailenin, mektebin, cemiyetin ıslahını, takva çizgisinde dönüşümünü gaye edinen İslamcı yapılar, "zaferle değil seferle mükellef olduklarının" altını çizmişler, uzun soluklu gayret ve mücadelenin Allah'ın inayetiyle iktidarı doğal sürecinde getireceğine kanaat getirmişlerdir. Burada önemli olan şey, iktidara sahip olunması değil, kulluk vazifesinin hakkıyla yerine getirilmesidir. Bu gerçekliğe rağmen İslamcı akımla siyasal İslamcılığı birbirine eşitleyenler ya İslamcılığın mahiyetini bilmemektedirler ya da siyasetin ürettiği olumsuzlukları tüm İslamcılara yükleyerek kendi ideolojilerini temize çıkarmanın peşindedirler.

İslamcılık iflas etti

Fransız oryantalist Olivier Roy'un 1992'de yayınladığı *Siyasal İslamın İflası* başlıklı kitabında ortaya attığı bu hüküm sürekli tekrarlanan bir slogan haline geldi. İran, Afganistan, Cezayir, Sudan, İhvan gibi İslamcı hareket ve devlet modellerine bakan Roy, ortaya çıkan durumun bir çeşit yeni-fundamentalizm olduğunu, bu modellerden hiçbirinin, İslamcılığın doğuş ve gelişim sürecinde ideal olarak ortaya konulan adil, ahlaki ve eşitlikçi bir toplum ve yönetim sistemi kurmayı başaramadığını öne sürerek söz konusu iflası ilan ediyor. Roy'un değerlendirmelerinde haklı yönler bulunmakla birlikte, günün sosyal, siyasal ve ekonomik şartlarının zorlama ve kısıtlamalarını görmezden gelerek, sanki "güllük güllüstanlık" koşullarda olması gereken yapılamamış gibi, iddia ettiği başarısızlıkları tümüyle İslamcılığa bağlaması haksız ve çok erken ya-

pılmış bir tespit olarak görünüyor. Yine, Roy'un bu hükmünün "siyasal İslam" için verildiğini, siyasal olmayan İslamcılığı içermediğini ama yanlış bir biçimde kamuoyunda tüm İslamcılığa mâl edildiğini belirtelim. Öte yandan, öne sürülen başarısızlıkların yine İslamcılar tarafından tartılıp değerlendirildiğini, ortaya çıkan ve iflas gibi görünen durumun aslı itibarıyla İslamcı ilkelerin ihlaliyle oluştuğunun beyan edildiğini biliyoruz.

İktidar geldi, İslamcılık bitti

Bu yargının, İslamcıları salt siyasal amaçlar peşinde koşan varlıklar olarak değerlendiren yanlış algının sonucu olduğunu öncelikle söyleyelim. Bu hüküm, özü itibarıyla İslamcılığın bir muhalefet bilincini temsil ettiği gerçeğini ıskalyor. İktidara yürüyenler ve hatta ele geçirenler İslamcılar bile olsa, İslamcılığın aynı zamanda karakteri icabı bir kontrol mekanizması olarak işlev göreceğini anlamazlıktan geliyorlar. İktidarın evrensel İslami ilkelere uygun işlemesinin garantörünün yine İslamcılık olması gerektiği bu noktada gözden kaçırılıyor. Tüm bu mülahazalarla birlikte, siyasal iktidar alanlarının doğası

icabı İslami değerler açısından büyük tuzaklarla dolu olduğunu, ancak yüksek bir takva ve uhrevi hesap şuuruyla bunlardan kaçmanın, kaçınmanın mümkün olduğunu zaten müslümanların bilmesi gerekiyor.

İslamcılar amaçları için dini kullanan kimselerdir

Türkçede iş ve meslek adı türetmeye yarayan -cı ekini taşıması İslamcı sözcüğü için zaten bir dezavantaj oluşturuyor. Dolayısıyla bir ölçüde itici bir algıyı aksettiren kavram, daha çok siyasal amaçlar, bazen de mali kazanımlar için İslam'ın istismarını betimlemek için kullanılıyor. Aslında söz konusu istismarın misal gösterilen faillerine bakıldığında birçoğunun İslamcı ideallerden uzak, ilkesiz, pragmatist ve oportünist ahlaka sahip kaypak ve eyyamcı kişilikler olduklarını görmekteyiz. Söz ve hareketleriyle İslamcılığı yansıtanların ise vacip adettikleri emr-i bi'l maruf ve nehy ani'l münkerin gereğini yaptıklarında çoğu kez gözden düşürüldüklerini, maddi kayıplara uğradıklarını, makam ve mevkilerinden olduklarını, ikbal zamanlarında bile çeşitli sıkıntılara maruz kaldıklarını İslam aleminin hemen her tarafında müşahade etmekteyiz.

¹ Ali Haydar Beşer, "İslamcılığı Yargılamanın Dayanılmaz Hafifliği ya da İslamcılık Neden Gereklidir?", 29 Mart 2021, <<https://www.ilkeanaliz.net/2021/03/29/islamciligi-yargilamanin-dayanilmaz-hafifligi-ya-da-islamcilik-neden-gereklidir/>> (erişim: 02.10.2023).

²Said Nursî, Mektûbât, altıncı mektub, üçüncü mebhâs.

İktidarın evrensel İslami ilkelere uygun işlemesinin garantörünün yine İslamcılık olması gerektiği bu noktada gözden kaçırılıyor. Tüm bu mülahazalarla birlikte, siyasal iktidar alanlarının doğası icabı İslami değerler açısından büyük tuzaklarla dolu olduğunu, ancak yüksek bir takva ve uhrevi hesap şuuruyla bunlardan kaçmanın, kaçınmanın mümkün olduğunu zaten müslümanların bilmesi gerekiyor.

Prof. Dr. İsmail Kara'ya İslamcılık Hakkında Sorduk

İNSİCAM

S: Hocam bize İslamcılığın doğduğu şartlardan bahsedebilir misiniz? İslamcılık hangi şartlarda doğdu?

İslâmcılık fikriyatının ve ardı sıra İslâmcılık hareketlerinin iki kaynağından, iki zemininden bahsedilebilir. Bunlardan biri iç kaynaktır. İslâm ilim ve kültür tarihinde zaten var olan teccid düşüncesi XVIII. yüzyılın ikinci yarısı veya son çeyreğinde kuvvetli bir temayül olarak yeniden canlanıyor. Malum, teccid yenileme demek fakat esas yaptığı şey zaman içinde ana kaynaklarla, asr-ı saadetle hayatın,

tarihin akışı ve ortaya çıkan din anlayışları ve yorumları arasında vücut bulan mesafeleri, problemleri hatta sapmaları yeni şartlarda bir daha ele almak ve tabiri caizse tarihi kaynaklara, kaynakları tarihe doğru çekmektir. Neyi içeri alacak ve sahayı genişleteceğiz ve neleri dışarda bırakacağız ve yeni sınırları nasıl çizeceğiz sorularını bir daha cevaplamaktır. Buna İslâmın, Müslümanlığın iç dinamiklerinin canlanması, kendini tadil ve tashih için harekete geçmesi, genişleyip daralması da diyebiliriz.

İkincisi dış kaynak veya dış etkiler.

Aynı dönemlerde yani XVIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı Devleti dahil bütün büyük İslâm coğrafyalarında, Mısır'da, İran'da, Hindistan'da askerî-maddî başarısızlıklarla da irtibatlı olarak bir yetersizlik durumu ve kendinden şüphe fikri doğuyor ve gittikçe kuvvetleniyor. Bunu besleyen işgaller, misyonerlik faaliyetleri, sömürgeleşme, gavur çizmesi, oryantalistik çalışmaların psikolojik baskıları ve tahakkümleri de var.

Yetersizlik fikri ve kendinden şüphe çok önemli bir şey. Çünkü bir adım sonra bu İslâmın, mevcut İslâm yorumlarının ve İslâmî yaşama tarzlarının yetersizliği mânasına gelecek, böyle anlaşılacaktır. İslâm dünyasının modern Avrupa düşüncesi, modern Avrupa hayatı, modern bilimlerle münasebete geçmesi, bir başka şekilde söylersek modernleşmesi, batılılaşması, islahat hareketleri bu akışın içinde ortaya çıkıyor, vücut buluyor ve giderek kuvvetleniyor.

İslâmcılık yani benim tanımım İslâmın bir bütün olarak yeniden

yorumlanmaya çalışılması, yeni din yorumları, Yeni Seleflik ve buna uygun bir yaşama üslubu arayışları... Elbette bunun kademeleri, renkleri, farklı tezahürleri var, hem kronolojik olarak hem de farklı coğrafyalar, gruplar itibarıyla. Diyelim ki aynı problemi âlimlerle aydınların ele alma biçimleri ve öncelikleri farklılık gösterir veya büyük şehirlerde ortaya çıkmasıyla taşraya yayılması arasında zaman farkları vardır.

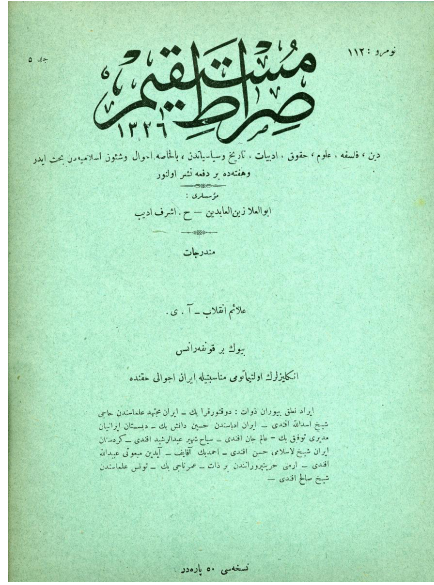
Ama bu iki kaynak İslâmcılık düşüncesi ve hareketlerinin bütününde vardır. Bu düşüncenin hem geleneksel hem de modern karakterde olması da bu kaynaklar sebebiyledir. Genişlemek ve daralmak, yayılmak ve sıkılaşmak... Yahut muhalefet ve uyum...

S: Bir zemin ortaya çıktı sayılır. Buradan sizin İslâmcılık tarifinize geçelim isterseniz. Bu hareketi, bu fikri nasıl tanımlıyorsunuz?

Bundan 40 küsur yıl önce İslâmcılık meselelerine, çağdaş İslâm

İslâmcılık yani benim tanımım İslâmın bir bütün olarak yeniden yorumlanmaya çalışılması, yeni din yorumları, Yeni Seleflik ve buna uygun bir yaşama üslubu arayışları... Elbette bunun kademeleri, renkleri, farklı tezahürleri var, hem kronolojik olarak hem de farklı coğrafyalar, gruplar itibarıyla. Diyelim ki aynı problemi âlimlerle aydınların ele alma biçimleri ve öncelikleri farklılık gösterir veya büyük şehirlerde ortaya çıkmasıyla taşraya yayılması arasında zaman farkları vardır.

İki üç asırlık bir tarihi olan İslâmcılığı ortaya çıkaran sebeplerin hiçbiri ortadan kalkmış değil ve yeni kaynak arayışları da, etkilenmeler de ortada, devam ediyor. Bu durumda mantıken İslâmcılığın da devam etmesini beklemek doğru olur.

düşüncesine eğilmeye başladığım zamanlarda mevcut tariflerin yetersizliğini ve çok taraflı hissiliğini de görmüş ve eski tabirle “efradını cami ağyarını mani” yeni bir tarif yapmaya çalışmışım. O tarifi aktarabiliriz:

“İslâmcılık, XIX-XX. yüzyılda İslâmı bir bütün olarak (inanç, ibadet, ahlâk, felsefe, siyaset, hukuk, eğitim...) ‘yeniden’ hayata hâkim kılmak ve akılcı bir metotla Müslümanları, İslâm dünyasını batı sömürsünden, zalim ve müstebit yöneticilerden, esaretten, taklitten, hurafelerden kurtarmak, medenileştirmek, birleştirmek ve kalkındırmak uğruna yapılan aktivist ve eklektik yönleri baskın siyasî, fikrî ve ilmî çalışmaların, arayışların bütününe ihtiva eden bir düşünce ve harekettir”.

Bu tarif Türkiye’de İslâmcılık Düşüncesi’nin ilk cildinin Giriş’inde yer alıyor. Latife yapmak caizse hâlâ fena bir tarif sayılmaz diyelim...

S: Yine de bu kavram, neyi ve kimleri ifade etmek için kullanılmaktadır diye bir soru sorabilir miyiz?

Neyi ifade ediyor sorusunu cevaplandırırken en genel mânada yeni İslâm yorumlarını ve bununla alakalı yeni usulleri, yaklaşımları, metodolojileri diyebiliriz. Kimleri ifade ettiğine gelince burada durduğunuz yere veya öne aldığımız değişikene göre farklı cevaplar verebilirsiniz. Dar çerçeveden geniş halkalara doğru gidersek ilk İslâmcı halkada fikrî olarak din anlayışı itibarıyla Yeni Selefi, kaynaklara dönüşü önemseyen, bu bakımdan dışlayıcılık hususiyetleri fazla, hareket olarak da aktivist ve siyaseti önemseyen, görünüşte muhalif tarafları kuvvetli kişilerden, gruplardan bahsedebiliriz sanırım. Hep altını çizdiğim bir husus var; İslâmcılık siyasal olana, siyasete, aktivizme indirgenemez, bu indirgeme birçok şeyi görmeyi engeller. Oryantalistler bunu bilerek ve bir sebebe mebni yapıyorlar ve Müslüman ülkelerin okumuş yazmışlarını da ciddi ölçüde etkiliyorlar. Bence aslolan Yeni Selefi din anlayışıdır, aktivizm ve siyasallık da oraya yaslanıyor. Her Yeni Selefi düşünce aktivizmi ve siyasallığı getirmese de...

Halkaları genişlettikçe İslâm ülkelerindeki yeni eğitim süreçlerinden geçmiş bütün kişilerin ve grupların din ve İslâm anlayışlarını, Müslümanlıklarını kademe kademe İslâmcılıkla ilişkilendirmek mümkün. Bu halkalarda İslâmcılıklar farklılıkları öne çıkan karakterleriyle tebarüz edebilirler. Meselâ cemaat ve tarikat yapıları dar fikrî İslâmcılık yorumlarına umumiyetle dahil edilmez, onlar geleneksel karakterde ve pasif tarafta kabul edilir. Bu elbette doğru olan bir şey değil. Burada kademeler kullanmak mecburiyeti var. Halkalar ve kademeler değiştikçe tarifin unsurlarında veya perspek-

tiplerde de bazı değişiklikler olacaktır, olmalıdır.

S: Size göre İslamcılar neyi başardılar, neyi başaramadılar? Bu başarı ve başarısızlığın sebepleri nelerdir?

İslâmcıların başarıları konusunda benim not verme tarzım pek cömertçe sayılmaz. İlk çalışmalarımın itibaren hem İslâmcıların kendilerini tarif biçimlerini hem de karşıtlarının veya oryantalistlerin, Türkiye'de Cumhuriyet ideolojisi mensuplarının veya bazı dindar fikir adamlarının, cemaat ve tarikat mensuplarının onlar için kullandıkları sıfatları ve tanımlamaları tenkit süzgecinden geçirmek gerektiğini vurguladım, sadece vurgulamakla kalmadım bunu epeyici bir miktar da yaptım, yapıyorum. Bu biraz da benim mesleğimin ve meşrebimin gereğidir. Benim başarıda kullandığım ölçü şu: İslâmcılık hareketlerinin bugün geldiği yer itibarıyla Türkiye'yi ve İslâm dünyasını, hatta insanlığı taşıma kapasitesi nedir? Bu soruya hamaşetten ve hissiyattan uzak kalarak ne kadar müsbet cevap verilebil-

irse başarıları da o kadar.

Bu noktada akıl yürütmeler, tahliller ve hükümler için İslâmcılık fikriyatı ile İslâmcılık hareketleri, aksiyonları arasında da bazı ayırımlar yapabiliriz. Diyelim ki bazı siyasî veya iktisadî başarılar, canlı aktivizm otomatik olarak fikrî başarı mânasına da gelmez. Hatta bunlar uyum hattını kuvvetlendirdiği için başarı gibi gözükün zafiyetler olarak da değerlendirilebilir. Terside doğru muhtemelen. Burada da bakışaçısı ve gözetilen kademeler önemli. Tek öncelikli ve tek kademeli değerlendirmeler muhtemelen doğru ve sıhhatli, üst seviyede ve imkânli hükümlere götürmeyecektir.

S: Uzun yıllardır İslamcılık üzerine çalışıyorsunuz. Bugünden geriye doğru baktığınızda ne görüyorsunuz? Bu konu ne kadar çalışıldı? Mevcut çalışmaların seviyesi hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Düneye göre daha fazla çalışmaya ve imkâna sahip olduğumuz bir vâkıa. Farklı zaviyelerden bakan çalışmalar da bir miktar daha arttı. Ama yeterlilikten bahsedecek orada biraz daha durup düşünmek lazım. Bizim memleketimizdeki İslâmcılık fikri ve hareketi sözkonusu olduğunda yeterlilik derecesi biraz daha aşağıya düşecektir. Bunun tek sebebi akademik çalışmaların, fikrî gayretlerin azlığı değil, aynı zamanda 60 sonrası aktivist ve entelektüalist İslâmcılığın Türkiye merkezli düşünmeyi, oradan İslâm dünyasına ve dünyaya açılmayı, mukayeseli çalışmalar yapmayı başaramamış olmalarından da kaynaklanıyor.

Oryantalistik çalışmaların hem bakışaçısı hem de muhteva itibarıyla çok yönlü etkilerini, belki belirleyiciliğini de hesaba katmak lazım.

S: Düneye ve bugüne baktığınızda İslamcılığın yarını hakkında ne düşünüyorsunuz?

Geldik fütürist yaklaşımlara... Şunu söylüyorum: İki üç asırlık bir tarihi olan İslâmcılığı ortaya çıkaran sebeplerin hiçbiri ortadan kalkmış değil ve yeni kaynak arayışları da, etkilenmeler de ortada, devam ediyor. Bu durumda mantıken İslâmcılığın da devam etmesini beklemek doğru olur. Fakat hangi İslâmcılık devam edecek ve öne çıkacak ve diyelim ki Türkiye'yi taşıma kapasitesi ne kadar olacak? Muhalefet hattı mı yoksa Soğuk Savaş sonrasında daha bir hakim olan uyum ve entegrasyon hattı mı kuvvetlenecek?

Söylemlerin ve sloganların önemsiz olduğu elbette söylenemez, maddî büyümelerin, sayıların da... Ama daha önemli olan onların arkasındaki fikirler, onların revnakı, derinliği, yerliliği, yerindeliği ve kuşatıcılığıdır, dayanıklılığı ve kendini yenileme kapasitesidir, nereden konuştuğunu, nasıl ses verdiğini bilmesidir. Kendini bilmek, üst düzeyde farkındalık... İş buraya intikal ettiğinde ben yetersizlik ve zafiyetlerin, kemik erimelerinin daha fazla olduğunu görüyor ve düşünüyorum. Umarım yanılıyorumdur.

Kıymetli cevaplarınız için çok teşekkür ediyoruz.

İslamcılık Nedir, Ne Yapmalıdır?

Vahdettin İNCE

Gazeteci-Yazar

İslam alimleri, insanın yaratılışında yer alan öfke gücünün (kuvve-ı gadabiyenin) varlık amacını “insanın kendisine yönelen zararları savması” olarak açıklamışlar. Birey (nefsi müdafaa), aile (taassup), kabile (asabiyet), millet (milliyetçilik) düzeyinde belirecek muhtemel zararlara karşı bu gücümüz potansiyel bir savunma mekanizması olarak yaratılışımızda mevcuttur. İbn Haldun’un dediği gibi insanın doğuştan sahip olduğu bir diğer özellik de başkasının sahip olduklarını zor kullanarak alma isteğidir. Bu isteği yerine getirecek güç, kuşkusuz sahip olduğumuz “öfke”dir. Öfkenin, başkasının sahip olduğu şeyleri zorla alma amacıyla devreye girmesi haline “tuğyan” (taşkınlık, azgınlık) diyoruz. Yüce Allah, insanın bu duygusunun yani öfkenin meşru çerçevede kalması için öncelikle insanın sahip olduğu aklın kontrolünde olmasını öngörmüştür. Bunun yanında başkalarının da bu duyguya sahip olması büyük ölçüde bu bağlamda caydırıcı bir rol oynamaktadır. Ancak taraflardan birinin öfke gücünü kullanma imkanları zayıf olabiliyor, akıl da çeşitli maddi ve manevi etkenlerin etkisinde kalarak dengeleyici, dizginleyici rolünü oynayabiliyor. Bunun için yüce Allah vahiy aracılığıyla insanın sahip olduğu bütün güçlere, bu arada öfke gücüne doğal haddini bildiren ahlakî normları gösteriyor. Nitekim yaratılış kelimesi “halk” ile yaratılışa uygun, hareket etme de “ahlak” ile ifade edilir. Halk ile “huluk/ahlak” aynı kökten gelir.

Yukarıda işaret ettiğimiz gibi, birey olarak nefsi müdafaa, aile taassubu, kabile asabiyeti ve milliyetçilik insanın yaratılıştan sahip olduğu bir savunma refleksi olarak, güçler arası dengenin bozulduğu (bir tarafın maddi anlamda zayıf olması) ve aklın da çeşitli etkenlerin etkisiyle rolünü sağlıklı ve eksiksiz oynayamadığı durumlarda insanın kendisine yönelen zararları savma aracı olarak bahsedilen öfke gücü hem insanın kendisine hem de başkasına zarar verme aracına dönüşür. Mesela nefsi müdafaa bireysel bir serseriliğe, aile taassubu azgın bir kan davasına, milliyetçilik de ırkçılığa evrilir.

Kuşkusuz modern dönemlerde ortaya çıkan kavramlardan biri olarak İslamcılık da insanın ümmet düzeyinde varlığına yönelen zararları savma biçimi, refleksi olarak bu kategoride değerlendirilmelidir. Bu açıdan kavram olarak yenilerde üretilmiş olmakla birlikte anlam ve duruş olarak ümmetin ortaya çıktığı ilk günden itibaren var olagelmıştır. Müslümanların kendilerini savunma maksadıyla daha ilk günden itibaren attıkları her adım, giriştikleri her savaş bir İslamcılık hareke-

tidir bu açıdan. Mekke’de tevhibi tebliğ etme, Medine’ye hicret, Bedir Savaşı, Uhud Savaşı, Hendek Savaşı, Mekke’nin fethi ve diğer bütün fütuhatlar kelimenin tam anlamıyla birer İslamcı hareketlerdir. Bu açıdan İslamcılık din olarak İslam’ın kendisi olmamakla birlikte İslam’ın ayrılmaz bir parçası, bir tavır alış, bir duruşu olarak her zaman varlığını sürdürmüştür. Dolayısıyla İslamcılık, birey düzeyinde nefsi müdafanın, aile düzeyinde taassubun, kabile düzeyinde asabiyetin, millet düzeyinde milliyetçiliğin ümmet düzeyindeki bir versiyonudur. Ümmet düzeyinde yaratılıştan kaynaklanan (halk) bu tavır alış, vahyin etkisinde kaldığı oranda diğer bir ifadeyle ahlakiliği oranında diğerlerinden ayrılır. Ama ahlakın sınırlarının dışına çıktığı oranda seküler milliyetçiliği andıran taşkınlıklara imza atar, ümmet kavramı ırkçılığına dönüşür.

Modern zamanlarda İslam dünyasının önce kültürel olarak, ardından askeri ve siyasi bakımdan işgal edilmesinin neticesinde bu duygu, bu savunma mekanizması İslam ümmetinin her tarafında İslamcılık olarak kendini gösterdi. Ümmet büyük bir işgale uğramıştı, doğal olarak ümmetin öfke gücü İslamcılıkta baş gösteren zararı savacaktı. Nitekim kısa sürede Hindistan’dan Mağribe kadar bütün İslam ale-

minde İslami hareketler ortaya çıktı. İstila büyüktü, doğal olarak ümmetin öfkesi de o oranda büyüktü. Her bölge, her ülke, her ümmet kendi öznel koşulları bağlamında, İslamcılık genel ismi altında birtakım hareketleri sahneye sürdüler. Türkiye’de Nurculuk, Hindistan ve Pakistan’da Cemiyet-i İslami, Mısır’da ve diğer Arap ülkelerinde İhvân-ı Müslimîn gibi. İslamcılık hareketi yaratılıştan, yani ümmetin öfke gücünden kaynaklanması itibarıyla meşruydü ve İslam’ın normları içinde hareket etmesi itibarıyla de ahlakî idi.

Ancak zaman içinde istilanın büyüklüğü, dehşetengizliği karşısında öfkenin başvuracağı maddi imkanların yetersizliği de ortaya çıktı. Bu da çeşitli sapmalara, savrulmalara, en hafifinden yanlış tavır alışlara sebep oldu. Ama en ölümcülü bu meşru hareketin ahlakiliğini yavaş yavaş yitirmeye başlamasıydı. Çünkü masum suçlu, haklı haksız ayrımı gözetmeden kör bir şiddete, teröre saptı. Bunun bir nedeni, kuşkusuz güçler dengesinin İslami hareketler aleyhine bozulmuş olmasıydı. Ama en önemli neden ise İslami hareketin modernist Batı düşüncesinin etkisiyle medrese ve tekke gibi geleneksel kurumlar ile bağını peyderpey kesmesidir. Mevcut olumsuz durumu neredeyse tamamen geleneğe, geleneksel kurum-

lara bağlamasıydı. Hurafe ismi altında eskiye ait her şeyi bir kenara atmasıydı. Feodal, gericilik, ilkelik gibi müstevililerin kavramlarını kullanmaktan bile çekinmediler. Doğal olarak gelenekle bağıni iyice kestiği için de ahlakî nosyonları hatırlatacak, uyaracak takviyeden yoksun kaldı. Bugün gözlemlediğimiz gibi, insanlığın özgürlüğü, kurtuluşu, huzuru, dünya ahiret mutluluğu için gönderilmiş bir din, terör gibi çirkin bir nitelikle özdeşleştirilmiş oldu. Nitekim yüce Allah, ümmetin meşru öfkesinin ahlakilik sınırları içinde kalması, ahlakî normlardan yoksun seküler bir din milliyetçiliğine, diğer bir ifadeyle ümmetçilik adı altında başka bir milliyetçiliğin erdemden yoksun mahiyetine bürünmesini önlemek için vahiy aracılığıyla şu ilkeyi koymuştur:

“Müminlerin hepsinin toptan savaşa çıkmaları doğru değildir. Onların her kesiminden bir grup dinde yeterli bilgi sahibi olmaya çalışmak ve seferden dönen topluluklarını uyarmak üzere geride kalmalıdır.” (Tevbe, 122)

İbn Haldun, düşmana saldırmak üzere ilerleyen bir ordunun bir hezimet anında ya da bir yeniden toparlanma ihtiyacı hasıl olduğunda arkasına sığınacağı bir destek gücünün, bir barikatin her zaman bulundurulmasının gerekliliğini vurgular. Yukarıdaki ayet de buna benzer bir duruma işaret etmektedir. Savaş ortamı öfke, hırs, şehvet, şiddet, korku, panik gibi duyguların öne çıktığı bir zemindir. Böyle bir zeminde ahlaka bağlılığı korumak son derece zor olur. Bu yüzden cephe gerisindeki korunaklara sığınır gibi geleneğe, medrese, tekke gibi geleneksel kurumlara sığınmak, adeta oralardan ahlak ve moral devşirmek bir zorunluluktur.

İslamcılık, ümmetin meşru bir savunma hareketidir. Savaş ve şiddet ortamında duygularını kontrol etmesi güçtür. Bu yüzden bu hareketin en kısa zamanda gelenekle, geleneksel kurumlarla bağlarını yeniden sağlamlaştırıp ahlaki üstünlüğü ele geçirmesi kaçınılmazdır.

İslamcılık: Dinin Hayatlaşması

Rıdvan KAYA

Yazar-Aktivist

Müslüman halklar 18. ve 19. yüzyıllarda sömürgecilik olgusu ile yüz yüze geldiler. İslam coğrafyası bu dönemde neredeyse bir uçtan diğerine esaret altına girdi. Yenilgi sadece askeri alanla sınırlı kalmadı, zihinsel düzeyde de ağır bir tahakküm yaşandı. Saldırı ve kuşatma çok boyutluydu. Askeri, siyasi, ekonomik işgalle birlikte kültürel, psikolojik, zihinsel teslimiyet de dayatılıyordu.

Hilafetin çökmesi, merkezi otorite yokluğunun en açık ifadesini oluşturuyordu. Yenilgi ve aşağılanma kaçınılmaz biçimde sorular doğurdu, tartışmalara yol açtı ve çözüm arayışlarını beraberinde getirdi. Çözümü galiplerin düşünme ve yaşam biçiminde arayanlar elbette mevcuttu ve sayıları da az değildi. Buna karşın içine düşülen zillet halinin İslam'dan uzaklaşmanın bir neticesi olduğu tespitinden hareketle çözümün ancak İslami bir nizamla mümkün olabileceğini düşünenler içinse nezu-hur arayışlara gerek yoktu. Ümmetin güçlü, köklü bir ihya ve tecdid geleneği mevcuttu. İnşa da ancak bu temelde gerçekleştirilmeliydi.

Köklü Bir Mirasa Dayanan İnşa Çabası

Genel manada İslamcılık olarak adlandırılan çizgi işte bu hatt-ı hareketin devamı olarak ortaya çıkmıştır. Karşılaşılan çok yönlü ve yaygın saldırıya ancak İslam'ın kuşatıcılığı ile cevap verilebileceği tezi öne çıkarılmış; bu doğrultuda akidevi-ideolojik bir yenilenme ve siyasi-pratik karşı koyuş çabaları önemsenmiştir. İslam dünyasının hemen her bölgesinde farklı meydan okumalara, düşmanlık biçimlerine karşı bir cevap olarak gelişen İslamcılığın ortak zemini İslam'ı bütüncül bir sistem ve kapsamlı bir dünya görüşü olarak sunmak; farklı ideolojilerin bilhassa eğitimli kesimleri, gençleri kuşattığı bir süreçte sahil, kapsayıcı ve özgüvenli bir kimlik inşasına girişmektir.

İslami hareketler önce sömürgecilerle, bilahare de sömürgeciliğin adeta gönüllü köleliğini üstlenmiş ve kimliğine, halkına, köklerine yabancılaşmış yerli despotik

kadrolarla mücadele ederek varlığını sürdürdü, bugüne geldi. Hem fikri hem siyasi pek çok bölgede de askeri alanda zalim güçlerle mücadele ederek varlığını muhafaza etti, Ümmet için çıkış yolu göstermeyi ve umut ışığı olmayı sürdürdü. İslamcılığın bu noktada ümmete kazandırdığı en önemli haslet, egemen anlayışla aynileşmeye karşı kendi olma bilincini öne çıkarması ve sürüleşmeye dirençtir.

Boğucu Kuşatma

Bugün itibarıyla dünden daha hafif olmayan bir saldırıyla karşı karşıya olduğumuz görülebiliyor. Hayatı siyasal, kültürel, ekonomik, askeri vd. alanlar şeklinde ayırt etmeksizin inhisarına alan bir küresel sistem olgusuyla yüz yüzeyiz. İnsanların düşünme biçimlerinden olaylara, gelişmelere verdikleri tepkilere, kılık kıyafet tercihlerinden yeme içme tarzlarına kadar giderek daha fazla aynileştirilmeye, tektipleştirilmeye çalışıldığını görmemek mümkün değil. Batılı hayat tarzı ve yaklaşım biçimine mahkûmiyet tüm dünya haklarına adeta bir kader gibi benimsetilmeye çalışılmakta.

“Tarihin sonu” küresel emperyalizmin hegemonik karakterini en belirgin tarzda yansıtan iddialardan biri olarak karşımıza çıkmakta. “İdeolojile-

rin sonu” olarak da anlamlandırılan ve bir tür mutlak üstünlük teorisine büründürülen bu tez üzerinden insanlığın sadece bugününün değil geleceğinin de belirlendiği, son sözün söylendiği ve söylenebilecek başka bir şeyin kalmadığı anlayışının, iddiasının usturuplu bir dille propaganda edildiğini görüyoruz.

“Tarihin sonu” iddiası siyasal kurumlar ve bunların işleyişi ya da ekonominin kurallarının belirlenmesi ile sınırlı değil sadece. Eğitimden kültüre, sağlıktan mimariye kadar her şey “orada” belirlenen çerçevede ele alınıyor. Mesela artık tüm dünyanın şehirleri birbirine benziyor, daha doğrusu “diğerleri” “onlarınkine” benzetiliyor. Şehrin en merkezi yerine kurulmuş dev alışveriş merkezlerinde, aynı markalar, aynı tüketim kalıpları içinde insanlara sunuluyor. Buralarda insanlar her türden açlıklarını aynı kalıplar içinde gidermeye çalışıyorlar.

İdeolojik Tutum Suçlamasının

İdeolojik Arka planı

Küresel çapta sürdürülen bu hegemonik yaklaşım ‘değişim’ kavramını bir tür külte dönüştürürken aslında koyu bir statükoculuk geliştiriyor. Sıkça öne çıkarılan ‘konjonktür’, ‘olgular’, ‘hayatın gerçekliği’ vb. birtakım kavramlar üze-

Hayatı siyasal, kültürel, ekonomik, askeri vd. alanlar şeklinde ayırt etmeksizin inhisarına alan bir küresel sistem olgusuyla yüz yüzeyiz.

İslamcılık eleştirileri yapanların eleştirileri, iddiaları ya da tespitlerinin elbette tümü yanlış değil. Ama en genelde pozisyon alışlarında, konumlanmalarında yanlışlık var. Küresel sistemin rüzgârına kapılıp ya da Kemalist resmî ideolojinin çok yönlü dayatmaları karşısında acziyet ve çaresizlik duygularıyla teslim bayrağı çekmenin ve bilahare buna uygun teoriler geliştirmenin hiçbir haklı yanı olamaz. Bu tutum akidevi, ahlaki, siyasi ve her açıdan yanlıştır, tutarsızlıktır.

rinden kendi tezlerini, işleyişini 'tartışılmaz gerçekler' konumuna oturtuyor. Sonuçta da ideolojik/akidevi kimlik sahibi olmayı, gelişmeleri bu perspektiften tahlil etmeyi ve çözüm önermeyi anlamsız ve değersiz addediyor.

Aslında bu tutumda eleştirilen, küçümsenen şeyin ideolojik kimlik sahibi olmaktan öte, muhalif olmak olduğu görülüyor. Yani özünde karşı çıkılan şey, bizatihi ideolojik/akidevi bir perspektiften hayati ve gelişmeleri anlamlandırmak değil; bunu mevcut statükoya, süregelen iktidar ilişkilerine, hâkim siyasete karşıt bir konumdan yapmak, kısacası muhalif bir kimlik ve tavır belirlemektir. Sorun teşkil eden budur. Yoksa her halükârda bir ideolojik çerçeve söz konusudur zaten.

'İdeoloji karşıtı' tutumun bizatihi ideolojik bir içerik ve karakter taşıdığı ama bunu sahip olduğu propaganda gücü sayesinde sanki ideolojiler üstü bir konumdan konuşuyormuşcasına sürdürerek kamufle ettiği görülmelidir. Bu siyasi tartışmalardan dış politikaya, ekonomiden kültüre kadar her yerde aynıdır. Örneğin ekonomi gündemine ilişkin bir konuda, diyelim ki faizli işlemlere karşı çıkışları, itirazları ekonominin gereklerine sırt çevirmek ve "ideolojik tutum" şeklinde eleştirenlerin, mahkûm edenlerin argümanlarına dikkat edildiğinde onların da elbette bir ideolojik/politik tutumdan hareket ettikleri görülecektir. Nedir bu? Liberal-kapitalist dünya görüşüdür; yani sonuçta dünyaya, gelişmelere ilişkin bir tahlil ve reçete sunan bir ideoloji! Ama nasıl sunulmaktadır? Bu yaklaşım "ekonominin gerekleri" ve benzeri tezlerle savunulmak suretiyle (Marksizmin bilimsellik iddiasında olduğu gibi) tartışılmazlık zırhına büründürülmektedir.

Ya da konuyu dış politik ilişkiler açısından düşünecek olursak, örneğin İsrail'e karşı tavır almayı "ideolojik tutum" olarak küçümseyen ve gerçekçilikten uzaklaşma ve bir tür anakronizm olarak algılayan ve sunan yaklaşım acaba ideolojik olmaktan ne kadar

uzak bir yaklaşımdır? Gerçekçi dış politika ya da reel-politik ve benzeri kavramsallaştırmalarla gerekçelendirilen bu yaklaşım gerek siyonist gerekse de batılı emperyalist çevrelerin çabalarından ve yaygınlaştırmaya çalıştıkları anlayışlardan bağımsız düşünülebilir mi? Siyonist çetenin meşru görülmesi ve tanınmasına yönelik olarak on yıllardır kesintisiz biçimde sürdürülen propagandaların, kampanyaların, dayatmaların ideolojik zemini açık değil mi?

Muhalif Kimlik ve Tutumun Daraltılan Alanı

Açıkçası muhalif olmanın alanı giderek daraltılıyor. Bir yandan egemenlerin iktidarlarını geniş bir alana yayma ve görünmez kılma becerisi, diğer yandan ise itiraz yükseltmenin maliyetinin giderek artması, muhalif kimlik iddiasında olanlar cephesinde bir kırılma ve hızlı dönüşümü de beraberinde getirmekte. Bu çerçevede hayata, topluma, ülke ve dünya gerçeklerine karşı daha olgun ve ayakları yerde bir tutum alma iddiasıyla köklü savrulmaların, pozisyon değiş-tirmelerin yaşandığı bir vaka. Aslında söz konusu tutum değişikliğinin otopisi yapıldığında ortaya çıkan manzaranın son tahlilde tipik bir düzene eklenme tavrı olduğu açıktır.

Bu tavır iki eksen üzerinde gelişiyor: Öncelikle mevcut statükonun, düzenin, sistemin tanımlanması zemininde ciddi kaymalar yaşanıyor. Bu bilahare sahip olunan kimliğe dair kabullerin sorgulanmasına ve giderek aşınmasına zemin oluşturuyor. Sonraki aşama ise bekleneceği üzere bu iki eksenin birbirini besleyen ve destekleyen bir çifte spirale dönüşmesidir.

Değişen, farklı kimlikler benimseyen, çizgi ve kulvar değiştirenlerin dönüşüm serüvenleri ya da bu süreci nasıl gerekçelendirdikleri üzerinde uzunca durulabilecek bir konu ama burada daha ziyade Türkiye özelinde ve "içeriden" yükseltile İslamcılık eleştirilerinin alt zeminini teşkil eden konjonktürel etki ve kaygılara dikkat çekmek istiyoruz.

İslamcılık Kimlerin, Niçin Hedef Tahtasında?

Hemen belirtelim ki, İslamcılık, ister bir sosyal-siyasal olgu olarak isterse de ideolojik/akidevi kimlik ve çerçeve olarak eleştiriye, tartışmaya açık olmalıdır. Gerek mahiyet itibarıyla gerekse de bünyesel zaaf ve yanlışlardan arınmanın ve gelişmenin başka yolu yoktur. Ama elbette bu eleştiri ve tartışmanın kimler tarafından ve hangi zeminde sürdürüldüğü belirleyicidir. Şüphesiz sahih niyetlerle ve daha ileriye taşıma ve hatalardan arındırma kaygısıyla geliştirilen tutumlar ile konjonktüre teslimiyetin formülü olarak pazarlanan teorileri birbirinden kesin biçimde ayırt etmek gereklidir.

Çevreye bir göz gezdirdiğimizde önceden savunduklarını ve sürdürdüklerini bugün reddeden, çok farklı endişe ve hedefler benimsemiş kişiler görebiliyoruz. Geçmişinde İslami endişeler zemininde şekillenen bir hayat tercihi ya da arzusu ile hareket etmelerine karşın bugün farklılaşan bu insanların bir kısmının İslamcılık üzerinden geçmişleriyle bir hesaplaşma mantığı ile hareket ettiğini görebiliyoruz. Birileri için "İslamcılık" adeta unutmak istedikleri, her şeyiyle gömmek ve kurtulmak istedikleri bir belalı miras! İslami hareketlerin sürdürdüğü mücadeleler ve İslami kaygılarla şekillenen çabalar bu tiplerin rahatsızlıklarını artırmakta; kapatmak istedikleri defterlerin yeniden açılmasına yol açıp, arınmak istedikleri geçmişlerini bir karabasan gibi yeniden

canlandırmakta sanki.

İslamcılık eleştirileri yapanların eleştirileri, iddiaları ya da tespitlerinin elbette tümü yanlış değil. Ama en genelde pozisyon alışlarında, konumlanmalarında yanlışlık var. Küresel sistemin rüzgârına kapılıp ya da Kemalist resmî ideolojinin çok yönlü dayatmaları karşısında acziyet ve çaresizlik duygularıyla teslim bayrağı çekmenin ve bilahare buna uygun teoriler geliştirmenin hiçbir haklı yanı olamaz. Bu tutum akidevi, ahlaki, siyasi ve her açıdan yanlıştır, tutarsızlıktır.

Şurası açıktır ki, hayatlarının belli bir aşamasında yaşadıkları ve yaşayabilecekleri zorluklar, ödedikleri veya ödeyebilecekleri bedellerden yılan, ürken ya da artık dünyevi planda bir şeye erişme, iktidar, güç, nüfuz ve huzur elde etme anlamında kendilerine daha geniş imkânlar sunan alternatiflere yönelmeyi seçen insanların durdukları yer, söylemlerinin içerdiği ya da içerebileceği doğruları değersiz ve anlamsız kılmaktadır.

Ortada ciddi bir samimiyetsizlik ve tutarsızlık var. Her fırsatta İslamcılık eleştirisinde bulunan ve İslamcılık çizgisiyle hesaplaşma tavrı içine girenler öncelikle kendi nefisleriyle hesaplaşmalı, heva ve heveslerini ölçü itti haz edip etmediklerini sorgulamalıdır.

İslamcılıktan Arda Kalan Ne?

Öte yandan İslami geçmişlerini ve Müslümanlarla olan hukuklarını olumsuzlamamakla beraber sürecin negatif etkileri sebebiyle ciddi kafa karışıklıkları yaşayanların sayısı da azımsanacak gibi değil. Çoğu zaman açıkça telaffuz edilmese de bu kategorideki insanların kafasına üşüşen sorulardan biri özetle "ne elde ettik?" sorusu olmaktadır. Özellikle farklı kesimler ve şahısların bilhassa da dünyevi planda sahip oldukları güç, imkân ve prestijle kıyaslandığında "bunca uğraş ve fedakarlıktan arda kalan ne?" sorusu, daha sarsıcı etkiler oluşturmaktadır. Oysa soruya baz alınan ölçütler çoğunlukla sahih olmayan,

yanlış ölçütler olmaktadır.

Biz gayba iman eden insanlarız. Eğer bugüne dek süregelen hayatımız, çabalarımız, ilişkilerimiz bizi Müslümanlarla bir ve beraber olmaya, Rabbimizin rızasına yönelttiyse bundan daha büyük bir kazanç ne olabilir ki? Elbette sahih niyetler ve yöntemlerle ortaya konan çabaların dünyevi planda da önemli kazanımlar getirdiği, Müslümanlar açısından önemli birikimler doğurduğu kesindir. Sadece tecrübi kazanımlar dahi paha biçilmez niteliktedir.

Bununla birlikte en önemli kazanım, en belirleyici varlık Müslüman olarak kalmak, Müslümanlarla birlikte olmaktır. Müslüman kalmak, hayata İslami kimlik sahibi insan(lar) olarak devam etmek başka hiçbir şeyle kıyaslanamayacak derecede büyük bir kazanım, büyük bir başarıdır. Müslüman kalmak hiç de sıradan, basit bir şey değildir, bilakis çok önemlidir, çok değerlidir; nitekim bunu başaramayanların sayısının çokluğu da ortadadır.

Tam bu noktada İslamcılığın en özet ifadesiyle bağlarına kimlik düzeyinde çelişkilere sürüklenmeden ve de hayatı bölüp, parçalamadan sadece alemlerin Rabbi için yaşama, yalnızca O'nun rızası istikametinde hareket etme bilinci kazandırdığını ifade etmek doğru olur. Hevaya tabi olup saadeti geçici dünya menfaatlerinde arayanlar anlayamasa da insana izzet ve şeref bahşeden bir süreç ve kimlik olarak İslamcılığa sahip çıkanlara ne mutlu!

Bir Nefs-i Müdafaa ve Yeniden İnşa Hareketi Olarak İslamcılık

Vahdettin IŞIK

Dr., İbn Haldun Üni. Medeniyetler İttifakı Enst.

I.

XIX. yüzyıl Müslümanların küresel bir iktidar odağı olmaktan uzaklaştırılmasıyla sonuçlandı. Yeni durumu anlamlandırmak için girişilen çabaların neticesinde ise çeşitli fikir akımları doğdu. Bazıları “mevcudu koruma”yı öncelleyerek yenilenme çabaları karşısında olumsuzlayıcı bir tutum alırken, diğer bir küme de “mevcudu büsbütün değiştirme”yi teklif ediyordu. Üçüncü okuma biçimi ise mevcudu korumayı da yenilenmeyi de hem mahiyetleri hem de ihtiyaçları karşılama bağlamında değerlendirmeye tabi tutmayı tercih etti. Bu yaklaşımı benimseyenler eskiyi olduğu gibi devam ettirmenin imkansızlığını görerek reddiyeci olmadı; yeni olanın mahiyetini sorgulamaksızın da benimseyici bir yaklaşım sergilemenin tarihi-toplumsal gerçeklikle çelişeceğini gördü. Bu yaklaşım İslami tecdid hareketinin yaklaşımıdır. Muhafazakarlık ile reddiyecilik dışında bir okuma olarak İslami tecdid hareketi korunması gerekeni korumayı, yenilenmesi gerekeni de yenilemeyi esas alarak kendi kalmayı ve mevcut meydan okumayı cevaplamayı mümkün görüyordu. Bu üç eğilimin Türkiye’nin düşünce ve siyaset mahfillerinde etkisini halen daha sürdürdüğünü söyleyebiliriz.

II.

XVII. yüzyılın sonlarından itibaren Avrupalı devletlerin küresel bir hegemonya oluşturduklarını görüyoruz. Küresel ölçekte yaşanan bu hegemonya farklı ülkelerde farklı süreçlerde gerçekleşti. Osmanlı ve İran dışındaki hemen tüm İslam coğrafyası işgale uğradı. İran, İngiliz ve Rus nüfuzu altına girdi. Osmanlı ise tedricen ama git-

tıkçe artan bir hızla önce topraklarını kaybetmeye, ardından askeri-idari ve iktisadi yeni düzenlemeler yoluyla yeni bir sistem inşa etmeye girişti. Ne var ki, süreç içerisinde yapılan düzenlemeler modern eğitim yoluyla yeni bir insan yetiştiriyordu. Bu süreç, devletin yeni düzenini işletmek için yetiştirilen bu insanlarla geleneksel Osmanlı düzeni içerisinde yetişmiş insanlar arasında bir ikilemin ortaya çıkmasına yol açtı. İkiyle sadece insanlar arasında değil, geleneksel kurumlar ile yeni oluşturulan kurumlar arasında da oldu. Dahası bu ikilem bir zihniyet parçalanması ile sonuçlanmış oldu. Bir yanda eski sistemin imkanları ile ihtiyaçları doğrultusunda varlık kazanmış kurumlar vardı diğer yanda ise yeni oluşturulan kurumlar. Bu parçalanmanın en sarsıcı ve kalıcı olanı ise ulema ve ulemanın hem beslediği hem de üretimine katkı vererek süreklileştirdiği fıkıh ile Avrupai tarz kurumlarda yetişen aydın ve onun beslediği modern bilgi sistemi arasında yaşandı. Ulema ile aydın, medrese ile mektep arasında yaşanan bu parçalanmanın günümüzdeki tartışmalara dek uzanan bir yansıması varlığını sürdürmektedir.

III.

Ernest Renan'ın 1883 yılında Sorbonne Üniversitesi'nde yaptığı ve Müslümanların geri kalmışlıklarını doğrudan dinlerine bağlayan konuşmasının ardından Batılı meydan okuma entelektüel düzlemde de ivme kazandı. Renan'ın konuşmasıyla alevlenen meydan okumaya Müslümanlar tarafından zaman kaybedilmeden cevaplar yazılır. Cemâleddin Efgânî, Namık Kemal, Ali Ferruh, Emir Ali, Reşid Rıza, Celâl Nuri ve Atallah Bayezidof gibi mütefekkirler bu isimler arasında öne çıkmaktadır.¹ Renan'ın şahsında somutlaşan meydan okumaya XVII. yüzyılın sonlarından itibaren neredeyse kesintisiz devam eden yenilgileri ve Avrupa nüfuzu ile artan bağımlılık hâlini de ekleyince mesele salt entelektüel bir müzakere olmaktan çıkıyor bir beka meselesi hâlini alıyordu. Nitekim Arnold J. Toynbee bahis konusu sürece öncülük eden yüksek statülü küçük Osmanlı azınlığının bile yapılan yenilikleri "müspet bir hayır olarak değil zarurî bir şer olarak mevcudiyetinin muhafazası için Batıcılığın bazı motiflerinin nahoş ve aşağılık bir intibakı olarak algıladığı"nı söylemektedir.² Ne var ki XIX. yüzyılın sonuna doğru, fıkıh metodolojisini izlemeksizin dile getirilen düşünce ürünleri yavaş yavaş geleneksel akıl yürütme biçimleri olan ictihad ve fetva yanında yeni bir bilgi türü olarak boy göstermeye başlıyor. Devletin dış dünyayı daha iyi tanımak, diplomatik ihtiyaçlara cevap vermek ve Batı'da yayınlanan önemli metinleri çevirmek için kurduğu bir mekân olan Tercüme Odası bu yeni bilgi türünün de mayalandığı zemin olmuştur.³ 1822 yılında Bâbîâli içinde açılan Tercüme Odası'nda Avrupa dillerini öğrenen ve Genç Osmanlılar olarak bilinen bu insanlar, yeni bilginin hem taşıyıcısı hem de üreticisidir. Bu insanların hemen her eylemlerinde derin etkisini gözlemleyebileceğimiz özellikleri ise bürokrat olmalarıdır. Ve bu bürokratik zihniyet, bilgi-iktidar ilişkilerinde pratik ve pragmatik bir yolu tercih

Ernest Renan'ın 1883 yılında Sorbonne Üniversitesi'nde yaptığı ve Müslümanların geri kalmışlıklarını doğrudan dinlerine bağlayan ardından Batılı meydan okuma entelektüel düzlemde de ivme kazandı. Renan'ın konuşmasıyla alevlenen meydan okumaya Müslümanlar tarafından zaman kaybedilmeden cevaplar yazılır. Cemâleddin Efgânî, Namık Kemal, Ali Ferruh, Emir Ali, Reşid Rıza, Celâl Nuri ve Atallah Bayezidof gibi mütefekkirler bu isimler arasında öne çıkmaktadır.

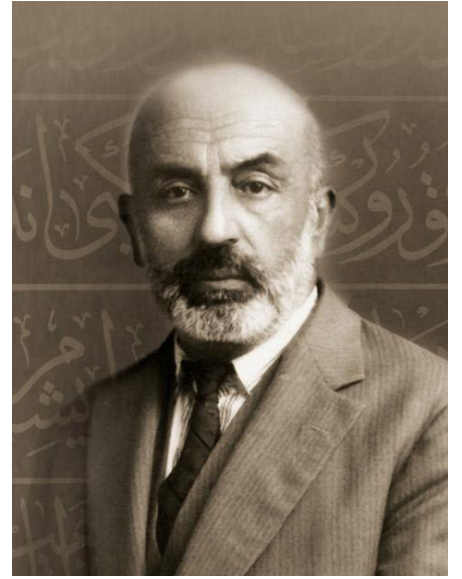
Ana hatları ile sorunun çözümünü “kanûn-u kadîme dönme”de gören ilk değerlendirmeler yanında, özellikle 19. yüzyıl vasatında dünyanın köklü bir şekilde değiştiğini ve kanûn-u kadîme dönmenin artık çare olmayacağını ileri süren görüşlerin de rağbet görmeye başladığı anlaşılıyor.

etmeye yol açmıştır.⁴ Yeni bir özne olarak varlık kazanan bu aydınlar, süreç içinde ulema sınıfına benzer bir rol üstlenmişlerdir.

Bütün köklü değişimler gibi bu değişimin de tarafları ve karşıtları arasında bir gerilime yol açması kaçınılmazdı.⁵

IV

Tanzimat Fermanı sorunu, “Şer’-i şerîf’e ve kavânîn-i münîfeye inkıyâd ü imtisâl olunmamak” şeklinde tanımlasa da sorunun nereden kaynaklandığı ve nasıl aşılabileceği konusunda bir ayrışmanın yaşanmaya başladığını görüyoruz. Ana hatları ile sorunun çözümünü “kanûn-u kadîme dönme”de gören ilk değerlendirmeler yanında, özellikle 19. yüzyıl vasatında dünyanın köklü bir şekilde değiştiğini ve kanûn-u kadîme dönmenin artık çare olmayacağını ileri süren görüşlerin de rağbet görmeye başladığı anlaşılıyor. Bu ayrışmaya yol açan süreçte yüzyılların tecrübesi ile oluşan ve meşruiyetin zemini olan eski düzeni (kanûn-u kadîm) korumak ile yeniden yapılanma (nizâm-ı cedîd) ihtiyacının oluşturduğu ikilemi yönetmek Osmanlıların hayatî meselesini oluşturmaktaydı.⁶ Bu ayrışmaya dair literatürde yer alan hangi yaklaşımı esas alırsak alalım, Türk Sosyolojisinde “büyük soru” olarak adlandırılan ve mezkûr hâli anlama ekseninde şekillenen büyük bir miras oluştuğunu biliyoruz. Bu mirasa yakından baktığımızda kendi hâlini ve galip bir güç olarak Avrupa’yı anlama ve anlamlandırma çabasının ciddi bir ihtilaf hattının oluşmasına yol açtığı görülüyor. Karşı karşıya bulunulan ve Avrupalı devletler karşısında yenilgiyi süreklileştiren asıl meselelerin ne olduğunu anlama çabalarında, dinin odak bir mesele hâline geldiği anlaşılmaktadır. Nitekim dinin geleneksel ve modern sistem içindeki yerinin belirlenmesini eksene alan bu düşünme sürecinde din-bilim, din-siyaset ve din-hukuk ilişkileri vb. gündemler dolayımından günümüze ulaşan ciddi bir literatür bulunmaktadır.⁷ Bu literatürde

de görülebileceği gibi bahsi geçen arayışlar çeşitli siyaset ve fikir akımlarının doğmasına yol açmış bulunmaktadır. Özellikle devlet-merkezli reformlar köklü değişikliklere yol açarken âlimler ve aydınlar, İslâmî geleneğe ve Batılı entelektüel mirasa atıflar yaparak yeni oluşan kurumsal teşebbüsleri ya desteklemişler ya da onlara muhalefet etmişlerdir.

Ortaya çıkan bu düşünce akımlarını sınıflandırmada ve adlandırmada farklılıklar bulunsa da bu akımların Türk düşünce dünyasının gidişatına günümüzde dahi yön verdiği söylenebilir. Bahsi geçen akımları İslâmcılık, Batıcılık ve Ulusçuluk olarak adlandırmak yaygın olsa da biz II. Meşrutiyet’ten itibaren oluşan mirası bu tasnif yerine başka bir tasnifle daha iyi açıklayabileceğimizi düşünüyoruz. Zira bizim esas alacağımız bu tasnifin bir yanı sıra İslâmî ilim ve tecrübe birikimi ile Avrupa mirası karşısındaki tutumları görmeye, diğer yanı sıra da bu görme biçimlerini Müslümanlar olarak yaklaşık yüz elli yıllık deneyimlenmiş birikimlerimizi önceleyen bir dil ile yeniden yorumlamaya imkân verdiğini söyleyebiliriz.

Açıklayıcı olduğunu varsaydığımız tasnifi şu şekilde yapabiliriz:

Bir tarafında mevcudu yıkıp yerine Avrupai olanı (günümüzde artık Batı

olarak kavramlaştırılmaktadır) inşa etmemiz gerektiğini söyleyenler, diğer ucunda ise yoldan çıkmamak adına geleneksel birikimi korumayı teklif edenler bulunmaktadır. Batıcı-modernistler ve Gelenekçi-muhafazakârlar olarak literatürde yer alan bu iki tutumun dışında bir itidal çizgisi olarak ise İslami tecdid hareketi yer almaktadır.

V.

Bizim İslami tecdid olarak kavramsal-laştırdığımız bu teklifi adlandırmada literatürde ciddi bir çeşitlilik bulunmaktadır. Nitekim, “ittihâd-ı İslâm”, “vahdet-i İslâmiyye”, “İslâmlık meslek-i mahsûsu”, “İslâmiyet siyaseti” ve “fıkr-i İslâmiyet” gibi kavramlarla başlayan adlandırma süreci, Âkif, Said Halim Paşa ve Ziya Gökalp tarafından ise doğrudan “İslâmlaşmak” şeklinde kavramlaştırılmıştı. Kuşkusuz bu kavram çeşitliliği, yer yer farklı durum ve tezahürleri tanımlamak için kullanılmışlardı ama tüm bu kavramlarla ifade edilen bir “ortak tutum” olduğunu söylemek için elimizde bir miras bulunmaktadır.⁸ Bu ortak tutumun üç ana başlık altında toplanabilecek bir önermeler bütünü içerdiğini söyleyebiliriz. Bu önermelerin birincisi, Garb saldırıları karşısında Müslümanlar olarak bir var olma mücadelesi vermemiz gerektiğine dair kabule dayanmaktadır ve biz bu tutumu “sömürge karşıtlığı” olarak adlandırabiliriz. İslâmî yenilenmecilerin ikinci ortak önermesi, Müslümanların mevcut durumdan çıkması için “ittihâd-ı İslâm”ın şart olduğudur. Üçüncü önerme ise, bahsettiğimiz ortak tutumu adlandırmaya da gerekçe oluşturan bir nitelik taşıyor; bir “yenilenme” olmaksızın karşı karşıya olduğumuz krizi aşamayız. Ancak burada açık bir şekilde ifade etmeliyiz ki burada dile getirilen yenilenmede gelenek ve yenilenme ilişkisi karşıtlık düzleminde ele alınmaz. Zira mesele yenilenmenin mâhiyetini ve kapsamını belirlemek ve bu belirlemenin esasının İslamili-

ği ile ilgilidir. Hüseyin Kâzım Kadri'nin şu ifadeleri, değişen şartlar karşısında İslâmî bir duruşu esas alarak yenilenmenin mümkün olduğuna dair düşüncüyü açıkça göstermektedir:

“...Dîn-i İslâm'ın, yirminci asrın tekâmülât-ı akliyye ve medeniyyesi ve inkılâbât-ı ictimâiyyesi karşısında, lâ-yezâl ve ebedî hakikatleri şâmil olduğunu anlatmak ve insanların hayr ve saadetlerine râci' her türlü yeniliklerin nazar-ı İslâm'da meşrû' sayılabileceğini bildirmek istedik ve zannedildiği gibi bu dinin mâni'-i tekâmül olmadığını yine Kitâbul-lâh'dan getirdiğimiz delâil ile isbâta çalıştık...”

Yukarıdaki cümlelerde açıkça görülebileceği gibi Kadri, karşı karşıya bulunan sorunlara ancak İslâm geleneğinin imkânları içerisinde bir cevap verilebileceğini öngörmektedir.

Bu konuda Hoca Kadri yalnız değildir; Mehmed Âkif de yenilenme ile tarihî birikim arasındaki irtibatın koparılmasının nelere mâl olabileceğini bir sairin dil ustalığı ile şöyle dile getirir:

Dünya koşuyorken yolun üstünde yatılmaz;
Davranmayacak kimse bu meydana atılmaz.
Müstakbeli bul, sen de koşanlarla bir ol da;
Maziyi, fakat, yıkmaya kalkışma bu yolda.
Ahlâfa döner, korkarım, eslâfa hücumu:
Mazisi yıkık milletin âtisi olur mu?
Ey yolcu, uyan! Yoksa çıkarsın ki sabaha:
Bir kupkuru çöl var; ne ışık var, ne de vaha!¹⁰

Mevcut sorunların hiçbir yenilenme çabası olmadan aşılamayacağını farkında olan Âkif, bu yenilenmenin “maziyi yıkmaya kalkışma”dan yapılması gerektiğini, aksi hâlde, geçmişe yönelik hücumların aslında geleceği kendi ellerimizle yıkmaya yol açabile-

Bizim İslami tecdid olarak kavramsallaştırdığımız bu teklifi adlandırmada literatürde ciddi bir çeşitlilik bulunmaktadır. Nitekim, “ittihâd-ı İslâm”, “vahdet-i İslâmiyye”, “İslâmlık meslek-i mahsûsu”, “İslâmiyet siyaseti” ve “fıkr-i İslâmiyet” gibi kavramlarla başlayan adlandırma süreci, Âkif, Said Halim Paşa ve Ziya Gökalp tarafından ise doğrudan “İslâmlaşmak” şeklinde kavramlaştırılmıştı.

ceğini bildirir. Bu yenilenme çabasının da mecrâsını ve mihrakını belirleme meselesini hayatî bir mesele olarak gören Âkif, Japonların başarılarının bu konudaki tercihlerinden kaynaklandığını belirtir:

Garb'ın almışsa herif, ilmini almış
yalnız,
Bakıyorsun: Eli san'atli, fakat, tırnak-
sız!
Fuhşu yok, içkisi yok, himmeti
yüksek, gözü tok;
Şer'-i ma'suma olan hürmeti bizler-
den çok.
Böyle evlâd okutan milletin istikbâli,
Haklıdır almaya âgûşuna istiklâli.
Yarın olmazsa, öbür gün olacaktır
mutlak...
Uzak olmuş ne çıkar? Var ya bir âti
ona bak!¹¹

Şiirlerinin en önemli gündemlerinden birisi Garb ile ilişkimizin esasını belirlemek olan Âkif'e göre bir şeyin "kıymet"i, bir ihtiyaca tekâbü'l etmesiyle ölçülür. Nitekim, "Garb'ın eşyası, eğer kıymeti hâizse yürür;/Modâ şeklinde gelen seyyie gümrükte çürür!"¹² derken Âkif'in kastı tam da zeminsiz kıymet ictibasının abesliğini dile getirmektedir.

O, Garb'ı bir mihrak olarak gören ve kurtuluşu onlar gibi elde edebileceğimizi düşünenlerle, bilakis, yenilenme namına her ne yapılırsa yapılsın, onu Garb'a ait gören ve Garb'da olan her şeyi de düşman olarak belleyen anlayışların ifrat ve tefrit uçlarını oluşturduğunu düşünür.¹³

Âkif, çok saygı duyduğu ve "seyyâh-ı âlem" olarak da bilinen Abdurresîd İbrahim Bey'in ağzından yazdığı bu şiirde, çözümünü de açık bir şekilde gösterir:

Şark'ı baştanbaşa yıllarca dolaştım,
gezdim;
Hem de oldukça görürdüm... Kafa
gezdirmezdim!
Bu Arapmış, bu Acemmiş, bu Tatar-
mış, demedim.

Müslüman unsurunun hepsini
gördüm kendim.
Küçük ademlerinin ruhunu tedkik
ettim,
Büyük ademlerinin fikrini ta'mik
ettim.
İstedim sonra, neden böyle Japonlar
yüksek?
Nedir esbâb-ı terakkîsi? Yakından
görmek.
Bu uzun boylu mesâî, bu uzun boylu
sefer,
Bir kanaat verecekmiş bana dünyada
meğer.

O kanaat da şudur:
Sırr-ı terakkînizi siz,
Başka yerlerde taharriye heveslen-
meyiniz.
Onu kendinde bulur yükselecek bir
millet;
Çünkü her noktada taklid ile sökmek
hareket.
Alınız ilmini Garb'ın, alınız san'atini;
Veriniz hem de mesâînize son sür'a-
tini.
Çünkü kabil değil artık yaşamak bun-
larsız;
Çünkü milliyeti yok san'atin, ilmin;
yalnız,
İyi hatırdâ tutun ettiğim ihtarî demin:
Bütün edvâr-ı terakkîyi yarıp geçmek
için,
Kendi "mâhiyet-i ruhiye" niz olsun kı-
lavuz.
Çünkü beyhûdedir ümmid-i selâmet
onsuz.¹⁴

Bu şiir, 1908-1912 yılları arasında yayınlanan ve kendisinin de başyazarlığını yaptığı *Sırrât-ı Müstakîm* dergisinde yayınlanan tüm yazıların adeta bir özeti gibidir; bu açıdan da özel bir kıymeti hâizdir ve temsil kabiliyeti yüksek düşünceler ihtiva etmektedir.

Adını zikrettiğimiz şahısların yanında "İslâmî Tecdid"i yegâne çözüm kapısı olarak gören önemli âlimlerden biri de Elmalılı Hamdi Efendi'dir.

Hamdi Efendi, Paris'te yapılan Afrika-yı Şimâlî Kongresi'nde Mösyö Rinye Milye'nin sunduğu tebliğin tercümesi-

ni yapar ve makaleyi oldukça ayrıntılı dipnot açıklamaları ve şerhleri ile "İslâmîyetle Medeniyet-i Cedîde Birleşebilir mi?" başlığıyla *Beyânü'l-Hak* dergisinde yayınlar. Hamdi Efendi makalede, özellikle Fransa'da yaygın bir şekilde, Haçlı Savaşları'nın bakiyesi bir psikolojinin hâkim olduğunu dile getirir. Şimdi de "Asya akvâmının medâr-ı istinâdı yoktur. Bunlar kabiliyetsizliklerinin, za'f ve inhitâtlarının te'sîrât-ı elîmesi altında mûnderis olup gideceklerdir" düşüncesindedirler; oysa İslâm tarihî tecrübesi bunun böyle olmadığını göstermektedir.¹⁵

Ona göre, "son zamanlarda Müslümanların inhitâtı, hep medeniyet-i İslâmîyenin rûhundan tebâüd etmeleri hasebiyle vaki' olmuştur. Hâlbuki Müslümanlığın gaye-i kemâli, bugünkü terakkîyât-ı beşerîyenin pek ve pek çok ilerisinde bir medeniyet-i âliye olduğunda şüphe yoktur."¹⁶

Hamdi Efendi de Said Halim Paşa ile benzer bir yaklaşımla medeniyet-i hâzırâyı çözüm için bir model olarak görenin mahzurlarına değinir:

Avrupa'nın mazarına nispetle medeniyet-i hazırasını ve bugün şuûbât-ı ulûm ve fûnûna masruf olan himemât-ı ciddîyesini biz nazar-ı takdirden dur tutmaz ve birçok şeylerini kendimize almak için her türlü arzudan geri durmaz isek de medeniyet-i hâzırâyı aksa-yı kemâle gelmiş bulmak şöyle dursun, birçok uçurumlarını, hayli uyub-ı hakîkiyesini görmekten de kendimizi alamamakta haklıyız. Hürriyet, müsâvat ve adâleti nakarat makamında yâd eden bir medeniyet, bugün heyet-i ictimâîyenin kuyûd-ı hürriyetini tezyid, ebvâb-ı şehvâtını küşad etmek cihetine doğru azîm olmakta bulunduğu için bir cihetten tetavûlat-ı iktisadîyeye meydan vererek sermâyedârana diğerinden ziyade ehemmiyet, zaafâ-yı enama haklarından pek dun bir himmet atfetmek suretiyle nizâm-ı ictimâîyeyi muvazenesiz hallere sürükleyip götürmekte bulunduğundan Avrupa her devresinde inkılâbat-ı ictimâîye tezelzûlatına mâruz olagelmektedir.¹⁷

Görüldüğü gibi, Elmalılı Hamdi Efendi, Avrupa'nın ilim ve fenler alanında takdire şâyân başarılar sergilemesine bakarak, Avrupa'da cârî olan iktisadî ve ahlâkî düşüklüğü dikkate almadan bir değerlendirme yapmanın yanlışlığına dikkatleri çekmektedir. Ona göre, hayatta muvazenesizliğe yol açan ve toplumda altüst oluşlara sebep olan bir hayat inşâ etmiş Avrupa medeniyetinin bu zaafalarının farkında olmak önemlidir.

VI.

Yineleyerek ifade edersek, İslamcılık bir yanıyla dışarıdan gelen işgaller, idari-iktisadi-siyasi ve entelektüel meydan okumalar karşısında bir nefsi müdafaa diğer yandan da tamirat, tadilat, islahat ve keşfiyât-ı cedide yoluyla kendi bün-yemizde bulunan sorunları çözmeyi ifade etmektedir. Zira ümmet kendi zaafaları ve sorunları sebebiyle dışarıdan gelen meydan okumaları cevaplamakta yetersiz kalmıştır. Dolayısıyla bir yenilenmeye ihtiyacımız bulunmaktadır; bu bir tercih olduğu kadar bir zaruret de. Mesele yenilenmeye bir sınır tayin etme meselesidir. Bunun için de neyi, nasıl ve ne ölçüde değiştirmemiz gerektiğini belirlemek kadar, belki daha da evvel neyi, nasıl korumamız gerektiğini belirlemek de önemlidir. Bu iki yönlü dikkati dolayısıyla İslamcılık ifrattan ve tefritten korunmayı başarmış bir itidal çizgisi oluşturmayı başarmıştır.

ABDÜRREŞİD İBRAHİM

¹Ernes Renan'ın bu konferansı, *İslâmlık ve Bilim* (çev. Ziya İhsan) değerleriyle birlikte *Nutuklar ve Konferanslar, Discours et Conférences* adıyla MEB tarafından 1946 yılında yayınlanmıştır. Cemâleddin Efgâni ise ilk defa *Journal des Debates* gazetesinde neşrettiği bir makale ile Renan'ın İslâm-bilim ilişkisine yönelik iddialarına cevap yazmıştır. Nâmık Kemal'in Renan Müdafaaanamesi de 1326/1910 yılında İstanbul'da Mahmud Bey Matbaası'nda 56 sahife olarak *Külliyât-ı Kemal* serisi içinde yayınlanmıştır.

²Arnold J. Toynbee, *1920'lerde Türkiye-Hilafetin İlgası*, çev. Hasan Aktaş, İst. 2000, Yöneliş Yay., s. 94.

³Şerif Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu*, İletişim Yayınları, İstanbul 2006, s. 46.

⁴Bkz. Hilmi Ziya Ülken, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, Ülken Yayınları, İstanbul 2005, s. 35.

⁵Bahsi geçen değişim ve tarafları arasındaki ilişkinin mâhiyeti hakkında bkz.: Recep Şentürk, "Fıkıh ve Sosyal Bilimler Arasında Son Dönem Osmanlı Aydını", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, sy. 4, 2000, s. 133-171.

⁶Osmanlı ileri gelenleri, 1699 yılı sonrası yaşanan çöküşün esas sebebini "nizâm-ı âleme ihtilâl ve reâya ve berâyâya infîl" şeklinde yorumlamış ve *kanûn-u kadîme* dönmeyi önermişlerdir. Bkz. Mehmet Öz, *Osmanlı'da Çözülme ve Gelenekçi Yorumcuları*, İstanbul 1997.

⁷Bu konu hakkında yapılan tartışmalara ilişkin yapılan bazı çalışmalar için şu eserlere bakılabilir: Yusuf Akçura, *Üç Tarzı Siyaset*, Ötüken Yayınları, İstanbul-2015; Ziya Gökalp, *Türkleşmek İslâmlaşmak Muasırlaşmak*, Evkaf-ı İslâmiye Matbaası, İstanbul 1918; Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'nin Siyasî Hayatında Batılılaşma Hareketleri*, Bilgi Ün. Yay., İst. 2010; *İslâmcılık Cereyanı*, Bilgi Ün. Yay., İst. 2003; *Türkiye'nin Siyasî Hayatında Batılılaşma Hareketleri*, Müşahedeler ve Tezler, Yedigün Matbaası, İstanbul 1960; Niyazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, 7. Bs., YKY, İst. 2004; Fazlurrahman, *İslâm*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2012; İsmail Kara, *Türkiye'de İslâmcılık Düşüncesi-1 (Metinler-Kişiler)*, Risale Yayınları, İstanbul 1986, s. XV-XL; Recep Şentürk, *Türk Düşüncesinin Sosyolojisi, Fıkıhtan Sosyal Bilimlere*, İst. 2018, İz Yayıncılık.

⁸Bu hususa dair İkinci Meşrutiyet döneminde yayınlanan başlıca İslâmcı dergiler arasında şunlar sayılabilir: *Sirât-ı Müstakîm*, *Sebilürreşâd*, *Beyânü'l-Hak*, *Hikmet*, *İttihâd-ı İslâm*, *Volkan*, *Teârûf-ı Müslimîn* ve *Livâ-yı İslâm*.

⁹Şeyh Muhsin-i Fânî, *Yirminci Asırda İslâmiyet*, Evkaf-ı İslâmiye Matbaası, İstanbul 1339, s. 260.

¹⁰Mehmed Âkif, "Gölgeler, Âyet Meâli (Â-i İmrân, 159)", *Safahat*, İstanbul, [13 Teşrinisâni 1335 (13 Kasım 1919)], s. 25.

¹¹M. Âkif, "Süleymaniye Kürsüsünde", *Sirât-ı Müstakîm*, c. 7, s. 178, s. 339.

¹²M. Âkif, age., s. 339.

¹³M. Âkif, İkinci Kitap "Süleymaniye Kürsüsünde", *Safahat*, s. 49-50.

¹⁴M. Âkif, age., s. 57-58.

¹⁵E. Hamdi Efendi, "İslâmiyetle Medeniyet-i Cedîde Birleşebilir mi?", *Beyânü'l-Hak Mecmuası*, sy. 24, [22 Safer 1327 (15 Mart 1909)], s. 546-64.

¹⁶Elmalılı M. Hamdi Yazır, "Müslümanlık Mânî-i Terakkî Değil, Zamân-i Terakkîdir", *Sebilürreşâd*, c. 22, s. 553-554. s. 53.

¹⁷Elmalılı M. Hamdi Yazır, "İslâmiyetle Medeniyet-i Cedîde Birleşebilir mi?", *Beyânü'l-Hak Mecmuası*, sy. 20 [23 Muharrem 1327 (14 Şubat 1909)], s. 442, 444.

İslamcılık Ne Demektir?

Mucahid YILDIZ

Her şeyden önce biz Allah'ın varlığına ve birliğine, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in O'nun kulu ve resulü olduğuna iman eden mü'minleriz. Mü'minin amentüsünü de bilmeyenimiz yoktur herhalde. 'Ey iman edenler iman ediniz!' (Nisa Suresi, 136) emri mucibince İslam'a sımsıkı sarılıp emir ve yasaklarını harfiyen yerine getirmek için azami gayret göstererek ancak gerçek Müslüman ve mü'min olabiliriz.

Bizim anladığımız şekliyle “İslamcılık” işte tam da bu şekilde mü'min olmanın farklı bir ifadesidir. Batı literatüründe İslamcılık daha farklı mecralara çekilmek suretiyle, birçok mefhumda olduğu gibi aslından uzaklaştırılmıştır. Batı'nın bu konudaki anlayışına daha sonra değinelim.

“Hz. Peygamber (s.a.v.) efendimiz de İslamcı mıydı? Müslümanın böyle bir isme ihtiyacı mı var?” gibi itirazlar olabilir. Fakat İslam davasını sahiplenmek, tüm benliğimizle bu dava için gayret göstermek, çalışıp cehd etmek, işte bunların hepsini ifade etmek için 'İslamcı' tabirini kullanmak yerinde olur. Bu manada mevzuyu değerlendirdiğimizde Resulullah Efendimiz ve yakın ashabının hepsinin de İslamcı olduğunu söylemekte acizane bir sakınca görmüyorum. O gün nasıl İslam'a daha çok sahip çıkan ve dünya hayatını bir tarafa bırakarak canla başla çalışan mü'minler yani İslamcılar vardıysa, bugün de aynı şekilde hayatının gayesi olarak İslam uğruna her şeyini feda etmeye hazır yaşayan mü'minler var elhamdulillah.

Batı'nın yani küffarın anlamak ve anlatmak istediği 'İslamcı'nın ne Allah'a imanla ne de İslam'a teslimiyetle bir alakası vardır. Onlar tüm dünyaya Müslümanları korkulması ve görüldüğü yerde yok edilmesi gereken birer korkunç nesne olarak göstermek istiyorlar. Bazıları Müslümanları birer böcek gibi gördüklerini açıkça ifade ediyorlar. Bu nedenle mesela 'fundamentalist', 'islamist' gibi kavramlarla insanların kafalarını karıştırmak istiyorlar.

Hele son yıllarda, özellikle 11 Eylül 2001 ikiz kulelere yapılan saldırılar sonrasında yıllarca üzerinde çalıştıkları programları uygulamaya başladılar. Kendi kurdukları terör örgütlerinin eylemlerini Müslümanlar yapıyormuş gibi gösterdiler ya da kandırabildikleri bazı ahmak adı Müslüman kişilere bu oyunları oynattılar ve oynatmaya devam ediyorlar.

Bu oyunlarda 'Allahu Ekber' nidalarıyla Müslümanları katleden sözde 'İslamcı'lar, Müslümanların Cuma namazı için toplandığı camilere intihar saldırıları yapan sözde 'İslamcı'lar, sahne almaya başladılar.

İslamcılık kavramının yeniden önem kazanması daha çok Osmanlı Devleti'nin yıkılmasından sonra ya

da İslam'dan uzaklaşmasıyla başladı. Zira İslam'dan uzaklaşmanın biz Müslümanlar için ne kadar tehlikeli olduğunu gören akli selim insanlar, dini mübine sahip çıktılar. Maalesef tüm Müslümanlarda aynı hassasiyet olmadığından İslam alemi zillete düştü. İslam davasına sahip çıkanları 'İslamcı' kelimesinden başka hangi kavramla anlatabiliriz ki. Tarihin tabii gelişimi neticesinde İslam'a sahip çıkan Müslümanlar kendilerini bu şekilde ifade ettiler.

İslamcı Müslüman, Allah rızasına hizmet etmeyi kendine şiar edinmiştir. Bunun için herhangi bir dünyevi menfaat beklemez. Makam mevkii beklemez, şan şöhret beklemez. Bütün gayretleri, infakı, maddi ve manevi fedakarlıkları yalnızca ve yalnızca Allah'ın rızasını kazanmak içindir.

İslamcılık aslında her Müslümanın Allah Teala'ya verdiği bir sözdür. İ'lâ-yi kelimetullah için yaşamak, çalışmak, cehd etmek, her türlü gayreti göstermek ve netice itibarıyla bu dava için canından bile geçmek, işte bunun adı 'İslamcı'lıktır.

İslamcı Müslüman, Allah rızasına hizmet etmeyi kendine şiar edinmiştir. Bunun için herhangi bir dünyevi menfaat beklemez. Makam mevkii beklemez, şan şöhret beklemez. Bütün gayretleri, infakı, maddi ve manevi fedakarlıkları yalnızca ve yalnızca Allah'ın rızasını kazanmak içindir.

Cevat Özkaya ile İslamcılığın Dünü, Bugünü ve Yarını Üzerine

İNSİCAM

Cevat Özkaya, 1954 yılında Samsun Çarşamba'da doğdu. Perşembe Öğretmen Okulu'ndan mezun oldu. 1974 yılında Türkçe Eğitim Enstitüsü'nden mezun oldu. Birkaç ay Trabzon Öğretmen Okulu'nda öğretmenlik yaptı. Pınar dergisi yazı işleri müdürlüğü yaptı. 1976 yılında basın hayatına atıldı. 1978 yılında kapattığı Pınar dergisini 1980'li yıllarda Pınar Yayınları olarak yeniden kurdu. O günden bu güne yayıncılık ve vakıf işleriyle uğraşiyor.

S: Siz İslamcılığı nasıl tanımlıyorsunuz?

İslamcılık 19. yüzyıl ortalarında ortaya çıkmış, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılma sürecine girmesiyle beraber nasıl devleti kurtarabiliriz zihniyeti ile yani Türkçülük, İslamcılık, Osmanlılık gibi düşüncelerle ortaya koyulmuş. En azından bizim coğrafyamızda, Mısır'da Cemaleddin Afgani ile birlikte İslam'ı bütün unsurlarıyla beraber yaşatmaya çalışmış, Said Halim Paşa ile İslamcılarının önemlilerinden biridir ve onun tabiriyle İslamcılık inanış, ahlak, yaşayış ve siyasete ait esaslarının tam olarak uygulanmasıdır diyelim. Türkiye'deki İslami hareketlerin İslami akımların hepsini bu İslamcılık düşüncesi etkilemiştir. Örneğin Osmanlı İmparatorluğu şöyle ya da böyle bir şekilde devletin resmî ideolojisiydi. Fakat cumhuriyete geçildiğinde devlet katından İslam'ın sürülmeye başladığı bir dönem yaşandı. Fakat 1950'li yıllardan sonra İslam'ın düşünsel anlamda, fikirsel anlamda eylemler yapan, hareketler meydana getiren bir fikir akımı olarak İslamcılık, Türkiye'nin daha sonra da siyasal hayatına dâhil olan bir düşünce, inanç şeklinde cereyan etti. Bizim de yayınevi olarak birçok yayınevi gibi yerimizi bu noktada yerimizi İslamcı düşünce içerisinde tayin ettik.

S: İslamcılık meselesine tarihsel bir bakış mümkün mü? Bu bağlamda İslamcılık neydi, ne olmaya doğru gidiyor? 19. yüzyılın İslamcı söylemlerine bakılarak İslamcılık üzerine bir dönem-selleştirme yapılabilir mi?

Dönemselleştirme yapabiliriz tabii. Başlangıç dönemi Osmanlı devletini nasıl kurtabiliriz sorusu üzerine teşekkül edildi. Nihayetinde Osmanlı bir hilafet devletiydi. En nihayetinde Osmanlı devleti üç kıtada yayılan büyük bir devletti. Müslümanların devletiydi, kurtarılması gerekirdi. Ama karar verici bir irade olarak evvela devletin yıkılışını durdurmak esastı. İslam'ın doğru anlaşılması ve İslam'dan sapmalar olduğu için devletimizi kaybettiğimizi ve bunun için bir nevi selefi İslam'ı ortaya getiren bir

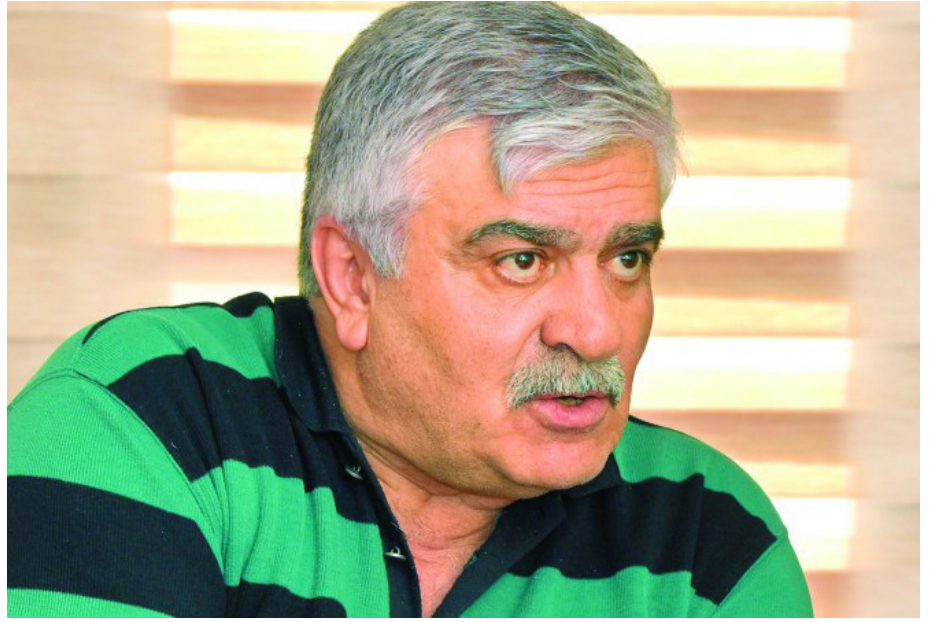
anlayış meydana geldi. Bu devlet yıkıldıktan sonra ikinci dönem İslamcılar denebilecek İslamcılar ise farklı bir devlet tasavvuru teşekkül etmeye çalıştılar. Bugün geldiğimiz nokta bir başka aşamamızdır. İlk dönem İslamcıların meselesi, düşüğümüz yerden kalkmak diye bir hikayeydi. Yani devletimizi kaybettik, bu devleti tekrar ihya etmeliyiz tarzında bir düşünce üzerine kuruluydu ve düşünde en nihayetinde bir siyasi iktidar nezdinde ortaya konuldu. Yani devleti ele geçirmenin bir yolu olarak siyaset yapmak meselesi gündeme geldi. Kendilerine birçok sorular sordular. İslam dünyası niye bu hale düştü? Nasıl kurtulabilir? Batı'nın üstünlüğünü sağlayan nedir? İslam'ın nasıl bir yönetim, iktisat ve hukuk öngördüğünü düşündüler sonraki dönemde. Hilafet, saltanat ve meşrutiyetin

dinle nasıl bir ilişkisinin bulunduğu, akıl-nakil ilişkisi gibi meseleleri en azından gündeme getirdiler. Bunlara esaslı bir cevap veremedilerse bile bunlar bir gündem oluşturdu. Asıl mesele olan şey, siyasal olarak bir mesele kat etmekte. Çünkü İslamcı entelektüeller, âlimler kamu hayatından bütünüyle dışlanmıştı. Bir kısmı üniversitelerde çalışarak kamu hayatındaki görevlerini devam ettirdiler ama bundan da yeterli verimi alamadılar. Bir kısmı da kendisini tümüyle kamu hayatından çekti. Böylelikle birinci dönem bir nevi fetret dönemi gibi bir dönemdir. İkinci dönem ise yine daha çok siyasalın ön planda olduğu ve artık bir devletin var olduğu ama bu devletin İslam ile bağlantısının kesildiğini varsayıp İslami bir devlet teşekkül etmek bağlamında hem düşünsel anlamda hem de fiilen birtakım hareketler meydana geldi. Bunların da İslam toplumlarında, İslam üzerinde, İslam bağlamında düşünsel olarak değerlendiren entelektüel insanların bir araya gelmesinde epeyce bir etkisi oldu. Fakat arzu edilen devleti ele geçirme ve devlet teşekkül etme maksadının da oluşmadığını görüyoruz.

S: 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nin tek başına iktidara gelmesi ile yaşanan toplumsal ve siyasi değişim, İslamcılık düşüncesinde ne gibi dönüşümlere alan açtı?

Adalet ve Kalkınma Partisi kendisini İslamcı bir siyasi hareket olarak ortaya koymadı. Koyabilir miydi? Öyle bir imkân da yoktu netice itibariyle. Muhafazakâr demokrat bir hareket olarak ortaya koyuldu. Kadrolarında geçmiş dönemin İslamcılarında teşekkül eden katkılar oldu, Müslümanca birtakım davranışlar yapıldı, siyasetler ya-

pılmaya çalışıldı, netice itibariyle İslamcı tasavvurun nasıl bir toplum hayal ettiği, hayata hangi istikamette yön vermek istediği ile ilgili bir fiiliyatın ortaya koyulma ihtimali mümkün de değildi, ortaya da konulamadı da zaten. Bu en azından İslamcılarının bir devleti yönetebileceği özgüven meydana getirdi insanlarda. Bunu bu şekilde de düşünmek lazım. Fakat nihayetinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti Batı modernitesinin ürettiği bir devlet şeklini hayata geçirmek için oluşturulmuş bir devlet. Elbette Türkiye'deki ahalinin devleti ama sonuç itibariyle hedefi Batı modernitesinin ulaştığı noktalara ulaşmak. Bu devletin bu noktalara ulaşmak için Müslüman insanların uğraşması bile o devletin İslami bir karakter taşıdığını göstermez. Çünkü netice itibariyle başkalarının ürettiği kavramlarla kendi düşüncenizi üretemezsiniz, kendi siyasal organizasyonunuzu kuramazsınız. Bugünkü geldiğimiz noktada İslamcılarının siyaset olarak bir yere geldiklerini görmemize rağmen düşünsel anlamda ve ahlaki anlamda ciddi sorunlarının olduğunu ve siyaseten belli bir yere gelmişliğin altının yeteri kadar dolu olmadığını görüyoruz. Bugünün İslamcılarının ciddiyle üzerinde durulması gereken mesele inançlarının, inandıkları dinin kavramlarıyla düşünebilmek ve o kavramlarla bir düşünce ortaya koyabilmek ve o kavramlarla sadece kendi bölgelelerine değil kendi bölgelerinden başlayarak tüm dünya çevrelerine bir düşünce üretebilmek en önemli sorunlardan biri olarak ortada duruyor. Tabi ki ahlaki bir diğer önemli sorun, ahlakın bizde anlamı daraltılmış bir kavram olarak ortaya çıkmasıdır. Haram olan birkaç davranışı yapmadığınız zaman ahlaki insan oluyorsunuz. Elbette haram olan bir şeyi yapmayacaksınız

ama ahlak netice itibariyle hayatın a'dan başlayıp z'ye kadar devam eden bütün bölümlerini ilgilendiren bir şeydir. Rasulullah'ın güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderilmesinden bahsedilir hep. İslam şeriatı Allah'ın gönderdiği dinlerin son noktasıdır. Dini tamamlamakla ahlakı tamamlamak eş değer noktadadır. Dolayısıyla ahlakı kişisel olarak kendi hayatımızda, insanlarla ilişkilerimizde, tabiatla ilişkilerimizde, dünyayla ilişkilerimizde ahlaki fonksiyonu hayata geçirmek önemli meselelerimizden biri olmak zorundadır.

Bir de dünyadaki sorunun kaynağı mahiyetinde olan bir medeniyetin bir düşünce tarzının ürettiği kavramları farklı bir renge boyayarak farklı bir netice beklemememiz sorunludur. Mesela İslam akletmek denen bir şeyden bahsediyor. Akıl dediğimiz şey nereden besleniyorsa ona göre varlığını devam ettiren, ona göre üretim yapan bir şeydir. Yani "Taoist akıl" vardır, "Kartezyen akıl" vardır, zira akıl cevheri kendinden müteşekkil, kendi kendine var olan bir şey değil dışarıyla bağlantılı olarak var olan bir şeydir. O zaman Müslüman entelektüel-

ler olarak İslam'dan beslenen bir akılla kavram üretmek ve bu kavramlar istikamette düşünmeyi gerçekleştiremezsek, nihayet birtakım şekil şartları meydana gelmiş İslami bir şeyler yapabiliriz ama İslam'ın kurtarıcı nefesini hayata üfleyebilmek konusunda son derece sıkıntılı bir pozisyonda kalırız. Hayatı İslamlaştırmaktan ziyade, kendimiz o kavramların peşine takılıp gitme ihtimaliyle karşı karşıya kalırız. Bugün bir miktar karşılaştığımız sorun budur. Yani hep dün birtakım şeyleri beraber yaptığımız arkadaşları ters istikamette gördüğümüz zaman bunu sadece o arkadaşların ahlaksızlığına vermek lazım. O arkadaşların ahlaki ve iradi zayıflığına vermemek lazım. Eğer kendinizi kendi inancınızın düşünsel kavramlarıyla bakmadığınız zaman mevcut düzeni kurulu hayatın sizi kendi kavramlarıyla içine çekmesi normla bir şeydir. Mevcut hayata direnmek ve yeni bir şeyler söyleyerek daha adilane daha yaşanabilir bir dünya oluşturabilmek için İslam'dan kaynaklanan yeni bir düşünce öğretmek en önemli sorunlarımızdan biridir diye düşünüyorum.

S: İslamcılığın milliyetçilik ve muhafazakârlık düşünceleri ile yakınlaştığına dair eleştiriler hakkında neler söylersiniz?

Eleştirilerin haklı olduğu yerler var. Bazen insanların mensup oldukları milletleri sevmeleri tabii bir şeydir. Ama haklılık ve adilane bir düşünceyi bu benim milletimden dir mantığına götürmek bir nevi bahsettiğiniz anlamda bir milliyetçiliktir. Bunu ırka bağlantılı bir şey olarak görürsek bu sıkıntılı bir şey olur. Nitekim bu sıkıntıyı milletler olarak da yaşıyoruz. Hak üzerine inşa edilen bir dünya teşekkül etmekle sorumluyuz. Muhafazakârlık neyi muhafaza ettiğinizle doğru orantılı bir şeydir. Diyelim ki eski geleneklerimizi muhafaza edeceğiz diyoruz. Geleneklerimizin nesini muhafaza edeceğiz? Eskiden gelen zaman dışı gelenekleri bugün de yaşamamızın bir anlamı var mı? Peki, gelenekten tamamen bağımsız bir insanın da kimlik sorunu ortaya çıkmaz mı? Güzel bir söz vardır, der ki “Geleneği yaşatmak eskiyi çöpüyle bugüne taşımak değildir. İlk zamanki ateşin korunu alıp bu tarafa getirmektir. O koruları getirip buradaki ateşi yakabilmektir.”

Dolayısıyla elbette, geleneğimize sahip çıkıp bir kimlik sorunu meydana getirmemek gerekir. Dolayısıyla bizim yarınımızı da bugünümüzü daha insani hale getirecek daha İslami hale getirebilecek doğru yaşanmış bugünün doğru yaşanmış yarınlara zemin hazırlayacağı mukadder bir şeydir. Tartışma götürmez bir gerçektir. Bugünü doğru yaşayabilirseniz yarını da doğru yaşarsınız.

Bugünü doğru yaşatabilecek bir geleneğe ihtiyacımız var. Külü değil kuru oradan taşımak gerekir. Dolayısıyla muhafazakârlığımızın böyle bir muhafazakarlık olma gibi bir mecburiyeti var.

İnsanların yaşadığı dünya sorunsuz bir dünya olmaz. Bazı İslamcılar sanki İslam geldiği zaman dünyadaki sorunlarımız bitecekmiş gibi bir algısı var. Sorunlarımızın sıfırlanacağı bir dünya yok, aslolan var olan sorunlarımızın çözülmesine imkân tanıyan potansiyelimizin ortaya çıkmasıdır. Çözebiliyor muyuz sorunları diye bakmak lazım. Tefik Fikret’in “insan melek olsa dünya cennet olurdu” diye bir sözü var. Hakikaten öyle bir durum. Ne insan melek ne dünya cennet. Arızaları olan eksiklikleri olan, imkânları olan ve inkâr etme potansiyeli olan bir varlığız. Bu varlığın olduğu bir dünyada yaşamak sorunlarla dolu bir dünyada yaşamak demektir. İnsanların böyle olduğu bir dünyada sorunlarımızı çözebilen bir yapı kurabilmenin önemli olduğunu düşünüyorum.

S: Türkiye’de İslamcılığın bittiğine dair sert eleştiriler, yorumlar var. Bu konuda ne söylemek istersiniz?

İslamcılık bitti demekle İslam bitti demek birbirine çok yakın şeyler. İslamcılığın biteceğini sanmıyorum. Çünkü İslam var ise hep topluma bir şeyler söyleyebilecek ve topluma bir şeyler yaptırabilecek bir din var demektir. Dolayısıyla İslamcılık da bunu bir nevi hayata kuşatan, ahlaktan ekonomiye ve ekonomiden sosyal hayata kadar hayatı kuşatan bir eylem ve düşünce tarzı olduğuna göre İslamcılığın ortadan kalkacağını düşünmek yanlıştır. Bundan sonraki süreçte daha sağlam, daha ayakları yere basan daha kavramlarını özümsemiş ve o kavramların ekseninde düşünce ve hareket geliştiren bir İslamcılığın olacağını düşünüyorum. Örneğin, bir yerde okumuştum dünyada bir merkez ülkeler

Dolayısıyla elbette, geleneğimize sahip çıkıp bir kimlik sorunu meydana getirmemek gerekir. Dolayısıyla bizim yarınımızı da bugünümüzü daha insani hale getirecek daha İslami hale getirebilecek doğru yaşanmış bugünün doğru yaşanmış yarınlara zemin hazırlayacağı mukadder bir şeydir. Tartışma götürmez bir gerçektir. Bugünü doğru yaşayabilirseniz yarını da doğru yaşarsınız.

İslamcılık bitti demekle İslam bitti demek birbirine çok yakın şeyler. İslamcılığın biteceğini sanmıyorum. Çünkü İslam var ise hep topluma bir şeyler söyleyebilecek ve topluma bir şeyler yaptırabilecek bir din var demektir. Dolayısıyla İslamcılık da bunu bir nevi hayata kuşatan, ahlaktan ekonomiye ve ekonomiden sosyal hayata kadar hayatı kuşatan bir eylem ve düşünce tarzı olduğuna göre İslamcılığın ortadan kalkacağını düşünmek yanlıştır.

var ABD gibi bir de merkeze entegre olmaya çalışan ülkeler ki bunlar Çin'den Japonya'ya kadar olanlar. Dolayısıyla bu merkeze entegre olmaya çalışan ülkeler dünyaya başka bir düşünce tarzı sunmuyorlar. Sadece Amerika'nın elinde olan gücün Çin'e doğru transfer edildiği bir dünya sunuyorlar. Üçüncüsü entegrasyonu pahalı olan kıta diyor, bu da Afrika, dünya sistemine entegre etmesi pahalı ve zor olan bir durum. Bugün artık Afrika da entegre edilmeye başlandı, dünya sistemine entegrasyonu başladığını görüyoruz. Oradan da dünyaya bir düşünce çıkmıyor tabii. Bir de entegre edilememiş boşluk geliyor. Bu da Kazakistan'dan başlayıp Orta Asya'ya yayılan boşluk. Niye entegre edilemiyor bu boşluk? Afrika'dan, Çin'den daha kabiliyetsiz oldukları için mi? Hayır. Söylediği şey şu, burada hukuku olan bir din var. Her hukuk bir düzen tasavvurudur. Fakat bu coğrafyada yaşayan insanlar böyle bir dinden yeteri kadar haberli değiller. Dindarlar, fakat dinin böyle bir hayatı kurabileceğine dair tasavvurları yeteri kadar gelişmiş değil. Bir gün bu gelişirse, dünyaya farklı bir yaşam tasavvuru öneren işler buradan çıkar diyor. Ben buna kesinlikle inanıyorum. Dünyaya hayatın daha başka yaşanabileceğini ortaya koyan şey budur. Adaletin giderek istisnai hale geldiği bir dünyada adaleti dağıtabilecek ve adaleti arayanların adaleti bulabileceği bir dünya tasavvur edebilmek hiçbir inancın harcı değildir diye düşünüyorum. Mesela bakın, bizim buna bir düşünce geliştiremememizle ilgili şöyle bir durum var, yoksulluk araştırmaları yapan bir araştırma kurumu, dünyadaki en zengin 40 kişinin dünyanın en fakir 4 milyar insanının toplam mal varlığına sahip bir mal varlığı olduğunu söylüyor. Şimdi böyle bir dün-

yada eğer Müslümanlık, bu dünyanın adilane olmadığını sloganik bir biçimde kalıp düşünsel düzeyde bunu ortaya koyamıyorsa burada bir sorun var demektir. Bunu da İslam'dan başka hiçbir şey ortaya koyamaz. İslamcılığın varlığını devam ettirecek insanlar ancak bunu yapabilmelidir. Eğer kamu hayatından, adaletten, hukuktan kopuk sadece şahsi anlamda birtakım ilişkilerimizin düzenlendiği bir Müslümanlık tasavvur ediliyorsa bu şahsi hayatımızın İslamcılıktan uzak olduğunu gösterir. Ben kendimi kurtarırım demekle olmuyor. Eğer bir bilginiz ve inancınız varsa ve o topluma söz söyleme imkânınız da bununla beraber var olduysa bu bilgiden inançtan sorumlusunuz. Bu sorumluluğu gerçekleştirmediğiniz sürece insan olarak bir kurtuluş bilinciniz de olmadığını bilmeniz lazım. İnsan olarak bir kurtuluş ümidimiz varsa bunun kaynağı sorumluluk duygusudur. Bu sorumlulukları üstlenerek yaşamak aşağı yukarı her Müslümanın yapması gereken bir şeydir.

İslamcılığın bitmesi bu anlamda Allah'ın dünyaya olan mesajının bittiği anlamına gelecek bir şeydir. Netice itibarıyla. Temas ettiğimiz insanlardan da sorumluyuz.

S: İslamcı düşüncenin geleceğinde ne var? Gençler İslamcılık düşüncesini ne kadar tanıyor?

Doğrusunu isterseniz bizim neslimiz gençlerle çok iyi diyalog kuramadı diyebiliriz. Yeterli diyalog kuramadık daha doğrusu. Ben mümkün olduğu kadar diyalog kurmaya çalışan insan olarak bununla alakalı bir sürü eksiklerimin olduğunu söyleyebilirim. Eskiye dönük ve nostaljik bir gelenek söylemini gençlerin bizden uzaklaşmasına sebep olduğunu düşünüyorum. Çünkü herkes kendi zamanını ya-

şıyor. Netice itibariyle bu zamanın gençleri de kendi zamanlarına ilişkin sıkıntılarla beraber yaşıyorlar. Eskiden bizim çok fazla sorgulamadığımız şeylerin bugün gençler tarafından sorgulandığını ve bu sorgulanmaya da gençler tarafından cevaplar üretilmeye çalışıldığını görüyorum. Bütün gençler böyledir demiyorum ama gençlerin çoğu zaten bu meselelerle aktif olarak ilgilenmediler. Herhangi bir inançla, ideoloji ve siyasal tasarımla ilgilenenlerin sayısı hep az olmuştur. 1970'lerde de azdı, 1980'lerde de azdı bu. 2023'lerde de az fark ettiyseniz. Ama bu az olanların kalitelerinin dünden daha az olduğunu görüyorum. Bu bağlamda İslamcı düşüncedeki gençlerin de daha iyi şeyler yapabileceklerine dair umudum var. Şu anda bizim neslimizin yapması gereken şey bu umudun yaygınlaşması, meyve verebilmesi için elimizde olan imkânları kullanarak bir iklim meydana getirmektir. Yoksa bundan elli sene önceki gençlik hikayesiyle bugünkü gençlik aleyhine söylem üretmek lüzumsuz, hatta zararlı bir nostalji üretmek demektir ki bunu asla yapmamamız gerektiğini düşünüyorum.

Bakın, Batı dünyasının kurucu filozoflar yerine uzmanlar yetiştirdiği bir dönem yaşıyoruz. Eğer dünyaya yeni bir şey söyleyen düşünce insanlarınız ve filozoflarınız yoksa bu, çiçeğimizin solmaya başladığını gösteren bir hikâyedir. Bizim illa ki Batı'ya bağlı olarak değil ama hakikaten sıkıntı yaşayan bu dünyaya bakarak, bakıyorsunuz aileden insan ilişkilerine kadar birçok şeyin sadece tüketimle ilişkilendirildiği bir dünyada yaşıyoruz. Bu tüketim de ihtiyaca dönük bir tüketim değil, sadece yukarıdakilerin ihtiyaçlarını biriktirmeye yarayacak ve aşağıdakilerin sadece tüketmek için yaşadığı ve ideallerinin

giderek noksanlaştığı, idealleri fakirleşen bir dünyanın ortaya koyduğu bir tüketimdir. İslam üzerinden düşünce geliştiren neslin bu anlamda söyleyebileceği bir zaman olacak. İnsanların hem gönüllerini hem de zihinlerini ihya etmekle mümkün olabilecek bir İslamcılık düşüncesidir bu. Hiç eylemsel bir şey yapılmasın mı? Elbette, mesela Filistin düşüncesinde bu meseleyi unutturmayacak düşünceleri üretmek ne kadar önemliyse ölen insanlara karşı onların yanlarında olduğumuzu fiziki olarak da bildirmek önemli bir şeydir. Ama bu fiziki bildirim geçici bir şeydir, güne ait bir şeydir. Devam edecek olan şey düşünsel üretimdir. Düşünsel olan meseleyi durdurmak esastır. Bugün İsrail, küçücük bir kara parçasında insanları çürümeye terk etmiştir. Çaresizlik o noktaya geldi ki insanlar çürümeyi değil ölmeyi tercih ettiler. Malesef bu dönemde İsrail'in içinden de sivil insanların öldüğü bir hikâye meydana geldi. Ama buna cinnet demesek de cinnete yakın bir çaresizlik hissine insanları iten ne? Bunun karşılığı büyük bir intikam duygusuyla insanları perişan etmek değildi ama Gazzeliler bu işe girerken bunun bu sonuçlarını da biliyorlardı. Dokunulmaz addedilen İsrail efsanesinin de bu noktada çizildiğini görmüş olduk. Umuyorum ki bugünün insanları bir şeyler yapacaklarsa bu hikâye üzerinden bir şeyler yapmak zorundalar.

Bakın, Batı dünyasının kurucu filozoflar yerine uzmanlar yetiştirdiği bir dönem yaşıyoruz. Eğer dünyaya yeni bir şey söyleyen düşünce insanlarınız ve filozoflarınız yoksa bu, çiçeğimizin solmaya başladığını gösteren bir hikâyedir.

Âkif Emre'nin İslâmcılık Anlayışına Dair Notlar

Burak ÇETİK

Âkif Emre'yi vefatından sonra tanıyanlardanım. Bu durumdan her ne kadar mahzun ve mustarip olsam da hâlâ kendisini tanımayanların olduğunu düşününce, sonradan tanımanın da önemli bir nimet olduğunun farkındayım. Türkiye'yi, dünyayı ve Müslümanları çok iyi okuyan, yaptığı tespit ve eleştirilerle ufuk açan, klas duruşunu hiç bozmayan önemli bir entelektüel hakkında yazmak biraz zor. Fakat en azından biraz da olsa kendisini okuduğumda çıkardığım notları derlemek kendim için çift taraflı bir fayda sunuyor.

İlk faydası kendisiyle belki tanışmamış insanların bu yazı vesilesiyle tanışacak olması. İkinci faydası ise kendime ait notları derlemem neticesinde dağınık olan notlarımın belli bir kisveye bürünecek olması. Bu faydaları gözeterek Âkif Emre'nin İslâmcılık anlayışı üzerine yazmaya cesaret ettim. Bu yazıda Âkif Emre'nin İslâmcılığa dair fikirlerinin hepsini zikretmemiz oldukça zor. Zira bunun için uzun soluklu bir çalışma gerekiyor. Aynı zamanda derginin sayfa sınırını da aşmamak gerekiyor. Not olarak söylemek gerekirse bu yazı Âkif Emre'nin İslâmcılık anlayışını öğretmek iddiasında değil, yazarın öğrenme ve anlama çabasının bir ürünüdür.

İslâmcılık nedir? Ne değildir?

Âkif Emre İslâmcılık ile alakalı konuşmadan evvel bir meseleyi izah ederek girizgâh yapılması gerektiğini söylüyor: "İslâmcılık Türkiye'de her zaman için bu toplumun dinamik unsurlarına yaslanan ve "kültürel ve toplumsal" meşruiyete sahip tek akımdır." (Müstağrip Aydınlar Yüzyılı-19) Meseleye giriş yaparken İslâmcılığın her daim topluma söyleyecek

bir sözünün olduğunu anlamak gerekiyor. Zira toplumun ruh kökünden beslenen yegâne düşünce İslâmcılıktır. İslâmcılığın her zaman topluma söyleyeceği bir sözünün olduğunu ve bu sözün ülkedeki dinamizmi nasıl etkilediğini şu şekilde açıklıyor: “İslâmcılar’ın bu ülkeye ilişkin, dünyadaki Müslümanlara ilişkin, İslâm medeniyetinin geleceğine ilişkin her zaman söyleyecek sözleri, entelektüel çabaları olmuştur. Bu anlamda İslâmcılar; sürekli olarak bir iddia sahibi olmuşlar, bu iddialarını değişik platformlarda sürdürmeye çalışmışlardır. Bu iddianın sürdürülebilir olması, bir bakıma bu ülkenin dinamizminin göstergesi olmuştur.” (a.g.e-19)

Bu görüşüne ek olarak İslâmcılık düşüncesi bir bakıma modern döneme söz söylemek, yeni teklifte bulunmak, bu sorumluluğu üstlenmektir şeklinde yaklaşıyor meseleye. Aynı zamanda İslâmcılığın kadim medeniyetin dirilişinde rol oynayacak yegâne anlayış olduğunu ifade ediyor. Yani İslâmcılık kendini tekrar eden, durağan bir ideolojik anlayıştan ziyade; belli sabitelerini koruyan, ilkelerinden taviz vermeyen ve dönemin tüm azgınlıklarına karşı mücadele edebilen bir anlayışa sahiptir.

İslâmcılığın, topluma hitap eden diğer anlayışlardan farklı iki yanının olduğunu söylüyor: “İslâmcılığın en belirgin vasfı; muhalif tutum ile ulus-devlet sınırını da aşan bir ümmet anlayışına sahip olmasıdır. Bu ülkenin çıkarları ile ümmeti kollama siyasetinin koordinatları burada kesişiyor.” (a.g.e-21)

Âkif Emre bu tanım ve girişle aslında zannedildiği gibi İslâmcılığın salt reaksiyoner ve refleksif bir tavır olmadığını izah etmiştir. Evet İslâmcılığın reaksiyoner ve refleksif bir yapısı vardır. Fakat bu yapı, düşüncenin tamamı şeklinde okunamaz. Reaksiyoner yapısının temelinde uzun süreli bir oluşum ve dünyadaki farklı anlayışlardan beslenen bir birikim mevcuttur. Bu birikim anlaşılmadıkça ve konuşulmadıkça yapılan analizler eksik kalacaktır. Bu birikimin ümmet olma anlayışıyla alakası oldukça yüksek. Zira bilhassa Türkiye’de İslâmcılar ümmetin düşünce birikimi anlamında her rengini tanımaya karşı önemli bir iştihak duymuştur. Âkif Emre’den okuyalım: “Türkiye’deki İslâmcılık birikimi, İslâm adına çıkan her oluşuma heyecanla yaklaşmış, düşünce ve tecrübesinden bir şeyler devşirmeye çalışmış olması, kaydedilmesi gereken bir özelliktir. İslâm

Bu görüşüne ek olarak İslâmcılık düşüncesi bir bakıma modern döneme söz söylemek, yeni teklifte bulunmak, bu sorumluluğu üstlenmektir şeklinde yaklaşıyor meseleye. Aynı zamanda İslâmcılığın kadim medeniyetin dirilişinde rol oynayacak yegâne anlayış olduğunu ifade ediyor.

dünyasında Türkiye'deki oluşumlar kadar, bulunduğu coğrafyanın dışındaki farklı deneyimlere karşı bu denli açık olan bir yapı az bulunur." (a.g.e-25)

İslâmcılığın muhalif tavrının da yanlış anlaşıldığını düşünüyor Âkif Emre. Zira İslâmcılığın muhalefet anlayışı var olan her şeye muhalif olan anarşizmden ziyade var olmanın getirdiği bir konum tercihi ve yer alış şeklinde izah edilebilir. Bu durumu şöyle açıklıyor: "İslâmcılığın muhalif tavrını anarşist bir başkaldırı ile karıştırmamakta fayda var. Bu muhalefetin; suç ortaklığına girmemek, kendi medeniyet tasavvurunu şekillendirmeye, tez olmaya matuf bir "durum alış" olarak okunması daha yerinde olur." (a.g.e-20) Bu muhalif tutumun, İslâmcılığın bir tezinin olmadığı şeklinde anlaşılmasının da sorunlu ve sığ bir anlayış olduğunu söylüyor. İslâmcılık başlı başına sistemli bir tez olarak ele alınmak zorundadır. Böyle ele alındığında İslâmcılığın muhalif yapısı da anlaşılmış olacaktır.

Muhalefet noktasında aslında şu tespiti fikirlerini özetliyor. Âkif Emre İslâmcılığın modernizme muhalif bir anlayış olarak var olduğunu söylerken aynı zamanda modernizmin getirdiği sorulara da cevap olduğunu ifade ediyor: "İslâmcılık modernizme karşı olmakla beraber modernliğin doğurduğu sorunlara cevap arayışıdır. Zaten İslâmî düşünüş hayatiyetini, sürdürülebilir olmasını da bu ayrıcalıklı konumdan alıyor." (a.g.e-31)

İslâmcılığın ne olmadığına dair tespitlerini yaparken temelde birkaç kavrama değiniyor; "muhafazakarlık, sağcılık ve Müslümanlık". Bu kavramlarla İslâmcılığın karıştırılmaması gerektiğini ifade ediyor. Muhafazakarlaşma, var olan bazı konum ve kazanım-

ların her ne pahasına olursa olsun korunması şeklinde anlaşılabilir. Son derece pragmatist bir kimliğe sahip olan bu tutumların İslâmcılığın önündeki en büyük tehlikelerden olduğunu da hatırlatıyor. Âkif Emre bu konuda şöyle söylüyor: "Geldiğimiz süreçte İslâmcılığın diri, düşünsel ve aksiyoner karakterini tehdit eden büyük kırılmalardan biri muhafazakarlaşmadır. Muhafazakarlaşma siyasal ve küresel iktidarlar karşısında uzlaşarak tezlerinden vazgeçilmesi karşılığında; adaletin, merhametin sesinin boğulması demektir. Bugün hem İslâmcılığın muhtevasının boşaltılmasına yol açacak hem de İslâmcılığın anlaşılmasının önündeki yanılısma muhafazakarlaşmadır." (a.g.e-30)

Âkif Emre birçok portre yazısı yazmıştır. Kalem aldığı yazılarda zihin dünyasını inşa eden isimler var. İslâmcılık anlayışını da besleyen bazı isimlerin hayatını yazmış kendisi. Bu isimler şu şekilde: "Mehmed Âkif, Necip Fazıl, Said Halim Paşa, Sezai Karakoç, Nuri Pakdil ve Aliya İzzetbegoviç."

İstanbul Tasavvuru

Âkif Emre'nin şehir tasavvuru için ayrı bir yazı yazmak gerekiyor. Fakat bir İslâmcının şehir anlayı-

şına bilhassa İstanbul anlayışına dair bazı notları zikretmem gerekiyor. Zira İstanbul üzerine konuşanlar ve yazarlar farklı tezler ön plana sürüyor. Öncelikle şunu ifade etmek gerekir ki Âkif Emre şehirlerin kesinlikle müze olması gerektiğini savunuyor. Şehirler kendi içerisinde bir ruh barındırır. İstanbul bu ruhu taşıyan en önemli şehirdir. İstanbul'a sözde sahip çıkarak müzeleştirilip ruhsuzlaştırılmaya çalışılmasını şöyle eleştiriyor: "İstanbul'a sahip çıkmak adına onu müzeleştirmeye çalışmak bu şehrin ruhunu öldürmekle eş anlamlıdır." (İstanbul'u yeniden düşünmek ve erguvannâme-52)

İstanbul'un ruhu demekle neyi anlıyoruz? İstanbul, peygamber müjdesine muhatap olmuş bir şehirdir. İlk etapta bunu unutmamak gerekiyor. İkinci olarak bu şehir, mozaik bir kültüre sahiptir. Çeşitli medeniyetlerin eklektik anlayışla inşa ettiği bir şehirle karşı karşıyayız. Âkif Emre bu çeşitliliği şöyle ifade ediyor: "İstanbul fethedildiği vakit Fatih Bizans'tan üç şey devraldı: Yunan felsefesi, Roma hukuku ve Ayasofya. Bu üçlemeyi biraz daha açacak olursak Batı medeniyetinin üzerinde yükseldiği üç şehrin İstanbul'da bir araya

geldiğini fark ederiz. Atina, Roma ve Kudüs..." (a.g.e-19)

İstanbul'un alınması aynı zamanda bir İslâm medeniyetinin Batı medeniyetine karşı galibiyetini simgeliyordu. İslâmcılık anlayışının hedeflerinden biri de Batı medeniyeti karşısında İslâm medeniyetinin tekrardan dirilti- lip galip gelmesidir. Günümüzde bunu şehir üzerinden okumamız mümkündür. Peygamberimizin müjdesinin devamlılığı bu galibiyetin de sürdürülebilir olmasıyla alakalıdır biraz da. Yani müjdelenmiş şehir fethedildi ve süreç bitti şeklinde yapılan okuma yanlış. Sözde kazanılan bir galibiyet değil bir medeniyet anlayışının mücadelesi olarak okumamız gerekiyor süreci. Bu medeniyet mücadelesi günümüzde hâlâ devam ediyor. Müjdeyi kazanma isteğiyle çalışmak gerekiyor yani.

Âkif Emre İstanbul'un ruhunu koruduğunu şu cümlelerle ifade ediyor: "Tüm şehirlerin umut olmaktan çıktığı şehirlerin ruhunun gömüldüğü modern imkânlar yığından ibaret hale geldiği yeni yüzyılın başında İstanbul hâlâ ruhunu diri tutuyor, direniyor çürümeye karşı. Son sözünü söylemedi çünkü İstanbul. Çünkü İstanbul, ruhu olan, ruhunu koruyan bir şehir." (a.g.e-21)

İstanbul ruhu olan, müktesebatı yaşatan ve İslâmcılığa dair temel anlayışları ifade edebileceğimiz bir şehir. Âkif Emre'den okunduğunda bir İslâmcının kaleminde İstanbul'un anlatılışına şahit oluyoruz. İstanbul'a dair yazdığım çeşitli yazılarda her zaman en önemli referanslarımdan birisi Âkif Emre oldu. Kendisi İslâmcılığın şehir tasavvuruna dair birçok açığı kapatıyor yazılarında.

Mimarî ile alakalı yaptığı "dünyanın en ideolojik mesleği" tanımını da şehir bahsinde zikretme-

miz gerekiyor. Kendisi evlerimizi yapan mimarların ömür boyunca yaşamımızı şekillendireceğini söylüyor. Zira insanın mekânla ilişkisi, hayatını ve zihnini inşa etmektedir. Mimarların inşa ettiği yapıların neticesinde oluşan şehrin de zihnimizi inşa etmede geri kalır yanı yok. Şehrimizi inşa ederken zihinlerimizi de inşa ettiğimizi unutmadan medeniyetimizin şehir anlayışını esas alarak yeni teklifler üretmemiz gerekiyor. Yukarıda da değindiğimiz gibi İslâmcılık bu değil miydi zaten...

Yazının başında ifade ettiğim gibi Âkif Emre'nin İslâmcılığı birçok noktadan okunabilir. Zira kendisi çeşitli konularda doyurucu metinler kaleme almıştır. Bu yazıda kendi aldığım notları derlemeye çalıştım biraz. Başlığı da o yüzden Âkif Emre'nin İslâmcılık anlayışına dair notlar olarak belirledim. Girişte Âkif Emre'nin yaptığı tanımlardan yola çıkarak İslâmcılığın ne olup ne olmadığını anlamaya çalıştım. Yapılan bazı eksik ve hatalı tanımlamaların önüne geçmek adına önemliydi bu. Günümüzdeki hatalı tespitlerin ve karıştırmaların da temelinde bu tanımlama problemi geliyor. Tanım yapılırken ne olduğu söylendikten sonra ne olmadığı da söylenmeli. İslâmcılık konuşulurken İslâmcılığın, sağcılık ve muhafazakarlık olmadığı hatırlatılmalı. Âkif Emre yazılarında bu ayrımlara sık sık değinerek meselenin sağlıklı bir düzlemde tartışılmasını sağlıyor.

Günümüzde en çok incelenmesi gereken mevzulardan birisi de şehir. Şehir, İslâmcıların gözünden okunmalı. Zira mimarî dediğimiz mesele yaşamımızın temelinde yer alıyor. Dolayısıyla bu konu İslâmcılık bağlamında daha çok tartışılmalı.

Allah, Âkif Emre'yi anlamayı ve anlatabilmeyi nasip etsin duasıyla.

Peygamberimizin müjdesinin devamlılığı bu galibiyetin de sürdürülebilir olmasıyla alakalıdır biraz da. Yani müjdelenmiş şehir fethedildi ve süreç bitti şeklinde yapılan okuma yanlış. Sözde kazanılan bir galibiyet değil bir medeniyet anlayışının mücadelesi olarak okumamız gerekiyor süreci. Bu medeniyet mücadelesi günümüzde hâlâ devam ediyor.

Ontolojik Olarak Seküler Müslümanlık Mümkün mü?

Gözde ÇİMEN

İnkâr Etmek Yerine Etkisiz Kılmak

İnsanın anlam arayışında felsefi akımlar, düşünceler hayatımızın bir parçası. Bu çaba mutlaka olacak ve olmalıdır da. Hepimiz kendimize illa ki bir yol seçeceğiz ve bu yollar, kimi için hazzın peşinden koşarak istikbalini çizdiği, kimi için de kendini ve yaratıcısını tanımak için bir sebep olacak. Sekülerizm bu yollar içerisinde modern dünya için en önemlisi. Kamusal alanın dini olan her şeyden arındırılıp “la dini” hale gelmesi, bağımsızlaşması ve hayatın dünyevileşmesi. İnsan aklının ürünü olan bu felsefe yaratıcıyı yok saymaz, hatta diğer tüm dinlere saygısı ve yaşam hakkı tanıma noktasında bir sorunu da yoktur ancak burada yok saymak yerine yaratıcı ile kendisi arasına mesafe koyup kendi aklını merkeze alıp bağımsızlaşma isteği var. Düşünce olarak hem kilisenin hem kendisinin hakkını verip, varlığı inkâr etmek yerine hayat içinde etkisini kırma çabası mevcut.

Yaratıcının Hayata Müdahalesini İstememek

Avrupa’da din savaşlarını bitirme isteği, Katolik kiliselerin bilim karşıtlığı ve kilise-yönetici sınıfı çatışması bir noktada dünyada bu felsefenin ortaya çıkmasına sebep oldu. İslam ise bütün bunların hiçbirini kendi değerleri içerisinde yaşamadı, ontolojik olarak zaten yaşayamazdı. Tarihinde akıl ve bilimi reddettiği dönemi bulunmayan İslam dini ayrıca hayatın içinde tüm bileşenleri koruyan yapıya zaten mevcut. Batının sekülerizmi dünyaya pazarlamaya çalıştığı çoğulculuk ve hatta çok hukukluluk İslam’ın özü içerisinde hayat bulan kavramalardan. Medine site devleti örneğinde olduğu gibi dileyenin iman edip dileyenin etmediği vasatta, müşriklerin ve Yahudilerin yargı ve hukuk konusunda serbest bırakılıp ortak hayat savunması ve ticarete katkı söz konusu olduğunda ortak savunma göstermeleri gerektiği bu yönetim şekli dikkate değer. Tam bu noktada günümüz için bir şeyler söylemek isterim. Sekülerizmin bugün dünyada yol açma görevi olduğunu düşünüyö-

rum. Yaradanın etki ve yetkisini hatta karşıtlığı ile beraber dini olan her şeyi dışlayan sekülerizmin açtığı yollara bir zaman sonra ateizmin, deizmin hatta hedonizmin girdiğini görüyoruz. Hatta diğer dinler dünyada bir renk ve kültür olarak kaldı. Onun siyasi ideolojisi olan din ve devlet işlerinin ayrılma noktası laiklik ise tamamen İslam karşıtlığına dönüşmüş durumda. Tıpkı ideolojik sekülerlerde olduğu gibi.

İslam ve Sekülerizm

İslam, sekülerizmin anti tezidir. Hayatın tüm alanına reçete sunan bu din, toplum hayatına iyi geliyor. Sekülerizm engeli ile mücadele etmeye çalışan İslam dünyasına Batı bugün "benim karşıma din ile gelme çünkü ben ona dair ne varsa yok sayma, görmezden gelme eğilimindeyim" diyor. Batı için din insanları birbirine düşüren, ilerlemesini engelleyen tarihsel bir şablon olduğu için aynı şablonu İslam için de uyguluyor ve onun çözümlerini hiç denemiyor. Sekülerizm, iktisat, siyaset, aile hayatı noktasında İslam'ı frenlemeye çalıştığı bu dönemde renk olarak otoriter ve faşist bir tutum içinde. Diğer dinler tehdit değil, çünkü onları pasifize ederek hayattan dışladı. Özellikle İslam, Batı'da görünür olmaya başladıkça tutum olarak daha da katlaşıyor. Sekülerizmin içinde yaratıcıya karşı haşa bir başkaldırı, hayata karışmasını, müdahalesini engellemek var. Temel felsefe, yaradanın varlığı ve yokluğu değil, hayat içinde O'nun önünü kesme çabası. Bu düşünce imanla taban tabana zıttır.

Avrupa'nın sekülerizmi ortaya çıkardığı vasatı anlamak ve değerlendirmek zorundayız. Roma'ya karşı Hristiyanlığın ıslah hareketi olarak çıkması ve akabinde görülen işkenceler sonucunda manastır hayatı ortaya çıktı. Manastır da kendini kilise olarak form ve teşkilat haline getirince onun karşısına Batı sekülerizmi konumlandırdı. İnsanlığın tamamına ait olmayan bu çözüm, varlıkla girilen ilişkiye zarar verdi. Avrupa sadece kendi kültürünü

değil, sorun ve çözümlerini de evrenselleştiren bir zihniyet. Doğa ve tabiatın ilahi olandan koparılması, siyasetin bütünüyle din-ahlak ile ilişkiye girmesinin engellenip arındırılması ve değerlerin kutsanmasına son verilme isteği, günün sonunda Batı'da mutsuz ve yalnız bir toplum oluşmasına sebebiyet verdi. Halbuki yaratıcı her şeyi bir ölçü, insan ve eşyanın tabiatına uygun yarattı. Vahiy, dünya için gelmiştir, Müslüman dünya içinde zaten dinamik olmak mecburiyetindedir. Ahiret öncesi tecrübe olan dünya hayatı Allah'tan arındırılmış, steril bir yaşam olarak düşünülemez. Bu yüzden de ontolojik olarak manastırvari seküler hayat, Müslüman için mümkün olmayıp, sonucu açısından son derece tehlikelidir.

Din, sadece akıl ile tecrübe edilemez. Herkesin kendi aklını tanrısalılaştırdığı seküler dünyada çatışma üstüne çatışma doğması şaşkıncı değil. Seküler dünyanın hastalıkları günden güne artarken hayatın içinde dinamik kalması zorunlu olan İslam anlayışını yeni bir durummuş gibi lanse etmek onu hafızasızlaştırmaktır. Biz bu dünyanın ve sorunların dışında ayrı paralel yaşam süren insanlar değiliz, tam tersine insanlık kümesinin merkezindeyiz, olmak zorundayız. Örneğin, bir Müslüman dünya hayatında sahip olduğu işini en iyi şekilde yapmaya çalışıyorsa bu onun dünyevileştiği anlamına gelmez, zaten Müslüman işini elinden geldiğince en iyi şekilde yapandır. Bunun tam tersi durum, kişi dünyada bazı kötü alışkanlıklara sahipse de bu onu seküler değil sadece günahkâr yapar. Sekülerizmi düşünce olarak benimseyip yaratıcının etkisini kırma yolunda tavır alındığı takdirde işin rengi o zaman değişir. Sattırılarımın en başına dönecek olursam, resmin tamamına belirli bir mesafeden, karşıdan baktığımızda, karşımıza çıkan tablo şunu söyler; hayatın merkezinde dünyada olup biten her türlü sorun ve karışıklığın çözümü yine bizim ellerimizde vesselam...

Din, sadece akıl ile tecrübe edilemez. Herkesin kendi aklını tanrısalılaştırdığı seküler dünyada çatışma üstüne çatışma doğması şaşkıncı değil.

"Türkiye'nin İslamcı Düşünürleri"

(Ercan Yıldırım, Varoluş Yayınları)

Betül YAVUZ

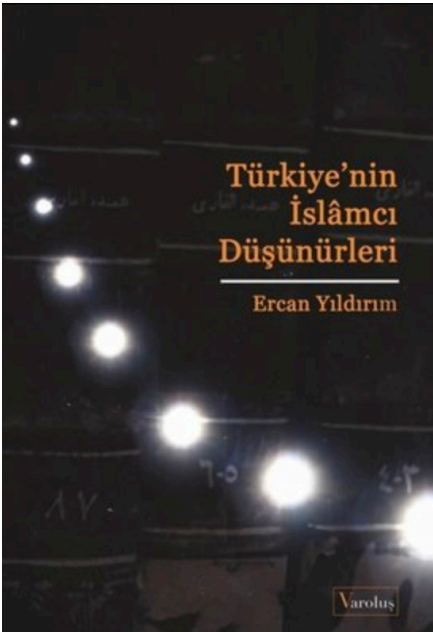
Çağdaş Türk Düşüncesi, İslamcılık, Türk Siyasi Hayatı, İdeolojiler ve Kültür üzerine çalışmaları olan Ercan Yıldırım, yeni kitabı *Türkiye'nin İslamcı Düşünürleri* ile okuyucusunu selamlıyor. Kendi yazı serüveninde İslamcılığın modern dönem fikriyatı ile diyalektiğini inceleyen yazar, 2022 yılında yayınlanan *İmparatorluk'tan Ulus Devlete İslamcılık* eseriyle 18. yüzyılda Batı medeniyetinin güç kazanıp Müslümanlara karşı kurduğu üstünlüğü, hem devlet hem de İslâm âlemi mütefekkirlerinin yapması gerekenler olarak tartışmaya açmıştır. Özellikle Tanzimat süreciyle birlikte devletin kendi içindeki ahenginin "Avrupa merkezilik" üzerine kaydığını belirterek İslâm'ın kesin ve mutlak yerinin çözülüp İslâmî ve öteki düşünürler arasında bir ayrıma yol açtığına dikkati çekmiştir.

Önsözde geçen "İslamcılar devletin-milletin-ümmetin, çağın teknik ve bilimini alıp kültürünü, laikliğini, kapitalist iktisadını, hukukunu reddederek İslam ile bekasını sürdürebileceği kanaatini belirtip bunun usulünü, içeriğini geliştirerek Batıcı, seküler milliyetçilerden ayrılırlar" cümlesiyle yazarın kitaba dâhil ettiği düşünürlerin İslamcılık bağlamında

Avrupa merkezilik eleştirilerini ele aldığı görülmektedir. Aynı zamanda bu eleştiriler, yazarın kendi sınıflandırması ve yeniden değerlendirmeyle okuyucuya sunulmuştur.

Ahmet Cevdet Paşa'dan Ali Bulaç'a kadar anlamlı bir küme oluşturmaya çalışan yazar, Türk modernleşmesinin soru işaretlerini, düşünürlerin temel savunuları üzerinden açmaya çalışmıştır. Düşünürler arasındaki sürecin iki yüz yıla tekabül etmesi ise her düşünürün kendi çağında yeniden kritik edilmesine alan açmıştır. Bu uzun süreçte, siyasi-toplumsal dönüşümler tarihsel olarak yeni perspektifler sunmuştur; 19. yüzyılın temel motivasyonu İslâm kalarak çağdaşlaşma olarak karşımıza çıksa da 20. yüzyıla birlikte İslamcılık, Cumhuriyet pratiği içinde yeniden tartışılmıştır.

Geçen onca zamana rağmen Türk modernleşme pratiği, tam da Babanzâde Ahmet Naim için söylenmiş "Kafası Batılı, kalbi sahici bir Müslüman" sözünü ironi olarak günümüze kadar taşımıştır... Şimdi neredeyiz, sorusu için *Türkiye'nin İslamcı Düşünürleri* kitabı bir yol haritası sunabilir, meraklısı için iyi okumalar dileriz.

(Gül Muştusu'ndan)

...

Yetiş ayağının tozu olduğumuz peygamber
Yetiş her zaman diri olan varlığıyla
Yetiş yak lâmbamızı
Yetiş aydınlat karanlığımızı
Yetiş yeşillendir çöllerimizi
Yetiş dirilt insanımızı
Seni sevenin ismiyle yetiş bize
Yetiştir bize
Günahlarımızı kül edecek ateş harmanını
Verim yağmuru insin ülkemize
Mekke'ye Medine'ye Şam'a
Kudüs'e Bağdat'a İstanbul'a
Semerkand'a Taşkent'e Diyarbekir'e
Yetiş Peygamber imdadı yetiş
Yetiş Allah'ın izniyle
Yetiştir erlerini
Diriliş bayraklarını taşıyan
Şehit gömleklerini peşin giymiş
Ateşten, sudan geçer gibi geçen
Allah önünde her varı yok gören
Dağların üstünde erip
Kentlere şafaklar gibi ağan
Küçük askerlerini
Gül diksinler diye yeni topraklarına
İnsanın ta gönlüne
Yetiştir erenlerini
Allah'ım
Âmin
(1969)

Sezai Karakoç
(Gün Doğmadan, syf. 403-404)

Sürgün Dergisi

3.

Sayısı Çıktı

03 Sürgün

2023

KASIM-ARALIK

İKİ AYLIK KÜLTÜR & EDEBİYAT DERGİSİ

MEHMET BULAYIR ŞEHNAZ FINDIK ABDULMELİK BAYİR AYŞE ŞİMŞEK AYŞE ZÜLAL GÜNAY
FEYZA ŞİMŞİR FIRAT SELİM ZİREKOĞLU GAMZE ATAMULU M.SAİD DURAN MÜMTAZ ÖZLEN
SEMANUR ÖRNEK VİLDAN TEZEL REYHAN ÖZSOY SEFA FIRAT ZEYNEP RABİA AKTÜRE
GÖZDE ÇİMEN HİKMET ŞEYHANLIOĞLU RABİA EGEMEN RUMEYSA AKMAN ŞEYMA YILMAZ CEBECİ

www.surgun.net